

Slovenské vydanie

Informácie a oznámenia

Zväzok 58

4. septembra 2015

Obsah

I Uznesenia, odporúčania a stanoviská

STANOVISKÁ

Európsky hospodársky a sociálny výbor

507. plenárne zasadnutie EHSV z 22. a 23. apríla 2015

2015/C 291/01	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Dôsledky klimateckej a energetickej politiky v poľnom a lesnom hospodárstve“ (prieskumné stanovisko)	1
2015/C 291/02	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Rozvoj systému riadenia navrhovaného v súvislosti s politickými opatreniami v oblasti klímy a energetiky do roku 2030“ (prieskumné stanovisko na žiadosť Európskej komisie)	8
2015/C 291/03	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Plán jednotného európskeho dopravného priestoru — pokrok a výzvy“ (prieskumné stanovisko na žiadosť Európskeho parlamentu)	14
2015/C 291/04	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Úloha občianskej spoločnosti vo vzťahoch medzi EÚ a Albánskom“ (prieskumné stanovisko)	21
2015/C 291/05	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Samoregulácia a spoločná regulácia v legislatívnom rámci Európskej únie“ (stanovisko z vlastnej iniciatívy)	29
2015/C 291/06	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Priemyselná politika pre európsky sklársky priemysel“	40
2015/C 291/07	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému Podpora európskeho jednotného trhu spojením biomedicínskeho inžinierstva s odvetvím služieb zdravotnej a ošetrovateľskej starostlivosti.	45

III Prípravné akty

EURÓPSKY HOSPODÁRSKY A SOCIÁLNY VÝBOR

507. plenárne zasadnutie EHSV z 22. a 23. apríla 2015

2015/C 291/08	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Správa Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov: Mestský rozmer politik EÚ — Kľúčové prvky mestskej agendy EÚ“ [COM(2014) 490 final]	54
2015/C 291/09	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa určuje miera úpravy priamych platieb stanovená v nariadení (EÚ) č. 1306/2013, pokiaľ ide o kalendárny rok 2015“ [COM(2015) 141 final — 2015/0070 (COD)]	60

I

(Uznesenia, odporúčania a stanoviská)

STANOVISKÁ

EURÓPSKY HOSPODÁRSKY A SOCIÁLNY VÝBOR

507. PLENÁRNE ZASADNUTIE EHSV Z 22. A 23. APRÍLA 2015

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Dôsledky klimatickej a energetickej politiky v poľnom a lesnom hospodárstve“

(prieskumné stanovisko)

(2015/C 291/01)

Spravodajca: Mindaugas MACIULEVIČIUS

Nastávajúce lotyšské predsedníctvo Rady Európskej únie sa 26. septembra 2014 rozhodlo podľa článku 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie požiadať Európsky hospodársky a sociálny výbor o vypracovanie stanoviska na tému:

„Dôsledky klimatickej a energetickej politiky v poľnom a lesnom hospodárstve“

(prieskumné stanovisko).

Odborná sekcia pre poľnohospodárstvo, rozvoj vidieka a životné prostredie, ktorá bola poverená vypracovaním stanoviska výboru v danej veci, schválila svoje stanovisko 9. apríla 2015.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 507. plenárnom zasadnutí 22. a 23. apríla 2015 (schôdza z 22. apríla 2015) prijal 147 hlasmi za, pričom 1 člen hlasoval proti a 3 členovia sa hlasovania zdržali, toto stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

1.1. EHSV zdôrazňuje, že klimatické zmeny sú celosvetovou výzvou. Pri rozhodovaní o príspevku EÚ ku globálnej dohode o klíme by EÚ a členské štáty mali zobrať do úvahy rozdiel v politike v rôznych častiach sveta a zohľadniť vplyv klimatických zmien a potenciál ich zmiernenia. Politika EÚ musí riešiť výzvu zachovania potravinovej bezpečnosti napriek narastajúcemu dopytu a súčasného udržania konkurencieschopnosti poľného a lesného hospodárstva EÚ a posilnenia príťažlivosti miestnych výrobcov z EÚ bez zbytočného zaťažovania poľnohospodárov a vlastníkov lesov. EÚ by v ekonomicky a ekologicky udržateľnom poľnohospodárstve mala ísť príkladom. Rámec politiky EÚ musí byť premyslený a dôsledný.

1.2. Musia sa zohľadniť svetové súvislosti, aby sa zabránilo relokácii energeticky náročnej výroby s vysokými emisiami do iných častí sveta, pretože to môže viesť dokonca k zvýšeniu celkových svetových emisií pri súčasnom znížení konkurencieschopnosti európskeho poľného a lesného hospodárstva.

1.3. Rozhodnutie začleniť využívanie pôdy, zmeny jej využívania a lesné hospodárstvo do politického rámca na obdobie po roku 2020 spôsobuje vysoký stupeň neistoty v poľnohospodárstve a v niektorých prípadoch i v lesnom hospodárstve. Stále nie je jasné, či to bude mať sekvestračný účinok, alebo či toto začlenenie spôsobí v niektorých regiónoch dodatočné emisie. Akékoľvek rozhodnutie musí byť založené na vedeckých poznatkoch a malo by sa prijať po riadnom posúdení vplyvu rôznych možností na úrovni členských štátov.

1.4. EHSV žiada flexibilitu pri rozhodovaní o cieľoch znižovania emisií skleníkových plynov v poľnom a lesnom hospodárstve po roku 2020 pre jednotlivé členské štáty, a to hlavne pri členských štátoch, ktoré v súčasnosti majú v poľnom alebo lesnom hospodárstve oveľa nižšie emisie.

1.5. Vzhľadom na očakávaný veľmi kladný ekonomický a sociálny vplyv, hlavne na zamestnanosť na vidieku, EHSV nabáda na aktívnu stratégiu, v ktorej by sa zohľadnil potenciál udržateľného a ekonomicky uskutočniteľného pestovania biomasy na výrobu energie a jej využitie v biohospodárstve vo všeobecnosti, a tiež udržateľne intenzifikovaného poľnohospodárstva zaručujúceho stabilné doplnkové príjmy poľnohospodárov, vlastníkov lesov a vidieckych spoločenstiev a rozprúdenie investícií do infraštruktúry a uspokojovania sociálnych potrieb na vidieku.

1.6. Lesy a výrobky z dreva môžu viazať viac CO₂. Aktívne obhospodarovanie lesov a zvýšené využívanie výrobkov z dreva môže zvýšiť zachytávanie a ukladanie CO₂. Je tiež možné očakávať ďalšie substitučné účinky tam, kde drevené výrobky nahradia konvenčné výrobky alebo materiály.

1.7. Poľnohospodárstvo a lesné hospodárstvo sú komplexné, nie celkom pochopené biologické štruktúry, v ktorých by sa nemali navrhovať rozsiahle zmeny uplatňované ako dočasné riešenia na dosiahnutie krátkodobých cieľov. Sústreďovať sa na ciele do roku 2020 a 2030 je pri biologických sústavách príliš krátke obdobie. Nemali by sa navrhovať globálne riešenia pre biologické systémy pre územie celej EÚ, pretože miestne danosti sú veľmi, niekedy až neočakávane rozmanité.

1.8. Výskum, inovácie a vývoj sú hlavnými hnacími silami transformácie na udržateľné poľné a lesné hospodárstvo vrátane prechodu na energiu z biologických zdrojov a biohospodárstvo v súlade s cieľmi klimateckej politiky. EHSV žiada inštitúcie EÚ a členské štáty, aby zvýšili financovanie prác v tejto oblasti, a vyzýva na spoločné úsilie tam, kde sa na výsledkoch skúmania podieľajú viaceré výskumné obce. Kľúčom úspešného uplatňovania inovácií je ich aktívne propagovanie u konečných užívateľov v poľnom a lesnom hospodárstve prostredníctvom konzultačných a vzdelávacích inštitúcií.

1.9. Politika EÚ v spojení so špecifickými výskumnými a inovačnými programami skombinovanými s finančnými stimulmi pre poľnohospodárov a vlastníkov lesov by mala:

— presadzovať postupný prechod na modely poľnohospodárstva bez používania fosílnych palív,

— zamerať sa na zlepšenie efektívnosti všetkých výrobných sústav,

— podporovať účinnejšie využívanie zdrojov vrátane pôdy, vody a živín.

1.10. EHSV zdôrazňuje, že občiansky dialóg a občianske iniciatívy rôznych aktérov a miestnych, regionálnych, štátnych a európskych inštitúcií sú najúčinnnejším spôsobom, ako pripraviť politický rámec pre poľné a lesné hospodárstvo. Členské štáty by si mali vymieňať najlepšie príklady takejto angažovanosti vrátane úspešných verejno-súkromných partnerstiev.

2. Úvod

2.1. Na žiadosť lotyšského predsedníctva EÚ sa EHSV rozhodol vypracovať toto stanovisko z vlastnej iniciatívy, aby zverejnil názory občianskej spoločnosti na najlepšie spôsoby, ako znížiť emisie skleníkových plynov a zvýšiť viazanie CO₂ v poľnom a lesnom hospodárstve nákladovo efektívne a bez obmedzovania udržateľného rozvoja a konkurencieschopnosti EÚ.

2.2. EHSV uznáva, že klimatická a energetická politika EÚ ma komplexný vplyv na rozvoj poľného a lesného hospodárstva. Vedomý si tejto skutočnosti chce v stanovisku opísať hlavné vplyvy súčasného politického rámca EÚ na tieto dve odvetvia a príspevok, ktorý sa už dosiahol pri zmiernení klimatických zmien a prispôbovaní týmto zmenám, vyzdvihnúť potenciálne príležitosti týchto odvetví, venovať sa sociálnym aspektom a účinkom na občiansku spoločnosť a navrhnúť odporúčania týkajúce sa miesta a úlohy poľného a lesného hospodárstva v energetickom a klimatickom politickom rámci EÚ do roku 2030.

2.3. Európska únia sa v roku 2009 dohodla na svojich energetických a klimatických cieľoch v súbore záväzných právnych predpisov, ktorými sa presadzujú takzvané ciele 20-20-20⁽¹⁾. V politickom rámci do roku 2020 neboli stanovené konkrétne ciele znižovania emisií v poľnohospodárstve, pri využívaní pôdy, zmenách jej využívania a v lesnom hospodárstve.

2.4. Európska komisia vydala 22. januára 2014 Rámec politík v oblasti klímy a energetiky na obdobie rokov 2020 až 2030⁽²⁾. Medzi nové ciele, ktoré neskôr podporila Európska rada vo svojich záveroch z októbrového zasadnutia, patrí 40 % zníženie emisií skleníkových plynov v porovnaní s úrovňami z roku 1990, najmenej 27 % podiel spotreby energie získanej z obnoviteľných zdrojov a zvýšenie energetickej účinnosti o 27 %.

2.5. V uvedenom rámci do roku 2030 Komisia navrhla: „Na zabezpečenie toho, aby všetky sektory prispievali nákladovo efektívnym spôsobom k úsiliu o zmiernenie dôsledkov zmeny klímy, by poľnohospodárstvo, využívanie pôdy, zmeny vo využívaní pôdy a lesné hospodárstvo mali byť súčasťou cieľa na zníženie emisií skleníkových plynov na rok 2030“.

2.6. Okrem toho Európska rada vyzvala Komisiu, „aby preskúmala, ako čo najlepšie podnietiť udržateľné zvýšenie výroby potravín a zároveň optimalizovať príspevok tohto sektora k znižovaniu emisií skleníkových plynov a k sekvenciácii týchto plynov, okrem iného prostredníctvom zalesňovania“⁽³⁾.

2.7. Koncom roka 2015 by sa na 21. konferencii zmluvných strán (COP 21) Rámcového dohovoru OSN o zmene klímy (UNFCCC) v Paríži mala prijať celosvetovo záväzná dohoda o ochrane klímy. Krajiny musia zaviazat' na opatrenia na znižovanie emisií a na adaptačné opatrenia.

2.8. Okrem toho by činnosť Európskej komisie v rámci Programu regulačnej vhodnosti a efektívnosti (REFIT) a revízie súčasných politických opatrení, ktoré EHSV vo všeobecnosti podporuje, mohla byť dobrou príležitosťou na prekonanie rozporov a zabezpečenie súladu politík v oblasti ochrany životného prostredia (voda, ovzdušie, pôda), poľnohospodárstva a lesného hospodárstva, osobitne v poľnom a lesnom hospodárstve. Veľmi dôležité je tiež dodržiavať zásadu subsidiarity a súlad v činnostiach jednotlivých štátnych inštitúcií a regionálnych orgánov (súlad medzi štátnou a regionálnou politikou).

2.9. Pokiaľ ide o poľné a lesné hospodárstvo, rôzne členské štáty majú odlišné danosti, podmienky a stratégie. Vzhľadom na tieto rozdiely by bolo ťažké nájsť jedno univerzálne riešenie. Úlohou EÚ by však malo byť presadzovanie a šírenie osvedčených postupov v poľnom a lesnom hospodárstve v členských štátoch a prispievanie k budovaniu kapacít subjektov, ktoré robia rozhodnutia, miestnych spoločenstiev, vlastníkov pôdy, zodpovedajúcich odvetví a výskumu.

3. Vplyv

3.1. V rôznych regiónoch EÚ majú zmeny podnebia mnohoraké vplyvy na poľné a lesné hospodárstvo, ktorých dôsledky môžu byť záporné i kladné. Aj keď nie je istý rozsah týchto vplyvov v budúcnosti, už teraz sa objavuje viacero podstatných zmien, napríklad zmeny v rozdelení ročných a sezónnych zrážok, extrémne poveternostné javy, zmeny v dostupnosti vodných zdrojov, nákazy, choroby a zmeny pôdy. Tieto zmeny zasa ovplyvňujú množstvo a kvalitu úrody a stabilitu výroby potravín, takže majú dosah na poľné a lesné hospodárstvo i na spotrebiteľov. Vidieckym oblastiam prinášajú aj ďalšie nebezpečenstvá, akým je zvýšené riziko záplav a poškodzovanie infraštruktúry.

⁽¹⁾ Smernice 2009/28/ES, 2009/29/ES, 2009/31/ES a rozhodnutie 406/2009/ES.

⁽²⁾ COM(2014) 15 final.

⁽³⁾ EUCO 169/14, bod 2.14, s. 5.

3.2. Treba posúdiť, ako sa dajú emisie z poľnohospodárstva, využívania pôdy, zmien jej využívania a lesného hospodárstva zaradiť do rámca do roka 2030, pričom je dôležité poukázať na úlohu poľného a lesného hospodárstva z hľadiska ich veľkej schopnosti viazať vďaka pôde zlúčeniny uhlíka, ako aj na ich veľký príspevok k zmenšovaniu závislosti EÚ od energetických dovozov dodávaním energie z biologických zdrojov. Poľnohospodárstvo má približne 10 % podiel na celkových emisiách skleníkových plynov v EÚ s 28 členskými štátmi a 18 % na emisiách odvetví nepodliehajúcich ETS, pre ktoré platí rozhodnutie o spoločnom úsilí. Treba však uznať, že od roku 1990 dosiahlo poľnohospodárstvo EÚ asi 18 % zníženie emisií vyjadrených v ekvivalente CO₂ v porovnaní so 17 % znížením za celú EÚ za rovnaké obdobie. Zároveň sa zvýšili výstupy poľnohospodárskej výroby.

3.3. Klimatické ciele so sebou prinášajú potrebu zdrojovo efektívnych foriem poľnohospodárskej výroby s nízkymi emisiami CO₂. Pri určovaní nákladovo efektívnych cieľov odvetvia sa musia zohľadniť emisie na jednotku výroby vyjadrené v ekvivalente CO₂. Okrem toho sa musia zobrať do úvahy celosvetové súvislosti, aby sa zabránilo relokácii energeticky náročnej výroby s vysokými emisiami do iných častí sveta, pretože to môže viesť dokonca k zvýšeniu celkových emisií pri súčasnom znížení konkurencieschopnosti európskeho poľného a lesného hospodárstva.

3.4. Poľné a lesné hospodárstvo EÚ je veľmi závislé od fosílnych zdrojov hlavne používaním hnojív a fosílnych palív v strojoch. Budúca politika EÚ v spojení so špecifickými výskumnými a inovačnými programami skombinovanými s finančnými stimulmi pre poľnohospodárov a vlastníkov lesov by mala:

- presadzovať postupný prechod na modely poľnohospodárstva bez používania fosílnych palív,
- zamerať sa na zlepšenie efektívnosti všetkých výrobných sústav,
- podporovať účinnejšie využívanie zdrojov vrátane pôdy, vody a živín.

Okrem toho by sa mal propagovať udržateľný uzavretý model poľného a lesného hospodárstva, aby sa zvýšila svetová konkurencieschopnosť týchto odvetví.

3.5. EHSV víta ekologické opatrenia zavedené nedávnou reformou spoločnej poľnohospodárskej politiky, avšak zdôrazňuje, že sú rozdiely v klimatických podmienkach, druhoch poľnohospodárskych podnikov a ďalšie osobitosti vrátane nedostatku informovanosti v členských štátoch EÚ. Pri príprave budúcich opatrení sa poľnohospodárom musí zaistiť flexibilita. Ochrana životného prostredia, poľnohospodárska výroba a obhospodarovanie lesov by sa mali spojiť tak, aby došlo k trvalému zvyšovaniu výrobných kapacít a prispelo sa k efektívnosti, produktivite a inovácii.

3.6. Podľa Organizácie OSN pre výživu a poľnohospodárstvo (FAO) sa celosvetový dopyt po potravinách do roku 2050 zvýši o 70 % a z väčšej časti pôjde pritom o vysoko proteínové živočíšne produkty. Poľnohospodárstvo EÚ sa dôsledne zameriava na zvýšenie účinnosti využívania zdrojov v poľnohospodárskych podnikoch, a tým na znižovanie svojich emisií na jednotku výroby prijatím udržateľných postupov. Tieto postupy musia zahŕňať aj vysokú úroveň životných podmienok zvierat a EÚ by mala tlačiť aj na ich medzinárodné uznanie. EHSV však uznáva, že aj keď sa vynaloží veľké úsilie a investície na zníženie emisií metánu v živočíšnej výrobe, zvýšenie počtu zvierat aj tak môže spôsobiť čisté zvýšenie emisií.

3.7. Vplyvom zmien podnebia na poľné a lesné hospodárstvo sa tiež menia tradičné oblasti rastlinnej výroby. EHSV konštatuje, že je potrebný značný výskum a vývoj, aby sa vyvinuli najlepšie, najproduktívnejšie, nákladovo najefektívnejšie a najudržateľnejšie postupy a rastlinné odrody (kultivary), pričom sa budú zohľadňovať klimatické zmeny a špecifické regionálne a miestne podmienky v poľnom a lesnom hospodárstve v Európe. Mohlo by sa to dosiahnuť tradičnými spôsobmi šľachtenia a výberu a mali by sa uprednostňovať miestne odrody. Pri účinnom využívaní zdrojov je rozhodujúca produkčná schopnosť pôdy a udržateľná intenzifikácia.

4. Príležitosti

4.1. EHSV venuje riadnu pozornosť riešeniu súčasných aj budúcich potrieb a žiada, aby sa hľadali rozumné riešenia na zvládanie výziev, ktoré vyplývajú zo zmien podnebia, avšak uznáva aj to, že ambiciózne ciele klimatickej a energetickej politiky po roku 2020 predstavujú príležitosti pre poľnohospodárstvo a lesné hospodárstvo EÚ, ktoré musia v politickom rámci zohrávať významnú úlohu. EHSV uznáva, že občianska spoločnosť a miestna, regionálna a štátna úroveň, ako aj úroveň EÚ musia vynakladať spoločné aktívne úsilie.

4.2. Opatrenia, ktoré sa budú uplatňovať v poľnom a lesnom hospodárstve, musia mať kladný dlhodobý vplyv na emisie skleníkových plynov a viazanie CO₂, a to z hľadiska využívania pôdy, keďže mnohé lesnícke opatrenia na zníženie emisií skleníkových plynov môžu krátkodobo emisie zvýšiť, ale majú oveľa podstatnejší kladný dlhodobý dosah. Sústreďovať sa na ciele do roku 2020 a 2030 je pri biologických sústavách príliš krátke obdobie.

4.3. EHSV konštatuje, že poľnohospodárstvo zohráva v Európe rozhodujúcu úlohu hlavne pre rodinné podniky z hľadiska potravinovej bezpečnosti, zamestnanosti na vidieku, sociálneho začleňovania a udržateľného rozvoja vidieka. Aby sa táto úloha zachovala, mali by sa starostlivo, komplexne a s riadnym zohľadnením daností členských štátov posudzovať všetky rozhodnutia o ďalšom rozvoji odvetvia pri zohľadnení zníženia emisií skleníkových plynov.

4.4. Lesy musia zohrávať významnú úlohu pri zmierňovaní klimatických zmien. Keďže slúžia na hospodárske, ekologické a spoločenské účely, treba uznať ich multifunkčnú povahu. EHSV nabáda členské štáty, aby vypracovali národné stratégie aktívneho rozvoja lesov a aktualizovali súčasné národné lesné programy, pričom by zohľadnili zásady a ciele stratégie lesného hospodárstva EÚ.

4.5. Dostupné lesné zdroje v Európe v súčasnosti regionálne presahujú potenciál svojho využitia. Dopyt po biomase však v EÚ stúpa. Treba podporovať ďalšie zalesňovanie, aby sa zabezpečili dostatočné miestne zdroje na pokrývanie energetických potrieb, pre drevársky priemysel a biohospodárstvo vo všeobecnosti. Podporilo by sa tým aj využívanie zvyškov a odpadu, napríklad konárov, odrezkov a nízkohodnotnej guľatiny. Musí sa však vyzdvihovať účinnejšie využívanie biomasy s uprednostňovaním výroby kvalitných tovarov a zabezpečením podmienok na ich využitie pri získavaní energie po skončení ich životnosti.

4.6. Zalesňovacie opatrenia na vhodných miestach majú veľmi kladný vplyv nielen pri znižovaní emisií skleníkových plynov, ale aj pri zlepšovaní biologickej rozmanitosti a znižovaní nedostatku vody. S takýmto vývojom by sa malo uvažovať aj v regiónoch s problémami s nedostatkom vody, keďže ide o udržateľný spôsob ako tieto problémy riešiť ekonomicky aj spoločensky. Doplnkový spoločenský prínos by mohli mať mestské lesy a stromy mimo lesov, napríklad pozdĺž diaľnic.

4.7. Rozvoj udržateľnej výroby biomasy by mal prebiehať v jasne vymedzenom politickom rámci s rešpektovaním obmedzení jej výroby a využívania, sociálnych aspektov a biologickej rozmanitosti. EÚ musí mať vedúcu úlohu, aby sa zabezpečil taký ďalší vývoj biohospodárstva, ktorý bude sociálne, ekonomicky a ekologicky prínosný.

4.8. Lesy a výrobky z dreva môžu viazať viac CO₂. Aktívne obhospodarovanie lesov a zvýšené využívanie výrobkov z dreva môže zvýšiť zachytávanie a ukladanie CO₂. Je tiež možné očakávať ďalšie substitučné účinky tam, kde drevené výrobky nahradia konvenčné výrobky alebo materiály.

4.9. EHSV zdôrazňuje potrebu udržateľného aktívneho obhospodarovania lesov založeného na účinnom využívaní produktov lesa a obnovu lesov zameranú na produkčnú schopnosť a udržateľnosť. Okrem toho by sa malo uvažovať o účinných vedecky podložených cielených opatreniach, ako je drenážovanie, regeneratívny výrub, preriedovanie porastov, rozhadzovanie popola a zúrodňovanie znehodnotenej pôdy, keďže zvyšujú výnosy z lesa a potenciál zachytávania CO₂.

4.10. Sú značné oblasti s produktívnymi lesmi, v ktorých je používanie biomasy a ďalšie zvyšovanie potenciálu zachytávania CO₂ obmedzené ekonomickou dostupnosťou týchto území. Sú potrebné investície do rozvoja lesnej infraštruktúry a technológií na sprístupnenie týchto zdrojov. Dalo by sa to urobiť s využitím fondov EÚ určených na podporu súdržnosti.

4.11. Vo väčšine členských štátov EÚ sú veľké územia, ktoré sa v súčasnosti nevyužívajú, napríklad bývalé pasienky nevhodné na pestovanie obilnín a podobných plodín, a takisto poľnohospodárska pôda, ktorá sa v dôsledku zhoršenia infraštruktúry, nedostatku investícií do drenáží či v dôsledku iných environmentálnych obmedzení využíva extenzívne. Pri výskumnej a inovačnej podpore by sa tieto územia mohli opäť začleniť do tradičného poľnohospodárstva, pestovania energetických plodín alebo by sa mohli zalesniť.

4.12. Využívanie udržateľne vyrábanej biomasy na energetické účely je jedným z dôležitých príspevkov k cieľom energetickej nezávislosti v zmysle všeobecnej energetickej politiky EÚ. Bude mať tiež veľmi kladný vplyv na celkovú obchodnú bilanciu, pretože namiesto platenia tretím krajinám za dovážané fosílné palivá sa bude môcť využívať miestna biomasa.

4.13. EHSV vyzýva na ďalšiu podporu výskumu a inovácií v lesnom hospodárstve, aby sa určili a vyvinuli udržateľné techniky a metódy obhospodarovania lesov, pri ktorých sa budú zohľadňovať výzvy vyplývajúce z klimatických zmien, environmentálnych rozdielov medzi európskymi regiónmi a ekonomického tlaku, ktorému je odvetvie vystavené pri snahe o zachovanie alebo zvýšenie svojej konkurencieschopnosti.

4.14. Výskumno-inovačné bioenergetické projekty by mali prispieť k tomu, že celý výrobný reťazec bude nákladovo efektívny, udržateľný a ekonomicky uskutočniteľný bez toho, aby boli v budúcnosti potrebné nejaké európske alebo štátne dotácie bioenergetiky. Aby sa zabezpečili rovnaké podmienky činnosti pre všetkých, malo by sa postupne skončiť s akýmkoľvek dotáciami alebo inou, nefinančnou podporou energie z fosílnych zdrojov.

4.15. EHSV víta medziodvetvový prístup, ktorý zvolila Komisia tým, že podporuje biohospodárstvo ako celok, a zároveň vyzýva generálne riaditeľstvá Komisie na ďalšiu spoluprácu pri podpore udržateľne vyrábanej biomasy.

4.16. EHSV zdôrazňuje, že využívanie nových informačných a komunikačných technológií a jestvujúcich programov Komisie, napríklad programu Galileo, v poľnom a lesnom hospodárstve pomáha zlepšiť techniky udržateľnej výroby surovín v EÚ. EHSV žiada, aby sa pokračovalo vo výskume a vývoji v tejto oblasti.

4.17. Európska komisia musí zohrávať úlohu pri propagácii a nabádaní na zosúladený prístup zodpovedných orgánov v členských štátoch, aby sa programy na národnej úrovni úspešne vykonávali.

4.18. EHSV si uvedomuje, že na financovanie projektov udržateľného poľného a lesného hospodárstva podľa 7. výskumného rámcového programu EÚ bolo dostupných viac ako 220 miliónov EUR. Žiada, aby výskumno-inovačný rámcový program Horizont 2020 bol ešte ambicióznejší. EHSV zdôrazňuje skutočnosť, že výsledný účinok výskumu bude závisieť od účinného šírenia výsledkov výskumných projektov koncovým používateľom v poľnom a lesnom hospodárstve.

4.19. EHSV zdôrazňuje, že najudržateľnejšie využívanie biomasy je jej miestne využívanie. Uznáva však, že súčasný bioenergetický trh je medzinárodným trhom. Malo by sa uznať špecifické postavenie krajín s prebytkom biomasy, pretože výsledkom výroby biomasy sú emisie súvisiace s využívaním pôdy, zmenami jej využívania a lesným hospodárstvom v krajinách vývozu a zníženie emisií v energetike krajín dovozu. Pri rozhodovaní o emisných cieľoch EÚ súvisiacich s využívaním pôdy, zmenami jej využívania a lesným hospodárstvom sú potrebné osobitné kompenzačné nástroje pre vývozné krajiny.

5. Sociálne aspekty

5.1. V EÚ je rozvoj vidieka veľmi závislý od životaschopnosti poľného a lesného hospodárstva. EHSV zdôrazňuje, že zvýšené využívanie udržateľne vyrobenej biomasy a udržateľne intenzifikované poľnohospodárstvo, hlavne živočíšna výroba, by mali mať veľmi kladný primárny vplyv na vidiecke spoločnosti tak pri vytváraní nových pracovných miest, ako aj dosahovaní príjmov.

5.2. EHSV zdôrazňuje, že by sa aj miestne malo propagovať ďalšie spracovanie surovej biomasy alebo poľnohospodárskych výrobkov na výrobky s vysokou hodnotou, pretože to má veľmi kladný sekundárny vplyv na zamestnanosť a dosahovanie príjmov na vidieku. EHSV víta doterajšiu prácu Komisie v oblasti výskumu a inovácií, ktorej cieľom je nájsť nové spôsoby väčšieho zhodnocovania biomasy a poľnohospodárskych výrobkov. EHSV žiada ešte ambicióznejšie investičné programy, aby EÚ dosiahla v tejto oblasti celosvetové prvenstvo.

5.3. EHSV pripomína, že elektrická energia vyrábaná solárnymi a veternými zariadeniami ponúka na vidieku nové a zároveň trvalé možnosti. Náklady na takéto zariadenia neustále klesajú a ich účinnosť sa zvyšuje, ale aby sa získavanie energie z takýchto zdrojov na vidieku podporilo, mali by sa poľnohospodárom a vidieckym spoločenstvám poskytovať stimuly. Decentralizované systémy umožňujú jednotlivcom a komunitám spoločne znášať náklady na výrobu energie z obnoviteľných zdrojov a identifikovať príležitosti, ako lepšie zosúladiť dopyt a ponuku.

5.4. Dodatočné príjmy z udržateľne intenzifikovaného poľnohospodárstva, ďalšieho spracovania surovín, výroby a ďalšieho spracovania biomasy, ako aj z výroby energie z obnoviteľných zdrojov by mohli byť stabilnými vysokými doplnkovými príjmami poľnohospodárov, vlastníkov lesov a vidieckych spoločenstiev. Takéto príjmy zároveň podporia ďalšie verejné alebo súkromné investície do infraštruktúry na vidieku alebo by mohli byť ich zdrojom.

5.5. EHSV zdôrazňuje, že ďalší rozvoj biohospodárstva vo všeobecnosti by mohol priniesť kvalitné pracovné príležitosti a nabádať ľudí, aby na vidieku zostávali alebo sa tam sťahovali, čím by sa vyriešil problém vyľudňovania vidieka, ktorý je jedným z hlavných problémov v EÚ.

5.6. Cieľom všetkých politík a opatrení EÚ by mala byť územná a sociálna súdržnosť a všetky opatrenia vrátane opatrení energetickej a klimateckej politiky EÚ by k nej mali prispievať.

5.7. Biologická rozmanitosť bude pravdepodobne veľmi ovplyvnená priamym a nepriamym dosahom klimatických zmien. Táto biodiverzita má však významnú úlohu pri adaptácii na klimatické zmeny a zmiernení týchto zmien. EHSV vyzdvihuje význam prírodných území a chránených prírodných parkov pri zvyšovaní biodiverzity a zdôrazňuje úlohu súčasných nástrojov na ochranu životného prostredia, ako je LIFE a Natura 2000. Tieto oblasti zohrávajú významnú úlohu v poľnom a lesnom hospodárstve a majú značný spoločenský prínos.

5.8. EHSV konštatuje, že mnohí vlastníci lesov v Európe neobhospodarujú svoje lesy riadne, pretože nemajú dostatočné znalosti ani zdroje, a zdôrazňuje, že spolupráca by mohla umožniť účinnejšie a lepšie obhospodarovanie takýchto území.

5.9. Prioritou inštitúcií EÚ aj členských štátov by malo byť vzdelávanie a technická podpora poľnohospodárov a vlastníkov lesov. Národné vedomostné centrá a poradné orgány by mali široko propagovať fondy na financovanie rozvojových projektov a inovačné udržateľné modely poľného a lesného hospodárstva, ktoré vzídu z projektov financovaných Európskou úniou.

5.10. Na vykazovanie emisií skleníkových plynov v poľnom a lesnom hospodárstve by sa mali používať jednoduché implementačné nástroje. Mali by byť založené na poznatkoch a vedeckých predpokladoch. Požiadavky rámca energetickej a klimateckej politiky do roku 2030 by nemali spôsobiť nadmernú reguláciu poľného a lesného hospodárstva ani zbytočné zaťaženie poľnohospodárov a vlastníkov lesov, a mali by byť v súlade so zásadou, že poľnohospodári a vlastníci lesov majú svoju každodennú prácu a obmedzené zdroje na administratívu.

V Bruseli 22. apríla 2015

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Henri MALOSSE

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Rozvoj systému riadenia navrhovaného v súvislosti s politickými opatreniami v oblasti klímy a energetiky do roku 2030“

(prieskumné stanovisko na žiadosť Európskej komisie)

(2015/C 291/02)

Spravodajca: Richard ADAMS

Pomocná spravodajkyňa: Ulla SIRKEINEN

Európska komisia sa 16. januára 2015 rozhodla podľa článku 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Rozvoj systému riadenia navrhovaného v súvislosti s politickými opatreniami v oblasti klímy a energetiky do roku 2030“

(prieskumné stanovisko).

Odborná sekcia pre dopravu, energetiku a informačnú spoločnosť, ktorá bola poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci, prijala svoje stanovisko 8. apríla 2015.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 507. plenárnom zasadnutí 22. a 23. apríla 2015 (schôdza z 23. apríla) prijal 152 hlasmi za, pričom 6 členovia hlasovali proti a 5 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

1.1. Rámec EÚ v oblasti klímy a energetiky je založený na predchádzajúcich významných právnych predpisoch, pričom niektoré sú len čiastočne transponované a neefektívne sa vykonávajú. Dosiahnutie energetickej únie si bude vyžadovať ešte ďalšie právne predpisy, a najmä ich prísnejšie vykonávanie. Spoľahlivý rámec riadenia je nevyhnutný. Právne predpisy sú iba začiatkom – kľúčom k úspechu je riadenie. Vykonávanie politiky si vyžaduje angažovanosť, účasť a zapojenie všetkých zainteresovaných strán. Najúčinnjší spôsob riadenia je, ak sa odsúhlasenie metód na stanovenie a vykonávanie cieľa považuje za spoločnú úlohu, do ktorej sú zapojené všetky zainteresované strany. EHSV preto vyslovuje tieto odporúčania:

- Štruktúrovaný dialóg všetkých zúčastnených subjektov musí byť začlenený do procesu riadenia, ak sa majú odstrániť spoločenské prekážky regulačných a politických opatrení a podporiť zmeny správania a postojov občanov.
- V rámci zodpovedajúcich a podporných krokov energetickej únie a európskeho boja proti zmenám klímy by sa malo vyjadriť a rozvíjať jasné politické vedenie s cieľom vytvoriť komplexný dialóg medzi zainteresovanými stranami a účasť na ňom, ako aj angažovanosť v súvislosti s otázkami transformácie energetiky (napríklad klímou, sociálnou spravodlivosťou a bezpečnosťou) a zo strany legislatívnych inštitúcií EÚ.
- EHSV podporuje dialóg so sociálnymi partnermi s cieľom zaručiť transformáciu energetiky, ktorá spája environmentálny rozmer a sociálne otázky.
- Predovšetkým by malo ísť o nezávislý a spoľahlivý európsky dialóg o energetike umožňujúci vyvážené zastúpenie všetkých zainteresovaných strán s cieľom vymieňať si informácie, vyjadrovať názory a ovplyvniť tvorbu politiky v otázkach energetiky a následne sa aktívne zapájať do energetickej transformácie.
- Konkrétne vyzývame Európsku radu a Parlament, aby pri posudzovaní balíka opatrení v oblasti energetickej únie prijali ako akčné kroky na podporu procesu riadenia opatrenia stanovené v bode 6 stanoviska o vykonávaní európskeho dialógu o energetike.
- Tento dialóg sa usporiada v rámci osobitného fóra a umožní účasť všetkých zainteresovaných strán.

2. Úvod

2.1. Rozvoj energetickej únie v EÚ a význam rokovaní o dohode o zmene klímy v Paríži na konci roka 2015 si vyžadujú účinné mechanizmy riadenia týkajúce sa transformácie energetiky. V nadväznosti na oznámenie Komisie o rámci pre politiku v oblasti zmeny klímy a energetickej politiku do roku 2030 Európska rada tento rámec schválila a tiež dohodla vytvoriť spoľahlivý a transparentný systém riadenia, ktorý pomôže zabezpečiť, aby EÚ dosiahla svoje ciele v oblasti energetickej politiky. V rámci do roku 2030 sa navrhuje nový rámec riadenia založený na plánoch členských štátov pre bezpečnú, udržateľnú a konkurencieschopnú energiu, ako aj súbor kľúčových ukazovateľov na posúdenie pokroku počas realizácie. Takýto rámec by mal umožniť dosiahnutie cieľov do roku 2030 a podporiť súdržnosť na úrovni EÚ a zároveň by poskytol pružnosť na vnútroštátnej úrovni. Silný riadiaci proces by bol tiež povzbudzujúcim modelom a príkladom v kontexte celosvetových rokovaní o zmene klímy.

2.2. Nech sa potreba efektívneho riadenia zdôrazňuje akokoľvek často, nikdy to nebude príliš. Nesplnenie termínov na dosiahnutie cieľov tretieho energetického balíka, ktorého cieľom je dokončiť silný, jednotný trh s energiou v EÚ, možno vo veľkej miere pripísať nedostatkom v riadení. Ak nie sú v súlade s požiadavkami, ktoré posilnia EÚ ako celok, prevažujú vnútroštátne záujmy. Nové riadenie musí tento stav zvrátiť.

2.3. Mali by sa stanoviť pôvodne vnútroštátne ciele a navrhuje sa nepretržitý proces pre vnútorný rozvoj takýchto plánov, ako aj pre koordináciu do jednotného rámca EÚ, ktorý spĺňa dohodnuté ciele EÚ. Plánované sú tri kroky:

1. Komisia vypracuje usmernenia o riadení a národných plánoch.
2. Členské štáty predložia svoje národné plány na základe opakujúceho sa postupu s Komisiou a v spolupráci so susednými krajinami.
3. Potom bude nasledovať hodnotenie Komisie týkajúce sa toho, či možno prostredníctvom národných plánov splniť ciele s možným zavedením dohodnutých úprav prostredníctvom pokračujúceho procesu až do ukončenia. Prípadné schválenie legislatívy o riadiacej štruktúre by sa ponechalo ako možnosť, ak by sa ukázalo, že dobrovoľný prístup zlyháva.

2.4. Európska komisia má rozsiahle skúsenosti s koncipovaním a uplatňovaním riadiacej štruktúry, ktoré aplikuje na tento súbor politických otázok. Toto stanovisko podporuje uvedený prístup. Bude však potrebné, aby sa uplatňoval dôsledne a presvedčivo, s krátkymi lehotami na opakujúci sa proces a dôraznými a pravdivými analýzami pri výročných správach. Ako už uviedol v stanovisku o rámci politík v oblasti klímy a energetiky na obdobie rokov 2020 až 2030 ⁽¹⁾, EHSV zdôrazňuje výzvu členským štátom, aby pozitívne reagovali na účinné a silné riadiace postupy a aby spoločne s Komisiou a občianskou spoločnosťou určovali, ako ich možno plne implementovať.

2.5. EHSV sa domnieva, že tento rámec by sa mal umožniť a posilniť vytváraním a dosiahnutím širokej podpory zainteresovaných strán vrátane sociálnych partnerov –zamestnávateľov a odborov – prostredníctvom štruktúrovaného európskeho dialógu o energetike.

3. Povaha systému riadenia

3.1. Systém riadenia musí byť v súlade s právnym rámcom, v ktorom pôsobí. Právny rámec vymedzuje ciele a spôsoby dosahovania cieľov a musí viesť k dlhodobej politike istoty a kontinuity, najmä pokiaľ ide o investície, odbornú prípravu a zamestnanosť. Mal by obsahovať aj príslušné ukazovatele. Systém riadenia, ktorý by mal byť komplexný a zahŕňať celú legislatívu týkajúcu sa energetiky, musí byť schopný riešiť záležitosti, ktoré sú zložité, ako aj prípadné rozdielne hľadiská a konflikt záujmov. Riadenie by malo podporovať a dopĺňať proces rozhodovania a zároveň ponúkať flexibilitu pri riešení prípadných rýchlych zmien. V podstate by riadenie malo reagovať na spoločenské vnímanie, technológie, geopolitickú situáciu a trh.

⁽¹⁾ Ú. v. EÚ C 424, 26.11.2014, s. 39.

3.2. Systém riadenia musí tiež umožniť priebežné, vyvážené a reprezentatívne vyjadrenie názorov, preferencií, hľadísk a hodnôt a zároveň ponúkať možnosť priebežne informovať o rozhodnutiach a tvorbe politiky. Riadenie musí uľahčiť prispôsobivosť, a to nie prostredníctvom častých zmien kurzu, ale predvídaním rozdielov a vytváraním jednotnej a konzistentnej dynamiky.

3.3. Ide o náročné požiadavky a treba reagovať na narastajúce pochybnosti o schopnosti EÚ dosiahnuť spravodlivú a účinnú transformáciu energetiky. Preto si samotný systém riadenia vyžaduje jasný rámec, ktorý účastníci prijímú. EHSV zastáva názor, že tradičným procesom riadenia nebude schopný dosiahnuť uvedené ciele bez zapojenia a podpory občianskej spoločnosti v celej Európe. Uznáva sa to aj vo vízii pre energetickú úniu: „Máme víziu energetickej únie, v ktorej srdci je občan, v ktorej občania preberajú zodpovednosť za prerod energetického systému“⁽²⁾. Preto by sa mal rozvoj spoľahlivého a transparentného mechanizmu na plnenie cieľov v oblasti energetiky a klímy a energetickej únie uskutočňovať súbežne s viacúrovňovým procesom založeným na dialógu so zameraním na informovanie a zapájanie všetkých zainteresovaných strán. Je to nevyhnutné, a ak má byť transformácia energetiky spravodlivá, je potrebné zohľadniť zmeny v oblasti práce a vyhnúť sa negatívnym sociálnym dôsledkom.

3.4. EHSV nechápe riadenie ako nárast byrokracie, ale prijatie striktného prístupu založeného na zásadách a zameraného na politické opatrenia a na splnenie dohodnutých cieľov EÚ. Riadenie by malo preniknúť do všetkých úrovní a ťažiť z odborných, ako aj bežných znalostí. EÚ je založená na hodnotách mieru, demokracie, ľudskej dôstojnosti, pluralizmu, tolerance a solidarity. Tieto hodnoty, ktoré je potrebné pretaviť do jednoznačných etických princípov, poskytujú základ hodnotenia kritických problémov transformácie energetiky a môžu byť všeobecným základom pre dohodu. Pretavenie týchto princípov do vykonateľného, účinného procesu, ktorý berie do úvahy očakávania spoločnosti, predstavuje výzvu.

3.5. EHSV sa domnieva, že základné spoločenské hodnoty vzťahujúce sa na výrobu a využívanie energie sa v tomto systéme riadenia musia väčšmi zdôrazniť. Ak majú občania pocit, že ich hodnoty a názory sa uznávajú a diskutuje sa o nich na fórach, ktoré zohľadňujú aj európsku perspektívu, bude to značným prínosom, umožní to väčšiu celistvosť politiky, podporí dôveru a zároveň to zmierni nepredvídané politické zmeny. Dialóg by identifikoval tie faktory, ktoré boli základom rozhodnutí prijatých jednotlivými krajinami v súvislosti s transformáciou energetiky. Tieto faktory sú často odvodené od toho, ako spoločnosť vníma napríklad životné prostredie mimo technických a ekonomických aspektov. Za týchto okolností, najmä pokiaľ sa líšia vnútroštátne, regionálne, miestne a osobné názory na energetiku, dokáže odkaz na jednotné, spoločné alebo európske hľadisko prevážiť osobné, miestne, krátkodobé alebo národné záujmy.

3.6. Konkrétne viacúrovňový dialóg znamená oboznámiť s týmito zásadami všetky zainteresované strany a vytvoriť rámec, v rámci ktorého sa môžu prerokovať a vyriešiť otázky, podľa možnosti na miestnej, regionálnej, vnútroštátnej úrovni a na úrovni susedskej krajiny. Nie je to rozhodovací proces, hoci rozhodujúci činitelia musia počúvať a byť otvorení iným názorom a účastníci by to mali chápať.

4. Viacúrovňový dialóg ako základný prvok riadenia

4.1. Európske a vnútroštátne stratégie v oblasti energetiky majú priamy a významný vplyv na život občanov. Avšak obsah a dôvody týchto stratégií sú pre širokú verejnosť často neznáme a občianska spoločnosť ich môže nesprávne pochopiť. Vedie to k celkovej slabej podpore zo strany verejnosti alebo mylným predstavám týkajúcim sa základných aspektov budúceho vývoja v EÚ. Má to škodlivé dôsledky a existuje mnoho prípadov neinformovania a nezapojenia občianskej spoločnosti do vnútroštátnej, ako aj európskej energetickej politiky, čo má za následok všeobecný nedostatok dôvery, a politickými opatreniami tak nie je vždy možné dosiahnuť želané výsledky.

⁽²⁾ COM(2015) 80 final.

4.2. Ak to má byť inkluzívny proces, treba, aby sa zúčastnili občania, organizácie občianskej spoločnosti, národné a miestne orgány, ako aj všetky typy organizácií venujúce sa energetike, a to formou dialógu v rámci pomoci navrhovanému mechanizmu riadenia. Bude to spájať regionálne, národné a európske hľadiská s cieľom operatívne prispievať k tvorbe politiky a jej vykonávaniu: kroky sa musia vykonávať na národnej/regionálnej úrovni, ale musia zohľadňovať širšie (európske) súvislosti.

4.3. Tento proces dialógu sa zameria na energetiku ako zásadný prvok na dosiahnutie spravodlivej a udržateľnej transformácie a plnenie cieľov politiky šetrnejšej ku klíme. Musí uznať potreby znevýhodnených osôb a široké spektrum sociálnych a environmentálnych otázok súvisiacich s energetikou. Európsky dialóg o energetike (EDE) zahŕňajúci otázky klímy bude formulovať dobrovoľný prístup a pochopenie – vymedzené ako spoločenská zmluva o energetike, ktoré môžu rozhodujúci činitelia využívať ako spoločensky relevantný rámec. Pokračovaním dialógu bude aktívne vykonávanie praktických opatrení zo strany zúčastnených aktérov a občanov. V krátkodobom horizonte, z dôvodov efektívnosti a v rámci potreby splniť požiadavky procesu riadenia, by sa mal EDE zamerať na politické iniciatívy so značnou prijateľnosťou a na otázky stotožnenia.

4.4. Takýto postup tiež umožní väčšiu súdržnosť politiky a upevňovanie poznatkov v špecifických oblastiach, ako sú napr. osobitné potreby ostrovov a vzťahy v oblasti energetiky s krajinami, ktoré nie sú členmi EÚ.

5. Úzke prepojenie so systémom riadenia

5.1. Celkovo sa rámec v oblasti klímy a energetiky definuje ako cieleň. Znamená to zmenu zamerania energetického mixu členských štátov, ako aj zmenu stratégií v oblasti energetickej účinnosti tak, aby sa zachovala národná zvrchovanosť a zároveň sa dopĺňali so susednými štátmi a cieľmi schválenými na úrovni EÚ. Náčrt štruktúry riadenia (pozri bod 2.3) sa skladá zo všeobecných usmernení, ktoré navrhuje Komisia, a potom nasledujú regionálne diskusie, predkladanie, hodnotenie a preskúmanie národných programov, ako aj úprava až po dosiahnutie uspokojivého záveru.

5.2. EHSV rozhodne podporuje tento prístup, keďže sa domnieva, že je v súlade s nevyhnutnosťou dodávať energiu všetkým Európanom bezpečnejšie, konkurencieschopnejšie a ekologickejšie. Systém riadenia by mal tiež pomôcť minimalizovať požiadavky týkajúce sa podávania správ a znížiť súvisiace administratívne zaťaženie. Mal by náležite zohľadniť veľmi relevantné a zintenzívňujúce sa regionálne, cezhraničné prvky činnosti v oblasti energetiky. Účinnosť takéhoto prístupu si bude vyžadovať súdržnú politickú vôľu a musí to byť vybudované prostredníctvom zblížovania postojov občanov vo všetkých 28 členských štátoch.

5.3. EHSV sa domnieva, že EDE má formujúcu úlohu v tomto procese, ako aj pri ďalšom vykonávaní a podpore zainteresovaných strán po tom, ako sa dosiahne dohoda. Nemali by sme teda strácať čas pri vytváraní EDE prostredníctvom silného politického vedenia ako integrovaného procesu formovania, najmä pokiaľ sa na základe dohody počíta s vnútroštátnymi plánmi, a mali by byť v prevádzke do roku 2020. Výbor už v minulosti odporučil zaradenie dialógu o energetike do oznámenia o energetickej únii a teší sa z toho, že to bolo uvedené: „... viesť dialóg o energetike so zainteresovanými stranami ako informačný vstup pre tvorbu politiky a podporovať ich aktívne zapojenie do riadenia procesu transformácie energetiky“⁽³⁾. Konštatuje, že ešte stále neboli určené konkrétne kroky vo vzťahu k riadeniu, ktoré by poskytli potrebnú podporu na vytvorenie štruktúr EDE, a žiada, aby Rada a Parlament zohľadnili túto skutočnosť pri prijímaní opatrení v rámci dialógu navrhovaného v bode 6 tohto stanoviska.

5.4. Proces riadenia sa nachádza na rozhraní medzi politikou a implementáciou. V prípade energetiky má uľahčiť riešenia pri mnohých ústupkoch a kompromisoch, ktoré budú v reálnom živote nevyhnutné. Výbor považuje navrhovaný EDE za kľúčový prvok v tomto procese. Energetická transformácia zahŕňa pohyb, zmeny a nevyhnutne aj určité nezhody. EDE môže znížiť napätie medzi zúčastnenými stranami na všetkých úrovniach a medzi členskými štátmi.

⁽³⁾ COM(2015) 80 final, s. 18.

5.5. Európsky dialóg o energetike (EDE) bude podporovať plnenie cieľov energetickej únie tým, že umožní všetkým zainteresovaným stranám vymieňať si informácie, vyjadrovať názory a ovplyvňovať tvorbu politiky v oblasti energetiky. EDE bude podporovať pochopenie potrebných kompromisov, prijatie vízie, prínos k riešeniam a ich prijatie a v konečnom dôsledku zmenu správania na podporu politických opatrení na podporu energetickej únie. Rozsiahly EDE umožní lepšie sprostredkovať a zohľadniť národné preferencie na európskej úrovni a bude prínosom pre osoby prijímajúce rozhodnutia.

EDE prinesie:

- lepšie pochopenie tvorby politiky a vykonávania energetickej únie, príspevok k zviditeľneniu, prijatiu a úspechu tejto kľúčovej priority Komisie,
- informovaný postoj verejnosti, ktorý poskytne väčšiu politickú istotu, a dôkaz otvoreného, cieleného procesu zameraného na výsledky. Tento informovaný názor bude výsledkom praktického spojenia celoeurópskeho interaktívneho EED a každodenných poznatkov,
- lepšie pochopenie energie používateľmi, úlohy, ktorú zohrávajú, a opatrení, ktoré majú k dispozícii na zvýšenie energetickej účinnosti, čo povedie k väčšej angažovanosti spotrebiteľov, základu obnoveného a pozitívneho vzťahu s dodávateľmi energie,
- „neutrálny priestor na rozhovor“, zvýšenie dôveryhodnosti a legitimity prostredníctvom prípravy a uľahčenia diskusie namiesto vynášania unáhlených záverov.

6. Možný spôsob vykonávania

6.1. Ako formálny systém riadenia bude EDE, hoci má celoeurópsky charakter, musieť byť vytvorený v každom členskom štáte, uznať existujúce národné iniciatívy týkajúce sa dialógu o energetike, ale so zahrnutím cieľov v oblasti klímy a energetiky. Ak sa vnútroštátne dialógy o energetike už uskutočňujú, integrácia do EDE by bola vzájomne prospešná a poskytla by štruktúrovaný, ale flexibilnejší mechanizmus, ktorý bude podporovať Komisiu pri preskúmaní prvkov národného plánu, a ponúkla by zameranie na informovanie spotrebiteľov a dodávateľov energie, aby sa zapojili do budovania dôvery a poskytli by priestor na rozptýlenie mnohých obáv rozličných skupín týkajúcich sa energetickej bezpečnosti, dostupnosti a udržateľnosti. V zásade by boli potrebné tieto kroky:

- Pre EDE budú potrebné značné finančné prostriedky a zdroje. Bude zavedený mechanizmus na vytvorenie nezávislej a nestrannej finančnej základne, pričom ju vytvoria najmä strany zainteresované v celej výrobe energie a v dodávateľskom reťazci, doplnené o primeranú podporu zo strany EÚ a vlád členských štátov. Celkovo bude EDE veľmi nákladovo efektívny spôsob, ako zapojiť všetky typy spotrebiteľov do zmien v energetike a uznať a stimulovať prínos „prozumentov“ (výrobcov, ktorí sú súčasne spotrebiteľmi).
- Zatiaľ čo Komisia by poskytla jasné usmernenia týkajúce sa štruktúry národných plánov, možností aktualizácie/opravy, povinnosti podávať správy a vykonateľnosti národných plánov, EDE by v spolupráci s Komisiou a všetkými kľúčovými zainteresovanými stranami zaviedol usmernenia na vytvorenie národných energetických dialógov.
- S cieľom podnietiť kroky a implementáciu bude v každom členskom štáte vytvorená nezávislá koordinačná štruktúra EDE. Táto štruktúra by mala okrem iného prispieť k potrebnému preskúmaniu obsahu a cieľov národných plánov, ako aj ich vykonávaniu Komisiou. Tým sa zdôrazňuje, že zainteresované strany môžu prispieť k tvorbe politiky.

- Vnútroštátny 12-mesačný záväzok a podporný proces v každom členskom štáte povedie k účasti a vytvorí sa dialóg, pričom hlavnou témou budú priority národného plánu. Tento proces by sa mal venovať aj zabezpečeniu predvídateľnosti a stability národných plánov.
- Uskutočnia sa diskusie o národnom pláne, ako aj regionálne diskusie s národnými skupinami EDE v susedných krajinách. Národné plány členských štátov by mali zohľadniť konzultácie so susednými členskými štátmi okrem iného aj v rámci EDE, ako aj výsledné oblasti regionálnej spolupráce.
- Budú nasledovať diskusie na úrovni EÚ medzi všetkými skupinami dialógu o energetike. Tieto diskusie vedené nezávislou koordinačnou štruktúrou by mali mať pre európske inštitúcie poradnú funkciu a zvýšiť nákladovú efektívnosť politík EÚ a členských štátov.
- Plne sa budú využívať online nástroje, napríklad tie, ktoré vypracovalo GR CONNECT na podporu vývoja politiky prostredníctvom účasti a angažovanosti.

6.2. Podrobnejší opis EDE prijal EHSV vo svojom stanovisku na tému Potreby a metódy aktívneho zapojenia občanov do energetickej politiky ⁽⁴⁾. EDE má byť stály dialóg, presnejšie opísaný ako nezávislý, proces zapájajúci všetky zainteresované strany, ktorý využíva osvedčené postupy v oblasti angažovanosti s dôveryhodnou a pokračujúcou úlohou pri uskutočňovaní transformácie energetiky. EHSV sa v tejto iniciatíve plne angažuje a bude zohrávať vedúcu úlohu a okrem iného bude poskytovať aktívnu podporu.

7. Záverečné pripomienky

7.1. EHSV víta vyhlásenie Komisie ⁽⁵⁾, že štruktúry riadenia sa budú musieť rozvíjať so zreteľom na postoje Európskeho parlamentu, členských štátov a zainteresovaných strán. Dôrazná podpora a súhlas občianskej spoločnosti uľahčujú plnenie ambiciózných cieľov. Prepojením na životy ľudí a obáv pomôže systém riadenia podporovaný EDE zladieť energetickú úniu s očakávaniami občanov. Zabezpečí pochopenie energetických výziev a kompromisov a zlepší prijímanie a dôveru – v neposlednom rade tým, že preukáže schopnosť počúvať a zapojiť zainteresované strany.

7.2. Okrem toho dôjde k výraznému zníženiu dlhodobých politických nákladov v procese, v rámci ktorého sa všetky zainteresované strany zapájajú do prípravy transformácie energetiky, ktorú si želá väčšina ľudí a ktorá je progresívna a pragmatická. Toto je otázka, ktorá ovplyvňuje všetkých a môže ich viesť k tomu, aby pozitívne prehodnotili svoje vnímanie EÚ a jej postupov a uznali prínos EÚ a otvorené riadenie.

V Bruseli 23. apríla 2015

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Henri MALOSSE

⁽⁴⁾ NAT/686 (Ú. v. EÚ C 161, 6.6.2013, s. 1).

⁽⁵⁾ Oznámenie: Rámec politík v oblasti klímy a energetiky na obdobie rokov 2020 až 2030 [COM(2014) 15 final].

**Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Plán jednotného európskeho
dopravného priestoru — pokrok a výzvy“**

(prieskumné stanovisko na žiadosť Európskeho parlamentu)

(2015/C 291/03)

Spravodajca: Raymond HENCKS

Pomocný spravodajca: Stefan BACK

Európsky parlament sa 13. januára 2015 rozhodol podľa článku 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Plán jednotného európskeho dopravného priestoru – pokrok a výzvy“

(prieskumné stanovisko).

Odborná sekcia pre dopravu, energetiku a informačnú spoločnosť, ktorá bola poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci, prijala svoje stanovisko 8. apríla 2015.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 507. plenárnom zasadnutí 22. a 23. apríla 2015 (schôdza z 22. apríla 2015) prijal 96 hlasmi za, pričom 2 členovia hlasovali proti a 2 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

1.1. EHSV opätovne potvrdzuje svoju podporu ⁽¹⁾ cieľom stanoveným v roku 2011 v bielej knihe s názvom Plán jednotného európskeho dopravného priestoru (ďalej len „plán“). Jednotný európsky dopravný priestor je stále jeden z najdôležitejších bodov programu. Závažné výzvy naďalej brzdia vytvorenie jednotného európskeho dopravného priestoru a dosiahnutie udržateľného hospodárskeho rastu, vytváranie pracovných miest a podporu kvality pracovných miest a pracovných podmienok.

1.2. Vzhľadom na desať priorít Junckerovej Komisie na roky 2015 – 2019, pracovný program Komisie na rok 2015 a ciele plánu EHSV poukazuje na nasledujúce body.

1.3. Účinným využívaním Európskeho fondu pre strategické investície (EFSD) môže zostať dostupných viac zdrojov z Nástroja na prepájanie Európy (NPE) tam, kde súkromné investície alebo poplatky nebudú fungovať. V každom prípade suma 2,7 miliardy EUR, ktorá sa má previesť z rozpočtových zdrojov NPE na dopravu do EFSD, sa musí vyčleniť na dopravu. EHSV opakovane pripomína, že pri vykonávaní TEN-T je na zabezpečenie optimálneho využívania zdrojov potrebné skutočne cezhraničné plánovanie infraštruktúry.

1.4. Súbežné používanie zásady „znečisťovateľ platí“ a zásady „používateľ platí“ oslabí financovanie založené na druhej zásade. Sú potrebné jednoduchšie a jasnejšie koncepcie spoplatňovania a možnosti úpravy poplatkov, aby sa zaručila súdržnosť, zabránilo sa sociálnemu vylúčeniu a zabezpečil sa súlad s daňami a poplatkami vo všeobecnosti.

1.5. Na dobudovanie vnútorného dopravného trhu sa musí ešte veľa urobiť. V stanovisku z 11. júla 2013 k štvrtému železničnému balíku EHSV podporuje cieľ dosiahnuť dokončenie jednotného železničného trhu v Európe s vysokou kvalitou dopravy a bez problémov na hraniciach ⁽²⁾. Ako už bolo uvedené v stanovisku z roku 2011 k plánu, EHSV požaduje vyvážené posudzovanie vplyvu nových plánovaných krokov v tomto smere ⁽³⁾. Víťaný je tiež zámer Európskej komisie objasniť pravidlá prístupu na trh cestnej dopravy s cieľom uľahčiť vykonávanie a kontrolu dodržiavania predpisov.

⁽¹⁾ Stanovisko EHSV na tému „Plán jednotného európskeho dopravného priestoru (biela kniha)“ (Ú. v. EÚ C 24, 28.1.2012, s. 146).

⁽²⁾ Stanovisko EHSV na tému „Štvrtý železničný balík“ (Ú. v. EÚ C 327, 12.11.2013, s. 122).

⁽³⁾ Pozri poznámku pod čiarou č. 1.

1.6. EHSV podporuje to, že Junckerova komisia sa zameriava na sociálny damping. Žiada Komisiu, aby navrhla preventívne opatrenia. Členské štáty by mali posilniť kontrolu dodržiavania predpisov aj lepšou cezhraničnou spoluprácou vrátane výmeny informácií a primeraných sankcií, najmä pokiaľ ide o schránkové spoločnosti a zdanlivú samostatne zárobkovú činnosť. Musia sa odstrániť medzery v právnych predpisoch o prístupe k povolaniam v doprave, resp. prevádzkovým licenciám a o koordinácii sociálneho zabezpečenia. Kontrolné opatrenia musia byť primerané a nevyvolávať zbytočne administratívne zaťaženie príslušných strán.

1.7. Prechod na iné druhy dopravy si vyžaduje flexibilitu a prispôbenie miestnym podmienkam, a to najmä 300-kilometrového limitu požadovaného v cestnej doprave, ktorý nebude fungovať v odľahlých a riedko osídlených regiónoch s obmedzenou železničnou sieťou.

1.8. Potrebná je aj primeraná infraštruktúra a primerané dopravné služby, a to aj v odľahlých regiónoch. Do prílohy I k plánu by sa mala zahrnúť nová iniciatíva: do roku 2030 zdvojnásobiť využívanie verejnej dopravy v mestských oblastiach prostredníctvom zariadení a infraštruktúry na uľahčenie mobility chodcov, cyklistov a starších osôb alebo osôb so zníženou pohyblivosťou, pričom tieto zariadenia a infraštruktúra budú zaradené do plánov mestskej mobility.

1.9. Vzhľadom na vznik organizátorov dopravy s novou koncepciou, ako je Uber, EHSV zdôrazňuje význam práv cestujúcich.

1.10. EHSV navrhuje, aby sa pri príprave revidovaného plánu použil participatívny dialóg, a v tejto súvislosti odkazuje na svoje stanovisko z 11. júla 2012 ⁽⁴⁾.

1.11. EHSV navrhuje, aby sa urobilo nové celkové posúdenie akčného plánu v prílohe I k plánu, pokiaľ ide o ich súčasnú politickú uskutočniteľnosť.

2. Preskúmanie plánu do roku 2011 – všeobecný prehľad

2.1. Európsky parlament plánuje vypracovanie správy z vlastnej iniciatívy o plnení plánu a v tejto súvislosti požiadalo EHSV, aby vypracoval prieskumné stanovisko na túto tému.

2.2. Vo svojom stanovisku k plánu EHSV privítal úsilie Komisie, ale poukázal na značný rozdiel medzi cieľmi a prostriedkami, ktorými by ciele bolo možné dosiahnuť a financovať ⁽⁵⁾.

2.3. EHSV konštatuje, že väčšina pripomienok uvedených v jeho stanovisku k plánu je naďalej aktuálna. Platí to najmä o týchto bodoch ⁽⁶⁾:

- problém financovania investícií potrebných na dosiahnutie cieľov týkajúcich sa napríklad infraštruktúry, alternatívnych palív a pohonov a infraštruktúry, ktorú potrebujú; nie všade bude možné vyberať poplatky a spoliehať sa na súkromné financovanie,
- lepšia koordinácia členských štátov pri plánovaní infraštruktúry,
- uznanie, že doprava zohráva nenahraditeľnú úlohu ako činiteľ konkurencieschopnosti a prosperity, a je potrebné vytvoriť integrovaný európsky dopravný systém, pričom je potrebné podporovať rozvoj stratégie, ktorá by dokázala vytvoriť v Európe efektívny a skutočne udržateľný dopravný systém zohľadňujúci hospodárske, environmentálne a sociálne výzvy, a pri vývoji všetkých druhov dopravy sa musí viac prihliadať na posilňovanie sociálneho dialógu, čo najmä v cestnej doprave ide ruka v ruku s opatreniami na zabránenie zneužívaniu rozdielov v mzdách a normách sociálnej ochrany,

⁽⁴⁾ Stanovisko EHSV na tému „Biela kniha o doprave: Zapojenie a angažovanosť občianskej spoločnosti“ (Ú. v. EÚ C 299, 4.10.2012, s. 170).

⁽⁵⁾ Pozri poznámku pod čiarou č. 1.

⁽⁶⁾ Pozri poznámku pod čiarou č. 1, najmä body 1.4, 1.5, 1.6, 1.7, 1.8, 1.11, 1.12 a 3.15 v nej uvedeného stanoviska.

- nepružný prístup k presunu dopravy z ciest na železniciu pri vzdialenostiach nad 300 km, ktorý je v niektorých prípadoch nerealistický (napríklad vo veľkých krajinách s riedkou železničnou sieťou),
- význam optimalizovaného využívania dostupných zdrojov vrátane infraštruktúry a vozidiel a zabezpečenia optimalizácie dopravných tokov účinnou logistikou vrátane zdrojov, ako je e-Freight a ekologické koridory,
- potreba zabezpečiť udržiavanie zručností úsilím v oblasti vzdelávania a nábora mobilných pracovníkov a ich sociálnych podmienok,
- nedostatočný dôraz na význam mestskej dopravy vrátane prepravy nákladov (prvý a posledný úsek trasy).

2.4. Po štyroch rokoch vykonávania plánu EHSV konštatuje, že existuje viacero iniciatív, ale s pomerne obmedzenými výsledkami. Napriek tomu boli prijaté opatrenia zamerané na toto vykonávanie, a to vo forme legislatívnych návrhov aj politických iniciatív. Zahŕňajú nariadenie o nových usmerneniach o TEN-T ⁽⁷⁾ a nariadenie o zriadení Nástroja na prepájanie Európy ⁽⁸⁾ (obidve prijaté v roku 2013), právne predpisy o zavádzaní infraštruktúry pre alternatívne palivá a opatrenia na zníženie emisií skleníkových plynov z vozidiel.

2.5. Len málo sa však dosiahlo pri príprave na ďalšie otváranie trhu, monitorovanie dodržiavania predpisov a uľahčovanie cezhraničnej cestnej dopravy. Napríklad sa meškalo s uplatňovaním Európskeho registra podnikov cestnej dopravy, ktorý bol určený na podporu monitorovania dodržiavania nariadenia o trhu cestnej dopravy. To isté platí o Európskom elektronickom cestnom mýtnom systéme vytvorenom na uľahčenie cezhraničnej dopravy, ktorý sa ešte len musí začať uplatňovať. Podobne zostáva z veľkej časti nevyriešený aj problém meniacich sa sociálnych podmienok mobilných pracovníkov a ich vplyv na hospodársku súťaž. Pokiaľ ide o smernicu o vysielaní pracovníkov, odlišný výklad v členských štátoch, z ktorých niektoré možno právne predpisy neuplatňujú správne, predstavuje vážny problém, pokiaľ ide o hladké fungovanie vnútorného trhu.

2.6. Pokiaľ ide o financovanie, EHSV konštatuje, že aj keď financovanie z NPE ani zďaleka nepostačuje, odvetvie dopravy je jednou z hlavných priorít Európskeho fondu pre strategické investície (EFSI), na zriadení ktorého pracuje Komisia a Európska investičná banka (EIB). Okrem iného to ozrejmuje správa spoločnej pracovnej skupiny EIB a Komisie poverenej stanovením kritérií výberu projektov, ktoré sa majú financovať. EHSV v tejto súvislosti konštatuje, že suma 2,7 miliardy EUR, ktorá je k dispozícii pre NPE na dopravu, sa presmerúva do EFSI. Je dôležité, aby sa pri využívaní EFSI tieto prostriedky použili v prospech odvetvia dopravy.

2.7. EHSV by chcel v tejto súvislosti zdôrazniť, že je dôležité zabezpečiť, aby tieto investície neboli obmedzené len na rozširovanie infraštruktúry, ale aby sa použili aj na podporu projektov modernizácie a zlepšenia výkonnosti odvetvia, ako aj na opatrenia na zabezpečenie dobre vyškolenej a kvalifikovanej pracovnej sily.

3. Doprava v pracovnom programe Komisie

3.1. EHSV konštatuje, že jednotný európsky dopravný priestor sa neuvádza v politických usmerneniach na nasledujúcich päť rokov ani v desiatich prioritách predsedu Junckera zahrnutých v pracovnom programe Komisie na rok 2015 ⁽⁹⁾.

3.2. Vzhľadom na význam dopravy ako hospodárskeho odvetvia a jeho osobitý charakter, ktorý si často vyžaduje uplatnenie špecializovaných riešení, sa EHSV domnieva, že by bolo vhodné uviesť ho ako osobitný problém, napr. v súvislosti s prioritou 1 (rast a zamestnanosť) a prioritami 3 a 4 (energetická únia a prehĺbenie vnútorného trhu), ktoré sa týkajú dopravy. Platí to predovšetkým v prípade vnútorného trhu, keďže dopravná politika je predmetom osobitnej kapitoly ZFEÚ a osobitne sa ňou zaoberá aj stratégia Európa 2020 a dva akty o jednotnom trhu.

⁽⁷⁾ Nariadenie (EÚ) č. 1315/2013.

⁽⁸⁾ Nariadenie (EÚ) č. 1316/2013.

⁽⁹⁾ COM(2014) 910 final.

3.3. Vzhľadom na všeobecné politické smerovanie stanovené v politických prioritách Junckerovej Komisie, teda že o politickom programe Európskej únie by sa malo rozhodnúť v úzkom partnerstve Európskej komisie a Európskeho parlamentu a v spolupráci s členskými štátmi, EHSV navrhuje, aby sa na základe politickej schodnosti prehodnotil zoznam iniciatív uvedených v prílohe I k plánu.

4. Územná súdržnosť

4.1. V pláne sa vôbec nespomína územná súdržnosť.

4.2. Podľa článkov 90 a 91 zmluvy je spoločná dopravná politika určená na podporu územnej súdržnosti, t. j. bezpečného prístupu do prepravnej siete v riedko osídlených vidieckych regiónoch, ktoré často nemajú služby verejnej dopravy a ktorých obyvateľstvo teda nemá alternatívu cestnej dopravy. EHSV v tejto súvislosti poukazuje na skorší cieľ EÚ, ktorým bolo zabezpečiť, aby väčšina občanov a podnikov EÚ nebola viac ako 30 minút cesty od tejto siete. Zdá sa, že na tento cieľ sa zabudlo⁽¹⁰⁾.

4.3. Hoci sa v pláne, pokiaľ ide o prístup, hovorí o existencii rizika zväčšovania rozdielu medzi centrálnymi a okrajovými oblasťami, jej štvrtý cieľ: „zachovať hustú železničnú sieť vo všetkých členských štátoch“ nepriniesol žiadny výsledok, pretože žiadna praktická iniciatíva nesúvisí s týmto cieľom, hoci sa v záujme rentability radikálne ruší čoraz väčší počet regionálnych tratí.

4.4. EHSV odkazuje v tejto súvislosti na svoje pripomienky k odporúčaniu uvedenému v pláne, aby sa zmluvy o službách vo verejnom záujme povinne uzatvárali na základe konkurenčnej verejnej súťaže. EHSV žiadal, aby Európska komisia pred predložením svojich návrhov v tejto oblasti, a najneskôr do šiestich mesiacov od 3. decembra 2014 zverejnila správu o uplatňovaní nariadenia (ES) č. 1370/2007, ako to ustanovuje jeho článok 8 ods. 2.

4.5. EHSV sa preto domnieva, že v súlade s článkom 174 Lisabonskej zmluvy, v ktorom sa uvádza, že osobitná pozornosť by sa mala venovať regiónom, ktoré sú závažne a trvalo znevýhodnené, by sa osobná doprava, ktorá nie je len dopravou cestovného ruchu, mala klasifikovať ako služba všeobecného záujmu, a teda spĺňať kritériá všeobecnosti, prístupnosti vrátane prístupnosti pre osoby so zdravotným postihnutím a osoby so zníženou pohyblivosťou, kontinuity, kvality a cenovej dostupnosti.

5. Udržateľná doprava

5.1. Už v roku 2007, teda v polovici uplatňovania programu bielej knihy na roky 2001 – 2010, musela Komisia uznať, že „Európa zatiaľ nenastúpila cestu trvalo udržateľnej dopravy“⁽¹¹⁾. EHSV sa domnieva, že prístup sa odvtedy skutočne nijako nevyvíjal.

5.2. EHSV vo svojom prieskumnom stanovisku na tému Udržateľná budúcnosť dopravy uviedol, že hoci je doprava kľúčom k mnohým slobodám (slobode žiť a pracovať v rôznych regiónoch sveta, slobode využívať rôzne tovary a služby, slobode obchodovať a nadväzovať osobné kontakty), hlavnou úlohou politiky je stanoviť pre uvedené slobody jasný rámec alebo dokonca hranice tam, kde sú zasiahnuté či dokonca ohrozené iné slobody alebo potreby, napríklad zdravie ľudí, životné prostredie alebo podnebie, ale aj potreby budúcich generácií⁽¹²⁾.

5.3. Plán je založený na predpoklade, že „obmedzenie mobility nie je riešením“. EHSV znovu opakuje to, čo uviedol v bode 3.9 svojho stanoviska z roku 2011 k plánu⁽¹³⁾, teda že tento postup sa nesmie vykladať tak, že obmedzuje opatrenia, ktoré zlepšujú zdrojovú efektívnosť a udržateľnosť dopravy. Nie je ani v rozpore s podporovaním zmien v správaní v prospech využívania udržateľnejších spôsobov dopravy alebo obmedzovania prepravy.

5.4. Nemožno teda poprieť, že mobilita je právom, ktoré zaručuje všetkým občanom prístup k hospodárskej, sociálnej a kultúrnej činnosti, ako aj právo venovať sa týmto aktivitám. Nemožno však ignorovať veľmi často neudržateľné správanie občanov spočívajúce v tom, že individuálne používajú súkromné automobily na svoje presuny z miesta na miesto alebo že pre pohodlie odmietajú používať dostupnú verejnú dopravu. Obmedzenie zbytočných individuálnych ciest a zmenšenie dopravného preťaženia najmä primeranými odrádzajúcimi opatreniami, opatrenia na podporu využívania verejnej dopravy alebo inovácie v organizácii práce (napr. pohyblivý pracovný čas) sú možnosti, ktoré treba rozhodne zvážiť.

⁽¹⁰⁾ Prospekt Európskej komisie: Comprendre la politique européenne – Transports, s. 2.

⁽¹¹⁾ COM(2007) 642 final.

⁽¹²⁾ Stanovisko EHSV na tému „Udržateľná budúcnosť európskej dopravnej politiky po roku 2010“ (Ú. v. EÚ C 255, 22.9.2010, s. 110).

⁽¹³⁾ Pozri poznámku pod čiarou č. 1.

5.5. EHSV sa preto domnieva, že osobitý dôraz by sa mal klásť na výskum a inovácie vozidiel, aby boli ekologické, neemitovali jemné častice a boli bezpečné, vrátane zníženia hluku vozidiel pri zachovaní noriem zaručujúcich vysokú úroveň bezpečnosti, a to pri všetkých druhoch dopravy, a takisto alternatívnych palív vrátane potrebnej infraštruktúry.

5.6. Na dosiahnutie tohto cieľa bude potrebné urýchliť technickú normalizáciu a reguláciu (opatrenia pri cenách, dotáciách a daniach) najmä v automobilovom odvetví, na ktorý pripadá viac ako polovica všetkých emisií z cestnej dopravy.

5.7. Hoci jestvuje konvergencia medzi členskými štátmi EÚ pri dlhodobých cieľoch a usmerneniach, pretrvávajú základné rozdiely, pokiaľ ide o rozvoj a osobitosti každej krajiny.

5.8. Niektoré krajiny sa napríklad pokúšajú spropagovať ekologicky vhodné vozidlá, niekedy dotáciami pre automobilový priemysel, inokedy veľkorysými príspevkami na nákup takýchto vozidiel, znížením dane z biopalív, zľavami z diaľničných poplatkov, zdanením znečisťujúcich vozidiel alebo príspevkami na šrotovanie starých vozidiel.

5.9. Je však zrejmé, že ešte stále je veľmi dlhá cesta k dosiahnutiu stanovených cieľov. Účinky subvencií sú veľmi obmedzené, najmä ak už niekde boli podstatne znížené alebo dokonca zrušené. Predaj sa len ťažko rozbieha, čo spôsobuje vážne problémy výrobcovi, ktorí sa rozhodli vyrábať čisto elektrické vozidlá. EHSV sa domnieva, že je dôležité zachovať a rozšíriť stimuly na elimináciu emisií oxidu uhličitého (dekarbonizácia), ale zastáva názor, že sa musí podporovať rozvoj nielen ekologických vozidiel, ale aj všetkých ostatných ekologicky vhodných dopravných prostriedkov.

6. Zásada „znečisťovateľ platí“ a zásada „používateľ platí“

6.1. Podľa názoru Komisie cenotvorba a dane by sa mali reštrukturalizovať tak, aby lepšie zohľadňovali zásadu „znečisťovateľ platí“ a zásadu „používateľ platí“ a zohľadnili celkové náklady vrátane infraštruktúry a externých nákladov.

6.2. EHSV zdôrazňuje, že sa musí jasne rozlišovať medzi týmito dvoma zásadami, pretože majú úplne rozdielny charakter a účel.

6.3. Vzhľadom na ekonomické náklady neudržateľnosti EHSV podporuje zásadu „znečisťovateľ platí“, avšak poukazuje na to, že hlavne vo vidieckych alebo riedko osídlených oblastiach nie je alternatíva znečisťujúcich druhov dopravy, takže podniky a občania, ktorých sa to týka, nemôžu byť za to trestaní, resp. nemôže sa znižovať ich konkurencieschopnosť. Podobne sa dane zo znečisťovania nesmú jednoducho pripočítať k cene tovaru a služieb a účtovať spotrebiteľom bez toho, aby sa dosiahla akákoľvek zmena správania.

6.4. Výbor je však proti plošnému používaniu zásady „používateľ platí“ bez rozlišovania, keďže verejná doprava je služba všeobecného hospodárskeho záujmu a protokol č. 26 o takýchto službách, ktorý je prílohou k Lisabonskej zmluve, obsahuje výzvu členským štátom, aby zabezpečili, že tieto služby budú kvalitné a cenovo dostupné.

6.5. Cenová dostupnosť sa nesmie obetovať v prospech cenotvorby založenej na nákladoch. Okrem toho by takéto opatrenie bolo kontraproduktívne, pokiaľ ide o pokusy dekarbonizovať dopravu a opatrenia mnohých mestských dopravných orgánov, ktoré sa rozhodli poskytovať bezplatnú verejnú dopravu určitým vekovým skupinám, sociálnym kategóriám alebo dokonca všetkým, a v prvom rade by postihlo najzraniteľnejších ľudí.

7. Mestská mobilita

7.1. Samotné postupné ukončenie používania vozidiel na konvenčné palivá nestačí na dosiahnutie integrovanej a udržateľnej mobility v mestských oblastiach.

7.2. EHSV pripomína, ako vo svojom stanovisku z roku 2011 k plánu zdôraznil, že je veľmi potrebné rozvíjať mestskú verejnú dopravu a takisto mestskú logistiku ako súčasť politiky udržateľnej dopravy⁽¹⁴⁾ (pozri diskusiu v bodoch 31, 33 a 41 plánu). Zdá sa však, že Komisia vychádza z predpokladu, že hlavným riešením mestských problémov sú technologické inovácie v oblasti výroby ekologických vozidiel, čo je skutočne dlhodobé hľadisko, pretože teraz sú potrebné krátkodobé opatrenia na zníženie znečistenia ovzdušia a hluku v mestách. V každom prípade jediným spôsobom, ako vyriešiť mestské dopravné preťaženie, je podporovať verejnú dopravu.

⁽¹⁴⁾ Pozri poznámku pod čiarou č. 1, najmä body 1.11, 1.12 a 4.29 v nej uvedeného stanoviska.

7.3. EHSV vyjadruje poľutovanie nad tým, že zvýšené využívanie verejnej dopravy v mestských oblastiach nie je jasne uvedené ako cieľ, napríklad v bode 2.3 v zozname iniciatív pripojenom k plánu. Vyzýva Komisiu, aby bielu knihu v tomto zmysle doplnila a stanovila cieľ do roku 2030 zdvojnásobiť používanie mestskej verejnej dopravy a tiež aby doplnila ustanovenia o zariadeniach a infraštruktúre na uľahčenie mobility chodcov, cyklistov, starších osôb a osôb so zníženou pohyblivosťou. Sú nevyhnutné inteligentné dopravné systémy, ktoré by používateľom poskytli požadované informácie o dopravných prostriedkoch, ktoré majú k dispozícii. Tieto systémy však potrebujú vhodné rádiové frekvencie a vlnové dĺžky, o ktorých sa v bielej knihe nepíše.

7.4. EHSV preto opakuje svoju podporu oznámeniu Komisie z roku 2013 o konkurencieschopnej mestskej mobilite efektívne využívajúcej zdroje ⁽¹⁵⁾ a opatreniam prijatým na jeho vykonávanie.

7.5. EHSV opätovne vyjadruje poľutovanie, ktoré vo svojom stanovisku z roku 2011 k plánu ⁽¹⁶⁾ vyjadril nad tým, že mestská doprava nespadá do pôsobnosti EÚ, a domnieva sa, že opatrenia týkajúce sa kritérií inštalácie a prevádzky mestského cestného mýta a režimov obmedzovania vjazdu znečisťujúcich vozidiel by sa mali zosúladiť a stať sa neoddeliteľnou súčasťou plánov mestskej mobility, ktoré by mali byť povinné pre väčšie mestá. Harmonizácia týchto prvkov by bola prospešná tak pre životné prostredie, ako aj pre fungovanie vnútorného trhu.

8. Práva cestujúcich

8.1. Vo svojom stanovisku k oznámeniu o právach cestujúcich vo všetkých druhoch dopravy EHSV presadzoval, že k desiatim špecifickým právam vymenovaným v oznámení by sa mali pridať ďalšie tri, a to: právo na bezpečnosť (tak technickú bezpečnosť dopravných prostriedkov, ako aj fyzickú bezpečnosť cestujúcich), právo na dodržanie minimálnych noriem kvality služieb, pohodlia a dostupnosti a právo na ochranu životného prostredia ⁽¹⁷⁾.

8.2. Vo svojich pripomienkach k stanovisku EHSV Komisia uznala, že navrhované práva sú dôležité činitele, ktoré by sa mali brať do úvahy v budúcich právnych predpisoch o právach cestujúcich. EHSV preto navrhuje, aby sa deviaty cieľ plánu, teda *zabezpečiť vedúce postavenie EÚ v oblasti bezpečnosti a ochrany dopravy vo všetkých druhoch dopravy*, zaviedol do praxe a aby sa súčasné práva zodpovedajúcim spôsobom rozšírili.

8.3. EHSV upozorňuje na vznik spoločností sprostredkujúcich služby osobnej dopravy, ako je Uber, ktoré, ako sa zdá, predstavujú určitý druh maklérskeho sprostredkovania dopravných služieb, pričom vzťah medzi sprostredkovateľom, vodičom a cestujúcim sa zdá byť nejasný vo viacerých aspektoch. EHSV žiada Komisiu, aby zanalyzovala situáciu, pokiaľ ide o bezpečnosť, zodpovednosť spoločnosti Uber a/alebo vodičov a práva cestujúcich v súvislosti s ustanoveniami ZFEÚ, sociálnych právnych predpisov a práv spotrebiteľov.

9. Sociálny rozmer plánu

9.1. EHSV sa domnieva, že ak má odvetvie dopravy fungovať hladko a za rovnakých podmienok pre všetkých, musia sa zlepšiť sociálne normy, zharmonizovať sociálne a pracovné podmienky a odstrániť praktiky sociálneho a mzdového dampingu.

9.2. Treba však povedať, že mnohé dopravné odvetvia trpia nekalými praktikami vrátane obchádzania alebo porušovania pracovnoprávnych predpisov a/alebo sociálnych právnych predpisov. Pokiaľ ide o vysielanie pracovníkov a nelegálnu prácu, EHSV víta smernicu 2014/67/EÚ o presadzovaní smernice 96/71/ES o vysielaní pracovníkov, ktorá sa má do právnych predpisov členských štátov transponovať do júna 2016, a očakávaný návrh rozhodnutia o vytvorení európskej platformy zlepšenej spolupráce pri prevencii a odrádzaní od nelegálnej práce, ktorými sa má zlepšiť dohľad a cezhraničná spolupráca pri predchádzaní nelegálnym praktikám ⁽¹⁸⁾.

⁽¹⁵⁾ COM(2013) 913. Stanovisko EHSV na tému „Konkurencieschopná mestská mobilita efektívne využívajúca zdroje“ (Ú. v. EÚ C 424, 26.11.2014, s. 58).

⁽¹⁶⁾ Pozri poznámku pod čiarou č. 1.

⁽¹⁷⁾ COM(2011) 898. Stanovisko EHSV na tému „Práva cestujúcich vo všetkých druhoch dopravy“ (Ú. v. EÚ C 229, 31.7.2012, s. 122).

⁽¹⁸⁾ COM(2014) 221 – 2014/0124 (COD).

9.3. Ako zdôrazňuje Komisia vo svojom oznámení o stave trhu cestnej dopravy v Únii ⁽¹⁹⁾, nedostatočné presadzovanie pracovnoprávných predpisov môže byť výsledkom toho, že sa neprijali závažné opatrenia o počte a frekvencii kontrol. EHSV preto víta smernicu 2014/67/EÚ a opätovne zdôrazňuje svoju podporu nadchádzajúcemu návrhu rozhodnutia o vytvorení európskej platformy na prevenciu nelegálnej práce uvedeného v predchádzajúcom odseku ⁽²⁰⁾.

9.4. Vzhľadom na to, že EÚ nemá mandát na harmonizáciu pracovnoprávných predpisov v plnom rozsahu a že môže len zaviesť minimálne normy, musí sa harmonizovaný súbor pracovnoprávných predpisov a predpisov o ochrane zdravia a bezpečnosti pri práci, ktorý bude jednotne uplatniteľný vo všetkých členských štátoch, dohodnúť v odvetvovom dialógu. Mali by byť zaručené potrebné zdroje a podpora pri zavádzaní výsledkov.

9.5. Komisia by preto mala prijať kroky na zlepšenie vykonávania právneho rámca odvetvia a jeho konsolidáciu tak, aby mohlo plniť svoje úlohy. Tieto kroky musia zahŕňať opatrenia dohľadu a účinné sankcie na odstránenie nekalých praktík a porušení právnych predpisov v sociálnej oblasti. Odstrániť sa musia medzery v právnych predpisoch o prístupe k rôznym povolaniam v doprave, resp. prevádzkovým licenciám, o koordinácii sociálneho zabezpečenia a o dočasných agentúrnych pracovníkoch a subdodávkach na účel sociálneho dampingu. Medzi ďalšie otázky, ktorým sa treba venovať, patria primerané opatrenia na riešenie schránkových spoločností a zdanlivej samostatnej zárobkovej činnosti a na lepšie vymedzenie domácej základne a dočasnej základne pre mobilných pracovníkov v doprave. EHSV by uvítal koordinovaný postup členských štátov v tejto oblasti.

10. Postup

10.1. EHSV navrhuje, aby sa pri príprave revidovanej verzie plánu použil participatívny dialóg, a v tejto súvislosti odkazuje na svoje stanovisko z 11. júla 2012 na tému „Biela kniha o doprave: Zapojenie a angažovanosť občianskej spoločnosti“ ⁽²¹⁾.

V Bruseli 22. apríla 2015

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Henri MALOSSE

⁽¹⁹⁾ COM(2014) 222 final.

⁽²⁰⁾ Stanovisko EHSV na tému „Nelegálna práca – európska platforma“ (Ú. v. EÚ C 458, 19.12.2014, s. 43).

⁽²¹⁾ Pozri poznámku pod čiarou č. 4.

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Úloha občianskej spoločnosti vo vzťahoch medzi EÚ a Albánskom“

(prieskumné stanovisko)

(2015/C 291/04)

Spravodajca: Ionuț SIBIAN

Listom člena Komisie Šefčoviča zo 4. septembra 2014 Európska komisia požiadala Európsky hospodársky a sociálny výbor v súlade s článkom 262 zmluvy a článkom 9 Protokolu o spolupráci medzi EHSV a Európskou komisiou, aby vypracoval prieskumné stanovisko na tému

„Úloha občianskej spoločnosti vo vzťahoch medzi EÚ a Albánskom“.

Odborná sekcia pre vonkajšie vzťahy poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 27. marca 2015.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 507. plenárnom zasadnutí 22. a 23. apríla 2015 (schôdza z 22. apríla 2015) prijal 136 hlasmi za, pričom 2 členovia hlasovali proti a 5 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

1.1. EHSV oceňuje úsilie, ktoré Albánsko vynakladá na splnenie európskych noriem podporou demokratických reforiem, a víta rozhodnutie EÚ z 27. júna 2014 udeliť tejto krajine štatút kandidátskej krajiny. Zdôrazňuje však význam transparentnejšieho a inkluzívnejšieho prístupu k organizáciám občianskej spoločnosti (OOS) vrátane sociálnych partnerov vo všetkých fázach procesu pristúpenia.

1.2. Národný konsenzus o integrácii Albánska je uznávaný, ale pozitívny trend z roku 2014 by sa mal ďalej využiť a mala by nasledovať dôsledná podpora reforiem. EHSV naliehavo vyzýva vládu a opozičné politické strany, aby viedli konštruktívny a trvalý dialóg. Skúsenejšie OOS možno zapojiť do propagácie kultúry dialógu a zvyšovania povedomia o zodpovednosti politických strán voči ich voličom v súvislosti s potrebou podporovať konsenzus medzi stranami počas reforiem a propagovať integritu a transparentnosť.

1.3. Štruktúry a mechanizmy podpory občianskeho a sociálneho dialógu v Albánsku sa musia posilniť a mala by sa zabezpečiť inštitucionálna podpora aktérov, ktorá bude založená na štátnom financovaní aj na európskych systémoch financovania.

1.4. Štátne orgány by mali zabezpečiť zapojenie OOS vrátane sociálnych partnerov do všetkých pracovných a odborných skupín, ktoré majú význam v integračnom procese, pričom treba zohľadniť ich poznatky v týchto hlavných oblastiach: reforma súdnictva, ochrana ľudských práv, reformy trhu práce, zapájanie mládeže, sociálne podnikanie atď.

1.5. Správa Komisie o pokroku by mala obsahovať posúdenie zapojenia organizácií občianskej spoločnosti vrátane sociálnych partnerov do prístupového procesu podrobnejšou analýzou cieľov a dosiahnutých výsledkov v súlade s usmernením GR pre rozšírenie o podpore EÚ pre občiansku spoločnosť v rokoch 2014 – 2020 a usmernením GR pre európsku susedskú politiku a rokovania o rozšírení o podpore EÚ určenej na mediálnu slobodu a integritu médií v rokoch 2014 – 2020. Posúdenie práv odborov a základných práv pracovníkov by sa malo uskutočniť v úzkej konzultácii s národnými a európskymi odborovými zväzmi a Medzinárodnou organizáciou práce (MOP).

1.6. EHSV zdôrazňuje význam sociálneho dialógu a vyzýva všetkých aktérov, aby čo najlepšie využívali jestvujúce inštitúcie, hlavne Národnú radu práce. Apeluje na vládu, aby naďalej propagovala Národnú radu práce a systematickejšie s ňou konzultovala o všetkých politických opatreniach, na ktorých majú oprávnený záujem zamestnávateľia a pracovníci. Na miestnej a regionálnej úrovni by sa mal ďalej stimulovať sociálny dialóg. EHSV sa domnieva, že sociálny dialóg by mal mať pravidelný a štruktúrny charakter a nemal by byť *ad hoc*, a takisto by mal byť účinnejší a väčšmi zameraný na výsledky.

1.7. EHSV požaduje, aby sa podpora sociálneho dialógu zaradila medzi hlavné priority inštitúcií EÚ vo vzťahu k Albánsku, a preto by sa mala odrážať vo všetkých programoch Komisie, ktoré sú pre túto krajinu k dispozícii. To by vyžadovalo väčšiu angažovanosť Národnej rady práce, ktorej účasť by mala byť oficiálna. S radou by sa malo konzultovať v každom štádiu rokovaní o vstupe do EÚ a mala by sa podieľať na monitorovaní uplatňovania Dohody o stabilizácii a pridružení medzi EÚ a Albánskom. Národná rada práce by mala mať možnosť predkladať pripomienky a stanoviská inštitúciám EÚ, keď budú posudzovať pokrok, ktorý Albánsko dosiahlo pri príprave na členstvo v EÚ.

1.8. EHSV sa domnieva, že zvýšenie schopnosti sociálnych partnerov aktívne sa zapájať do sociálneho dialógu by malo byť hlavnou prioritou programov pomoci EÚ. Sociálni partneri potrebujú pomoc pri rozvíjaní svojej schopnosti účinne sa podieľať na riešení všetkých ekonomických, sociálnych a právnych otázok, a to aj pri rokovaní o vstupe do EÚ. Mala by sa zlepšiť ich organizačná štruktúra, vnútorná komunikácia a schopnosť poskytovať služby svojim členom.

1.9. EHSV vyzýva albánsku vládu, aby vypracovala komplexnú stratégiu na boj proti tieňovej ekonomike a jej obmedzovanie. To by zlepšilo finančnú situáciu krajiny, predchádzalo nekalej konkurencii a vytváralo tak lepšie hospodárske prostredie, pričom by sa zaručilo lepšie dodržiavanie sociálnych práv pracovníkov.

1.10. EHSV dôrazne vyzýva albánsku vládu, aby sa zaviazala na konkrétnejší a predvídateľnejší harmonogram a pridelenie zdrojov na vykonávanie opatrení *plánu politiky albánskej vlády na vytvorenie priaznivejšieho prostredia na rozvoj občianskej spoločnosti* a urýchlila zriadenie Národnej rady občianskej spoločnosti.

1.11. Efektívne fungovanie Národnej rady práce by sa malo naďalej podporovať pokračovaním v pravidelných stretnutiach a sústredením na konkrétne otázky súvisiace s prácou a podnikaním. EHSV odporúča vyvinúť z Národnej rady práce skutočnú sociálnu a hospodársku radu podobnú radám v členských štátoch EÚ, aby lepšie vyjadrovala svoju tripartitnú povahu.

1.12. EHSV odporúča, aby sa po formálnom začatí rokovaní o vstupe Albánska do EÚ zriadil zmiešaný poradný výbor EÚ – Albánsko. Zmiešaný poradný výbor umožní organizáciám občianskej spoločnosti oboch strán nadviazať intenzívnejší dialóg a poskytnúť politickým orgánom podklady k relevantným kapitolám v rokovaní o vstupe do EÚ.

1.13. Kritériá výberu členov Národnej rady občianskej spoločnosti (NROS) by mali byť jasne stanovené v právnych predpisoch a organizácie občianskej spoločnosti by sa mali podporovať pri vytváraní vlastného transparentného mechanizmu vymenúvania svojich zástupcov. Úloha NROS musí byť zlučiteľná s ostatnými štruktúrami správy ⁽¹⁾, ktoré majú uľahčovať spoluprácu s OOS a ich zapájanie, aby sa zabezpečila doplnkovosť a zabránilo sa rozptýleniu zodpovedností alebo zdrojov.

1.14. Nové prijaté zákony a iné právne predpisy (napr. zákon o prístupe k informáciám, zákon o oznamovaní a konzultáciách, rozhodnutie Rady ministrov č. 953 o DPH pri neziskových organizáciách) by sa mali lepšie propagovať a mali by sa zaviesť mechanizmy, ktorými sa zabezpečí dosahovanie stanovených cieľov. OOS by sa mali dôsledne zapájať do zvyšovania povedomia o právnych ustanoveniach, obhajovať účinné konzultačné procesy a zároveň monitorovať dodržiavanie právnych požiadaviek.

1.15. Transparentnosť a predchádzanie konfliktom záujmov sa musí podporovať:

- zavedením spoločných postupov a noriem riadenia a pridelenia verejných finančných prostriedkov na všetkých úrovniach (ústrednej aj miestnej),
- posilnením vnútorného riadenia a pracovných postupov Agentúry na podporu občianskej spoločnosti, berúc do úvahy jej pôsobnosť, očakávanie tohto sektora a jeho potrebu interakcie s ostatnými štruktúrami určenými na uľahčenie spolupráce s OOS a ich zapájania do rozhodovania a do integračného procesu,
- zlepšením imidžu OOS a podnecovaním členstva, občianskej angažovanosti a dobrovoľníckej činnosti, pričom toto musia robiť samotné OOS.

⁽¹⁾ Oddelenie koordinácie občianskej spoločnosti na Ministerstve európskej integrácie, Agentúra na podporu občianskej spoločnosti, centrálné oddelenie koordinácie politiky občianskej spoločnosti na Urade predsedu vlády a oddelenia/kontaktné osoby ministerstiev, resp. verejných subjektov.

1.16. Na zabezpečenie finančnej životaschopnosti a udržateľnosti OOS EHSV odporúča venovať osobitnú pozornosť:

- zmenám v právnom rámci na stimuláciu poskytovania darov (mali by sa zväžiť daňové stimuly) a podpore rozvoja sociálnej zodpovednosti podnikov, a to popri činnosti na zvyšovanie povedomia a rozvoj schopností OOS obrátiť sa na súkromný sektor,
- upozorňovaniu OOS na nové fiškálne ustanovenia, hlavne v oblasti DPH, ktoré boli zavedené v decembri 2014, pričom OOS by mali sledovať ich vykonávanie s cieľom posúdiť ich prínos a mali by podnecovať mimovládne organizácie na rozvoj hospodárskej činnosti a získavanie finančných prostriedkov,
- uplatňovaniu minimálnych kvalitatívnych noriem a postupov v správe a pri pridelovaní verejných finančných prostriedkov organizáciám občianskej spoločnosti (aj na miestnej úrovni), aby sa zabezpečila rovnaká dostupnosť, nediskriminácia a transparentnosť,
- posilneniu Agentúry na podporu občianskej spoločnosti, pokiaľ ide o dostupné zdroje a zlepšenie postupov (transparentnosť pravidiel financovania a využívania zdrojov, zlepšenie jej povesti u verejnosti, nezávislosť od akéhokoľvek politického vplyvu alebo potenciálne poukazovanie na konflikt záujmov). Štátne financovanie by malo umožňovať väčšiu inštitucionálnu podporu organizáciám občianskej spoločnosti vrátane sociálnych partnerov a takisto lepšiu komunikáciu s menšími spoločenstvami a odľahlými oblasťami,
- budovaniu kapacít a posilneniu postavenia miestnych organizácií, ktoré uplatňujú transparentnosť a etické normy, pracujú nezávisle a sledujú dlhodobé výsledky a strategickú víziu ako potenciálni správcovia pomoci EÚ pri decentralizovanej správe finančných prostriedkov,
- zavedeniu vhodného mechanizmu umožňujúceho vláde navrhovať, poskytovať a vyhodnocovať verejné sociálne služby v spolupráci s OOS. Vláda môže uzavierať zmluvy na služby ponúkané OOS, ktoré dopĺňajú služby poskytované verejnými orgánmi, pričom posúdi stav prebiehajúcich reforiem sociálnej starostlivosti a miestnej správy. Budovaniu kapacít by sa mali venovať obidve strany: OOS rozvojom a uplatňovaním celoštátne uznávaných noriem poskytovania služieb a miestna správa budovaním dôvery a spolupráce s OOS a rozvojom vhodných postupov na zabezpečenie transparentného pridelovania finančných prostriedkov.

2. Súvislosti

2.1. Albánsko bolo za potenciálnu kandidátsku krajinu na členstvo v EÚ označené na zasadnutí Európskej rady v júni 2003 v Solúne. Od roku 2000 Albánsko využíva autonómne obchodné opatrenia EÚ spolu s dodatočnými obchodnými preferenciami poskytnutými podľa dohody o stabilizácii a pridružení podpísanej v roku 2006. Žiadosť o členstvo v EÚ podalo Albánsko v roku 2009.

2.2. V správe Komisie o pokroku za rok 2013 bolo zdôraznených päť kľúčových priorít na začatie prístupových rokovaní: reforma verejnej správy; nezávislosť, účinnosť a zodpovednosť súdnictva; potláčanie korupcie; potláčanie organizovanej trestnej činnosti; ochrana ľudských práv (vrátane ochrany Rómov, antidiskriminačnej politiky a uplatňovania vlastníckych práv). Plán vlády k týmto piatim kľúčovým prioritám bol prijatý v máji 2014.

2.3. V novembri 2013 prijal albánsky parlament uznesenie k vstupu krajiny do EÚ, ktorým podporil viacero opatrení relevantných pre integráciu do EÚ. Parlamentný výbor pre európsku integráciu monitoroval plán vlády k spomenutým piatim prioritám a vykonával aj svoju úlohu dohľadu prostredníctvom vypočutí s ministrom európskej integrácie.

2.4. Opätovne vyjadrená podpora albánskej vlády a albánskeho parlamentu procesu integrácie do EÚ významne prispela k tomu, že 27. júna 2014 bol Albánsku priznaný štatút kandidátskej krajiny.

2.5. Napriek tomu sa druhá polovica roku 2014 vyznačovala konfrontačnou politickou klímou, ktorá ohrozila pokrok v reformách a účinné vykonávanie opatrení prijatých s cieľom dosiahnuť vstup Albánska do EÚ. Dohoda medzi vládou a opozíciou z decembra 2014 podporená Európskym parlamentom vydláždila cestu k obnoveniu politického dialógu v parlamente.

2.6. V novembri 2013 sa začal dialóg na vysokej úrovni o kľúčových prioritách ako nástroj na organizovanie spolupráce EÚ a Albánska a na pomoc Albánsku pri udržiavaní pozornosti a konsenzu, pokiaľ ide o integráciu EÚ. V septembri 2014 boli zriadené spoločné pracovné skupiny Albánska a Európskej komisie ku kľúčovým prioritám, čím sa mala dosiahnuť jednotnosť pri monitorovaní pokroku v reformách a podpora začleňovania do diskusií a dostupnosti odborných a kvalitatívnych informácií.

2.7. Právny predpis o vytvorení Národnej rady pre európsku integráciu bol prijatý začiatkom marca 2015. Je dôležité zabezpečiť, aby sa tento mechanizmus konzultácií stal funkčný a inkluzívny a aby organizácie občianskej spoločnosti a sociálni partneri, ktorí sa stanú členmi tejto rady, boli reprezentatívni a vyberali sa transparentne.

3. Politický, hospodársky a sociálny vývoj

3.1. Albánsko si zachovalo makroekonomickú stabilitu počas obdobia celosvetovej finančnej a hospodárskej krízy, ale stále čelí značným výzvam. Hlavným hospodárskym problémom zostáva vysoká miera nezamestnanosti (18,3 % v prvom štvrtroku 2014) a vysoký výskyt neformálneho zamestnávania, čo podkopáva hospodárstvo ako celok, oslabuje štátny rozpočet a zamestnancov oberá o sociálnu ochranu. Nezamestnaný je takmer každý tretí mladý človek. Tieto problémy, ako aj korupcia sú hlavnými faktormi, ktoré spôsobujú emigráciu Albáncov. Keďže Albánci mohli cestovať do zahraničia, jedna tretina obyvateľov sa vysťahovala do iných krajín.

3.2. Poľnohospodárstvo predstavuje 19,5 % HDP a je stále najväčším poskytovateľom pracovných miest (44,6 % celkovej zamestnanosti v roku 2013). Rodinné podniky s veľmi nízkou produktivitou tvoria v Albánsku 98,2 % z 303 802 poľnohospodárskych podnikov. Investície do poľnohospodárstva sú stále ohrozené nedostatkom jednoznačnosti, pokiaľ ide o vlastníctvo pôdy.

3.3. Albánsko ratifikovalo 80 zmlúv a dohovorov Rady Európy. Napriek tomu sa v poslednej správe komisára Rady Európy pre ľudské práva⁽²⁾ zdôrazňuje problém vysokej miery korupcie v súdnictve, pomalé vykonávanie rozsudkov Európskeho súdu pre ľudské práva a nedostatky v právnych predpisoch o právnej pomoci, ktoré obmedzujú účinný prístup k spravodlivosti, najmä zraniteľných osôb.

3.4. Albánsko doteraz ratifikovalo 53 dohovorov MOP (46 je účinných) vrátane všetkých základných a kľúčových dohovorov. Avšak Výbor znalcov v uplatňovaní dohovorov a odporúčaní (CEACR) poukázal na mnoho nedostatkov vo vykonávaní. Napriek snahám štátnych orgánov o presadzovanie rôznych legislatívnych opatrení sa pri pozorovaní v roku 2014 pozeralo so skutočnými obavami na problematiku obchodovania s deťmi na prácu alebo sexuálne vykorisťovanie.

3.5. EHSV považuje Albánsko za krajinu s viacerými kultúrami a vierovyznaniami, v ktorej sa ochraňujú kultúrne, náboženské a menšinové práva, a všetky snahy musia smerovať k zachovaniu týchto atribútov. Vzťahy medzi etnickými skupinami sú dobré, ale sú stále potrebné zlepšenia právnych predpisov o právach menšín. Európska charta regionálnych alebo menšinových jazykov sa ešte musí prijať. EHSV vyjadruje poľutovanie nad nezrovnalosťami zistenými poradným výborom Rady Európy počas sčítania ľudu v roku 2011 v súvislosti s nepovinnými otázkami o národnosti a náboženstve. EHSV preto vyzýva albánske orgány, aby sa pri určovaní svojich politík nespoliehali výlučne na tieto údaje.

3.6. Rómske a egyptské obyvateľstvo naďalej čelí veľmi ťažkým životným podmienkam a častému sociálnemu vylúčeniu a diskriminácii, najmä pokiaľ ide o dostupnosť zdravotnej starostlivosti, sociálnej ochrany, vzdelávania, zamestnania a bývania.

3.7. Právny a inštitucionálny antidiskriminačný rámec sa zlepšil najmä v dôsledku prijatia zákona o ochrane pred diskrimináciou v roku 2010 a vymenovania komisára pre ochranu pred diskrimináciou. Musí sa dodržiavať rastúci počet odporúčaní tohto komisára a súčasne sa musia vyčleňovať prostriedky na zvyšovanie povedomia verejnosti o existencii zákona a príslušného postupu na podávanie sťažností.

⁽²⁾ Správa Nilsa Muižnieksa, komisára Rady Európy pre ľudské práva, po jeho návšteve v Albánsku od 23. do 27. septembra 2013.

3.8. Úrad ombudsmana sa aktívne zapája do presadzovania ľudských práv a jeho činnosť sa oceňuje. Albánske orgány preto musia zabezpečiť silnejšiu politickú a finančnú podporu s cieľom umožniť úradu, aby pokračoval vo svojich úlohách účinným spôsobom, zachovať jeho slobodu a nezávislosť od politických vplyvov. Plnenie odporúčaní ombudsmana sa musí zlepšiť vrátane plnenia najnovšieho odporúčania o reforme verejnej správy, ktorá viedla k zvýšeniu počtu sťažností týkajúcich sa rušenia pracovných miest vo verejných inštitúciách⁽³⁾.

3.9. Kladne sa hodnotí úsilie týkajúce sa zastúpenia žien na centrálnej úrovni (6 ministeriek z 19, približne 17 % poslancov tvoria ženy) a rámec na riešenie domáceho násillia. Napriek tomu je potrebná ďalšia práca na vytvorenie priaznivejšieho prostredia na napredovanie žien v politických a verejných funkciách, aby sa odstránili zostávajúce ustanovenia v právnych predpisoch diskriminujúce na základe pohlavia, najmä pokiaľ ide o rozdiel v odmeňovaní žien a mužov alebo možnosť podnikania a dostupnosť úverov.

3.10. Prijatie národnej stratégie zamestnanosti a kvalifikácií na roky 2014 – 2020 je vítané, ale ešte stále je potrebné vynakladať úsilie, aby sa pokročilo v plánovaných opatreniach a zabezpečilo financovanie jej uplatňovania vrátane efektívneho využívania prostriedkov z programu IPA II (30 miliónov EUR).

4. Situácia a úloha občianskej spoločnosti

4.1. Sloboda zhromažďovania a združovania je ústavným právom a všeobecne sa rešpektuje. OOS uznávajú a uplatňujú slobodu prejavu bez zásahov. Napriek tomu mediálna sloboda zostane výzvou dovtedy, kým sa nevyrieši transparentnosť jej financovania a zásahy v prospech politických a ekonomických záujmov. Vykonávanie zákona o audiovizuálnych médiách by sa malo urýchliť a nezávislosť mediálneho regulačného orgánu (orgán pre audiovizuálne médiá) sa musí zaručiť v praxi.

4.2. Albánske OOS zostávajú roztrieštené a relatívne málo rozvinuté. Stále neexistujú spoľahlivé oficiálne údaje o celkovom počte zaregistrovaných mimovládnych organizácií (MVO)⁽⁴⁾ a ešte menej o počte aktívnych⁽⁵⁾. Podľa údajov INSTAT z roku 2013 je registrovaných 2 110 mimovládnych a medzinárodných organizácií. Podľa odhadov TACSO (2011) na približne 3 000 zaregistrovaných OOS pripadá približne 450 aktívnych.

4.3. Organizácie občianskej spoločnosti sú najviac zastúpené vo väčších mestách, najmä v Tirane, a menej v odľahlých okresoch a na vidieku. Zapojenie miestnych organizácií, najmä mimo hlavného mesta, zostáva problémom, ktorý treba riešiť ako hlavnú prioritu finančnej pomoci vlády a EÚ, t. j. treba nabádať na využívanie inštitucionálnej podpory v štátnych sústavách financovania OOS, rozvíjať informačné centrum alebo spoľahlivé miestne MVO, ktoré sa zameriavajú na budovanie komunít, podporovať participatívne postupy pri riešení problémov miestnych spoločenstiev a propagovať hodnoty OOS a dobrovoľníctva.

4.4. Darcovské stratégie a priority financovania do určitej miery určili oblasti, v ktorých albánske OOS pôsobia. Predovšetkým boli OOS úspešnejšie pri poskytovaní služieb zraniteľným skupinám, pri vzdelávaní a presadzovaní ľudských práv a práv žien, keďže sa v posledných rokoch dôraz kladný na presadzovanie záujmov prostredníctvom občianskych skupín, skupín expertov a organizácií ochrany ľudských práv viac zviditeľnil a zefektívnil. Išlo o oblasť obchodovania s ľuďmi, systém väznic, ochranu životného prostredia, práva detí, sociálne začleňovanie a zmierňovanie chudoby, oblasť domáceho násillia, zapájania mládeže a práva homosexuálov, bisexuálov a transsexuálov. Malo by sa ďalej podporovať aktívne a profesionálne zapájanie OOS do sledovania záväzkov vlády v oblastiach kľúčových pre vstup do EÚ, t. j. reforma súdnictva a verejnej správy, verejná finančná správa a transparentné verejné financovanie, a to aj poskytnutím pomoci EÚ krajine.

⁽³⁾ Podľa úradu bolo z verejnej správy za obdobie od januára do septembra 2014 prepustených 2 337 zamestnancov zo 14 ministerstiev, pričom 816 prepustených zamestnancov (na základe zákona o verejnej službe aj zákonníka práce) podalo návrh na súdne konanie na regionálnych správnych súdoch.

⁽⁴⁾ Súd prvého stupňa v Tirane je verejný orgán s výhradnou zodpovednosťou za registráciu organizácií občianskej spoločnosti, ale verejne nie je dostupný žiadny elektronický register.

⁽⁵⁾ Ministerstvo európskej integrácie zaregistrovalo 140 MVO na spoluprácu.

4.5. Prítomnosť OOS v kritických oblastiach verejného života, kde sa aktívne zapojili do rozhodovania a tvorby politiky, priniesla v posledných rokoch rad úspechov, pokiaľ ide o rozvoj štátnych stratégií a právnych predpisov týkajúcich sa OOS. Malo by sa povzbudzovať a podporovať vytváranie koalícií a sietí ako prostriedku na zvýšenie zapojenia ďalších odvetví, vybudovanie silnejšieho hlasu v občianskom a sociálnom dialógu a dosiahnutie postavenia silnejšieho partnera vládnych a administratívnych orgánov, ako aj súkromného sektora.

4.6. Napriek nedostatku právneho uznania sa albánske organizácie občianskej spoločnosti zapojili do vytvárania sociálnych podnikov. Ich počet je malý, ale verejné politiky by mali zohľadňovať a podporovať presadzovanie a rozvoj sociálneho podnikania a starať sa oň od základu. Sociálne podniky sú prínosné pri vytváraní pracovných miest pre znevýhodnených ľudí a majú schopnosť prinášať inovačné riešenia sociálnych potrieb a umožniť lepšie využitie potenciálu miestnych spoločenstiev.

4.7. Nedávne prijatie nového zákona o prístupe k informáciám (september 2014) a nového zákona o oznamovaní a konzultáciách (október 2014) sú pozitívnym vývojom, ktorý by sa mal pozorne sledovať, aby sa zabezpečilo, že ho budú sprevádzať príslušné štruktúry a mechanizmy systematických a transparentných konzultácií a dialógu medzi verejnými orgánmi a organizáciami občianskej spoločnosti. Uznáva sa, že bola vykonaná podstatná práca na príprave zákona o ochrane informátorov, a pred jeho prijatím by sa mali dôkladne zvážiť administratívne kapacity na jeho implementáciu a malo by sa zvýšiť povedomie o osobitných ustanoveniach.

4.8. EHSV oceňuje zlepšenia zaznamenané v spolupráci medzi verejnými orgánmi a organizáciami občianskej spoločnosti a víta prebiehajúcu verejnú diskusiu o *pláne politiky albánskej vlády na vytvorenie priaznivejšieho prostredia na rozvoj občianskej spoločnosti*. Plán sa zameriava na deväť prioritných oblastí, ktoré zohľadňujú ciele stanovené v usmerneniach o podpore EÚ určenej občianskej spoločnosti na roky 2014 – 2020. Tieto usmernenia by sa mali preskúmať, aby lepšie riešili osobitné výzvy, ktorým čelia sociálni partneri v súvislosti so sociálnym dialógom.

4.9. Dňa 29. apríla 2014 vláda schválila národný akčný plán na roky 2014 – 2016 v rámci otvoreného partnerstva s vládou. Okrem splnenia kritérií stanovených v akčnom pláne je dôležité zintenzívniť úsilie o zvýšenie povedomia o cieľoch a hodnotách otvoreného partnerstva s vládou, hlavne na miestnej úrovni. Spolupráca s koalíciou organizácií občianskej spoločnosti a jej účinné prispievanie k otvorenému partnerstvu s vládou by mali pokračovať.

4.10. Vláda aj organizácie občianskej spoločnosti určili ako priority potrebu zriadiť Národnú radu občianskej spoločnosti ako poradný orgán, ktorý umožní pravidelný dialóg vlády s organizáciami občianskej spoločnosti, a potrebu vypracovať národnú stratégiu vytvárania priaznivého prostredia pre OOS.

4.11. Udržateľná a aktívna občianska spoločnosť nemôže existovať bez solídnej kultúry dobrovoľníckej práce, ktorá je v Albánsku slabo zastúpená. Popri kľúčových opatreniach na zvyšovanie povedomia o prínosoch občianskej angažovanosti a podnecovanie širokej verejnosti na účasť na dobrovoľníckej činnosti by sa mali obnoviť diskusie o propagovaní zákona o dobrovoľníckej práci.

5. Sociálny dialóg a organizácie sociálnych partnerov

5.1. Na hospodársky rozvoj a zabezpečenie sociálnej súdržnosti, ktorú Albánsko potrebuje, je nevyhnutný sociálny dialóg. Hlavnou inštitucionálnou platformou tripartitného dialógu je Národná rada práce, ktorá bola založená v roku 1996 a v roku 2014 zorganizovala štyri zasadnutia s osobitnými témami. Rada sa skladá zo siedmich zástupcov Rady ministrov a desiatich zástupcov organizácií zamestnávateľov a zamestnancov v súlade len s niektorými reprezentačnými kritériami stanovenými v predpisoch Medzinárodnej organizácie práce, o ktorých sa ešte stále rokuje so sociálnymi partnermi. Na miestnej úrovni sa v oblasti zamestnanosti trojstranný dialóg rozvíja prostredníctvom kancelárií miestnych rád a miestnych úradov práce. Vláda a sociálni partneri diskutujú o možnosti vytvoriť v záujme lepšieho riešenia hospodárskej problematiky hospodársku a sociálnu radu ako v iných krajinách.

5.2. V Albánsku bolo založených a pôsobí 83 odborových organizácií. Väčšina z nich je členom dvoch konfederácií, zatiaľ čo ostatné sú nezávislé. Dve najväčšie a najvplyvnejšie konfederácie sú: Konfederácia odborových zväzov Albánska (KSSH) so 110 000 členmi a Únia nezávislých odborových zväzov Albánska (BSPSH) s 84 000 členmi, ktoré sú v Národnej rade práce zastúpené piatimi členmi. KSSH a BSPSH reprezentuje v Albánsku približne 90 % členov odborov, sú prítomné v dvanástich regiónoch a pôsobia najmä v oblasti vedy a vzdelávania, verejnej služby, dôchodkov, priemyslu, poľnohospodárstva, potravinárstva, zdravia obyvateľstva, dopravy, ropy, stavebníctva, textilu, remesiel, obchodu, metalurgie, chemického priemyslu a telekomunikácií. Obidve sú členkami ITUC a pozorovateľmi pri ETUC. Úloha odborových zväzov v Albánsku má zásadný význam pri upevňovaní sociálneho dialógu.

5.3. Odborové zväzy sa zvyčajne rozrastali vo verejnom sektore a v privatizovaných podnikoch (bývalých štátnych podnikoch), kým v čisto súkromnom sektore je zastúpenie nižšie. Počas roku 2014 odbory zintenzívnili svoju činnosť v súvislosti s ochranou zamestnancov a kolektívnym vyjednávaním, ale nepodarilo sa im prekonať vzájomné rozpory. Prioritou by mali byť vnútorné reformy, vďaka ktorým sa odbory majú stať nezávislejšie od politických strán.

5.4. Odvetvový a dvojstranný dialóg je nedostatočný predovšetkým pre nedostatok kultúry dialógu a skepticizmus zamestnávateľov voči odborovým zväzom. Kolektívne vyjednávanie je rozvinutejšie v mestských oblastiach, najmä v Tirane, Drači a Vlore, pretože najväčšie podniky sú sústredené v týchto mestách/oblastiach.

5.5. Albánsko má približne 104 275 činných podnikov, z ktorých polovica sídli v krajoch Tirana a Drač. V rokoch 2012 a 2013 jestvovalo približne 30 organizácií zamestnávateľov. Zväz albánskych podnikateľov „BiznesAlbania“ bol založený v roku 2010 ako zastrešujúca organizácia zamestnávateľov s 24 podnikateľskými združeniami, ako aj viacerými samostatnými spoločnosťami (vyše 30 000 zamestnávateľov ako súčasť členov združenia). BiznesAlbania je členom Národnej rady práce, Národnej hospodárskej rady a Medzinárodnej organizácie zamestnávateľov (IOE). Kľúčovými aktérmi v sociálnom dialógu zastúpenými v Národnej rade práce sú aj: Albánska rada agrárneho podnikania (KASH) s 12 regionálnymi radami a 21 národnými združeniami ako členmi a Rada zamestnávateľských organizácií Albánska (KOPSH) so 14 členskými federáciami, ktorých väčšina aktívne pôsobí celoštátne.

5.6. Od roku 1995 celoštátne pôsobí Zväz obchodných a priemyselných komôr Albánska (70 členov) ako nezisková organizácia na ochranu záujmov obchodu a priemyslu a poskytuje ústrednej vláde nápady a návrhy, ako podporovať obchod a priemysel. Takisto koordinuje prácu miestnych komôr a ich vzťahy s rovnakými organizáciami v iných krajinách.

5.7. Ako štruktúrovaný mechanizmus na zlepšenie dialógu vlády s podnikateľskou obcou bola v roku 2014 zákonom zriadená Národná hospodárska rada (NHR) ⁽⁶⁾. NHR uľahčuje konzultácie a pre vládu má poradnú úlohu pri rozhodnutiach o hospodárskej politike a postupoch. Pravidelnosť zasadnutí NHR je veľmi vítaná, ale na oboch stranách sa treba snažiť o zlepšenie efektívnosti dialógu a schopnosti NHR monitorovať záväzky vlády týkajúce sa podnikateľského prostredia.

5.8. Albánsko ratifikovalo osem kľúčových dohôd MOP o práci, ale v oblasti pracovných práv a odborových zväzov sa dosiahol iba mierny pokrok. Sú niektoré kľúčové oblasti, v ktorých je potrebný pokrok: posilnenie pracovných a odborárskych práv, zabezpečenie toho, aby vláda dodržiavala pracovné právo a zaručovala súlad s týmto právom, zlepšenie tripartitného sociálneho dialógu.

5.9. Zmenený a doplnený Zákoník práce sa ešte len musí prijať a zostávajú viaceré medzery, pokiaľ ide o zhodu s medzinárodnými pracovnými predpismi. V Albánsku sa ešte stále pravidelne porušujú základné práva pracovníkov a mechanizmy predchádzania týmto porušeniam a ich postihovania nie sú dostatočne účinné.

5.10. Je veľmi dôležité, aby sociálni partneri boli lepšie začlenení do vládnej hospodárskej a sociálnej politiky a politiky zamestnanosti, v neposlednom rade s ohľadom na rokovania o vstupe do EÚ. Mali by byť zapojení aj do príprav Albánska na získanie oprávnenia na čerpanie prostriedkov z Európskeho sociálneho fondu a ďalších fondov EÚ. Až potom bude možné, aby albánski sociálni partneri účinne plnili svoju budúcu úlohu vo fórach participatívnej demokracie na úrovni EÚ.

⁽⁶⁾ Národnej hospodárskej rade predsedá predseda vlády a medzi jej členov patrí šesť najväčších daňových poplatníkov z podnikateľskej komunity, štyri podnikateľské organizácie a šesť osobností štátneho/svetového hospodárstva.

5.11. EHSV podporuje zameranie na rast a zamestnanosť pri nástroji IPA na rok 2015 pre Albánsko a odporúča Komisii, aby brala do úvahy osobitné potreby príslušných sociálnych partnerov pri príprave budúcich výziev na predkladanie návrhov. Okrem toho je potrebné podnecovať a podľa možnosti vyškoliť sociálnych partnerov, aby boli schopní lepšie pripraviť projekty a lepšie žiadať o ich financovanie z európskych fondov.

V Bruseli 22. apríla 2015

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Henri MALOSSE

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Samoregulácia a spoločná regulácia v legislatívnom rámci Európskej únie“

(stanovisko z vlastnej iniciatívy)

(2015/C 291/05)

Spravodajca: Jorge PEGADO LIZ

Európsky hospodársky a sociálny výbor sa 10. júla 2014 rozhodol podľa článku 29 ods. 2 rokovacieho poriadku vypracovať stanovisko na tému:

„*Samoregulácia a spoločná regulácia v legislatívnom rámci Európskej únie*“ (stanovisko z vlastnej iniciatívy).

Odborná sekcia pre jednotný trh, výrobu a spotrebu poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 31. marca 2015.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 507. plenárnom zasadnutí 22. a 23. apríla 2015 (schôdza z 22. apríla 2015) prijal 117 hlasmi za, pričom 46 členovia hlasovali proti a 9 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

1.1. Samoregulácia a spoločná regulácia sú mechanizmy, spontánne alebo zavedené, regulácie hospodárskych a sociálnych záujmov alebo vzťahov a tiež obchodných postupov rôznych hospodárskych aktérov (zainteresovaných strán).

1.2. Mali by sa považovať za dôležité dopĺňujúce alebo dodatočné nástroje, ale nie za alternatívu záväzných právnych predpisov (*hard law*), okrem prípadov, keď v rámci „základných noriem“ existuje vhodný právny základ, ktorý to umožňuje.

1.3. Takýto právny základ, ktorý by to umožňoval, chýba tak v zmluvách EÚ, ako aj v ústavách členských štátov.

1.4. Aby boli platným a uznaným nástrojom regulácie v ktoromkoľvek právnom systéme, ich súlad alebo rozsah pôsobnosti musia byť definované jednoznačnými a jasnými záväznými právnymi predpismi, ktoré sú súdne vymáhateľné buď na národnej, alebo európskej úrovni, pričom sa musí rešpektovať povaha týchto nástrojov, najmä dobrovoľný súhlas zúčastnených strán.

1.5. Tieto predpisy musia jasne stanovovať parametre ich uznávania, zásady, ktorými sa majú riadiť, a ich obmedzenia ako doplnkový nástroj regulácie príslušného právneho poriadku.

1.6. Medzi takéto všeobecné zásady, ktoré sa uplatňujú tak na samoreguláciu, ako aj na spoločnú reguláciu, bez ohľadu na oblasti, v ktorých sa rozvíjajú, a bez toho, aby boli dotknuté osobitné požiadavky prispôbované na osobitné prípady, by sa mal zaradiť najmä:

- a) súlad s právom EÚ a medzinárodným právom vrátane medzinárodných obchodných dohôd;
- b) transparentnosť a otvorenosť;
- c) reprezentatívnosť zainteresovaných strán;
- d) predbežné konzultácie s priamo zainteresovanými stranami;
- e) prínos pre všeobecný záujem;
- f) neuplatniteľnosť:

— ak to bude mať vplyv na definíciu základných práv,

— alebo v situáciách, v ktorých sa pravidlá musia uplatniť rovnako vo všetkých členských štátoch;

- g) podliehanie kontrole európskych a vnútroštátnych súdnych orgánov;
- h) monitorovanie stupňa realizácie a úspešnosti podľa objektívnych kritérií a spoľahlivých ukazovateľov, ktoré budú vopred definované a špecifikované podľa sektorov a cieľov;
- i) kontrola a monitorovanie ich uplatňovania prostredníctvom preventívnych alebo represívnych opatrení ako záruka ich účinnosti;
- j) zavedenie systému peňažných sankcií (pokút) alebo iných sankcií, ako je vylúčenie alebo zrušenie akreditácie zainteresovaných strán;
- k) umožnenie pravidelnej revízie vzhľadom na vývoj situácie, legislatívy a zámery signatárov;
- l) jasné označenie zdrojov financovania.

1.7. Na úrovni EÚ je medziinštitucionálna dohoda významným krokom v rámci definovania rozsahu samoregulácie a spoločnej regulácie.

1.8. Jej revízia by mala:

- a) určiť záväzný právny rámec;
- b) upraviť štruktúru medziinštitucionálnej dohody ako špecifického nástroja v zmysle článku 295 ZFEÚ;
- c) preformulovať definíciu základných pojmov v súlade s najnovšími usmerneniami právnej náuky, ktoré odlišujú samoreguláciu od spoločnej regulácie a uznávajú prechodné formy, ako sú tie, ktoré sa prezentovali v odporúčaní a oznámení EÚ;
- d) jasne stanoviť, že súvisiace spory budú môcť podliehať mimosúdny alternatívnym systémom riešenia sporov.

1.9. EHSV sa zároveň nazdáva, že táto dohoda by mohla byť vhodne doplnená odporúčaním určeným členským štátom, ktoré by ich nabádalo, aby na národnej úrovni prijali rovnaké zásady a parametre.

1.10. EHSV vyzýva Komisiu, EP, Radu a členské štáty, aby uprednostnili revíziu medziinštitucionálnej dohody podľa návrhov predložených v tomto stanovisku a aby požiadali výbor o stanovisko v priebehu tejto revízie.

2. Úvod: návrh

2.1. V mnohých oblastiach a vo viacerých národných a medzinárodných ustanovizniach sa samoregulácia a spoločná regulácia už dávno považujú za nástroje, ktoré dopĺňajú a kompletizujú externé predpisy a sú nevyhnutné na zabezpečenie vhodného regulačného rámca rôznych hospodárskych a sociálnych aktivít.

2.2. Na úrovni EÚ sa práve EHSV, hlavne prostredníctvom svojho Strediska na monitorovanie jednotného trhu, najviac usiloval definovať a zhodnotiť úlohu samoregulácie a spoločnej regulácie, čomu sa venoval v nespočetných stanoviskách, najmä odbornej sekcii INT⁽¹⁾. Ako dôkaz jeho činnosti treba uviesť databázu údajov o samoregulácii a spoločnej regulácii, ktorú EHSV vytvoril v rámci SMJT v marci 2008 a ktorú aktualizuje rôznymi skúsenosťami v tejto oblasti na európskej a národnej úrovni.

2.3. Témou sa medzitým na akademickej úrovni zaoberali významní profesori, a to najmä v oblasti zmluvného práva, riadenia podnikov, sociálnej zodpovednosti, internetu, elektronického obchodu, bezpečnosti výrobkov, profesionálnych služieb, životného prostredia, reklamy a audiovizuálnych služieb na vnútornom trhu.

2.4. Preukázateľne však chýba politicko-legislatívna reflexia, na základe ktorej by sa jasne definoval právny základ, ktorým by sa mali riadiť tieto nástroje na úrovni EÚ, spresnila ich právna povaha, stanovili podmienky ich platnosti, určili oblasti uplatňovania, objasnili vzťahy so záväznou reguláciou a určili ich obmedzenia, a to jednotným, koherentným a harmonizovaným spôsobom.

⁽¹⁾ <http://www.eesc.europa.eu/?i=portal.en.int-opinions&itemCode=32858>

3. Pojmy a základné definície

3.1. Závazná alebo priama regulácia (*straight regulation*) sa vo všeobecnosti chápe ako súbor noriem vytvorených štátmi, čiže na štátnom a vládnom základe vychádzajúcich z tradičných systémov demokracie národných štátov a ich zástupcov v nadnárodných inštitúciách, ktoré vzišli z demokratických volieb, ako sú zákony Kongresu USA a nariadenia a smernice Európskej únie. Práve to spoločne charakterizuje všetky právne predpisy v širokom zmysle, ktoré vydáva zákonodarná alebo v odôvodnenom prípade výkonná moc delegovaním. Ich ustanovenia sprevádzajú donucovacie prostriedky, ktoré majú v prípade potreby zabezpečiť ich dodržiavanie donútením, ako aj občianskoprávne alebo trestnoprávne opatrenia, ktorými sa udeľujú sankcie za ich neplnenie (*hard law*).

3.2. Pokiaľ ide o samoreguláciu, ktorej koncepcia má pôvod v behaviorálnej psychológii, a jej uplatnenie v oblasti hospodárstva, vo všeobecnosti dochádza k tomu, že samotné hospodárske subjekty prijímajú určité pravidlá správania medzi sebou alebo vo vzťahu k tretím stranám na trhu a v spoločnosti a ich plnenie je dohodnuté medzi nimi bez uplatnenia externých donucovacích mechanizmov.

3.3. V rámci právnej vedy sa vyvinul celý rad typov samoregulácie na základe rôznych viac či menej vedeckých kritérií klasifikácie, medzi ktoré patrí:

- a) pôvodná alebo delegovaná samoregulácia, ktorá sa v závislosti od formulácie predpisov realizuje viazanosťou na základe vlastného rozhodnutia zainteresovaných strán (nazývaná aj „súkromná samoregulácia“), alebo existuje nadradený orgán (štát, regulačné a sektorové orgány, Európska únia), ktorý stanovuje určité záväzné monitorovacie parametre (nazvaná aj „verejná samoregulácia“);
- b) právna, zvyková alebo judikatúrna samoregulácia, ktorej zdrojom je právo, najmä ústavné alebo nadnárodné (napr. právo Európskej únie), tradičné postupy a zvyky na trhu, dnes nazývané „osvedčené postupy“, alebo súbor súdnych rozhodnutí;
- c) národná alebo nadnárodná samoregulácia (nazývaná aj „nadnárodná súkromná regulácia“), ktorá sa v závislosti od oblasti pôsobnosti týka buď iba domácich záležitostí, alebo vyplýva z dohôd, ktoré podpísali súkromné subjekty, podniky, mimovládne organizácie, nezávislí experti, ktorí určujú technické normy, v spolupráci s medzinárodnými alebo medzivládnyimi organizáciami.

3.4. A napokon spoločná regulácia, ktorá sa vo všeobecnosti chápe ako forma regulácie zainteresovaných strán, ktorú vykonáva, usmerňuje, riadi alebo kontroluje tretia strana, ktorou je buď úradný orgán, alebo nezávislý regulačný orgán, zvyčajne s dozornými a kontrolnými právomocami a v niektorých prípadoch s právomocou ukladať sankcie.

3.5. Etický kódex a kódex osvedčených postupov sa síce často považujú za synonymá, no vyjadrujú dva rozdielne pojmy, ktoré treba rozlišovať.

3.6. Oba pojmy vyjadrujú myšlienku súboru noriem alebo pravidiel vyplývajúcich z postupov samoregulácie alebo spoločnej regulácie a predstavujú najvhodnejšiu formu, ako prispôbiť dohodu medzi zainteresovanými stranami týmto normám, pričom ich cieľom je dosiahnuť transparentnosť a dostupnosť celého súboru týchto noriem a spôsobu ich uplatňovania pre všetky zainteresované strany.

3.7. Etické kódexy sa týkajú deontologických noriem pre výkon určitých povolání, pri ktorých majú osoby vykonávajúce tieto povolania zákonnú právomoc samoregulácie, a to v rámci, ktorý pre ne stanovujú vnútroštátne právne predpisy alebo medzinárodné normy regulujúce výkon slobodných povolání (lekári, advokáti, novinári atď.).

3.8. Kódexy osvedčených postupov označujú skôr súbor noriem samoregulácie alebo spoločnej regulácie v zmysle tohto stanoviska.

4. Súčasný európsky právny rámec samoregulácie a spoločnej regulácie

A. Pojmy „lepšia právna úprava“, „inteligentná regulácia“ a „zjednodušenie“

4.1. Na úrovni EÚ Komisia až na zasadnutí Európskej rady v Lisabone v marci 2002 prevzala iniciatívu všeobecne známu pod názvom „lepšia právna regulácia“ („*Better Regulation*“) na základe akčného plánu na zlepšenie regulácie na európskej úrovni z júna 2002⁽²⁾, na ktorú nadviazala významná Medziinštitucionálna dohoda o lepšej tvorbe práva medzi Európskym parlamentom, Radou a Komisiou⁽³⁾.

4.2. Lepšia a podľa možnosti menej objemná právna úprava bola vždy jedným z cieľov politiky jednotného trhu⁽⁴⁾, pričom EHSV ju podporil vo viacerých stanoviskách⁽⁵⁾ so zámerom nájsť čo najlepšie spôsoby, akými by sa právne prostredie stalo priaznivejším a zrozumiteľnejším pre podniky, pracovníkov, spotrebiteľov a organizácie občianskej spoločnosti.

4.3. EHSV už mal príležitosť podrobne a dôsledne sa vyjadriť k tejto téme, a to nielen v reakcii na návrhy Komisie, ale predložil aj vlastné a inovatívne iniciatívy, ako je napríklad Proaktívny prístup k právu: ďalší krok k lepšej právnej úprave na úrovni EÚ⁽⁶⁾.

B. Postavenie samoregulácie a spoločnej regulácie v súčasnom právnom rámci EÚ

4.4. Treba uznať, že okrem spomenutej Medziinštitucionálnej dohody o lepšej tvorbe práva bola otázka samoregulácie a spoločnej regulácie relatívne vynechaná z vyššie uvedených iniciatív a úsilia Komisie⁽⁷⁾.

4.5. Treba vyzdvihnúť niekoľko dôležitých aspektov tohto textu:

- a) opätovné otvorenie otázky interpretácie zásad subsidiarity a proporcionality, ktoré sú v súčasnosti uvedené v článku 5 Zmluvy o EÚ a v jej protokole č. 2 a na základe ktorých sa musí zväziť využívanie mechanizmov samoregulácie a spoločnej regulácie;
- b) začlenenie týchto mechanizmov do rámca programov lepšej právnej úpravy zameraných na prijímanie menšieho počtu kvalitnejších predpisov;
- c) jasné odlíšenie všetkých týchto mechanizmov od otvorenej metódy koordinácie (OMK), ktorej oblasti pôsobnosti sú špecifikované v článku 6 ZFEÚ;
- d) rovnako aj jasné odlišovanie týchto mechanizmov od postupov, ktoré sa zvyčajne nazývajú *soft law*⁽⁸⁾, ako sú prípravné alebo informačné akty (napr. biele a zelené knihy, akčné plány a programy), výkladové akty, ako napríklad oznámenie *de minimis* v oblasti právnych predpisov týkajúcich sa hospodárskej súťaže⁽⁹⁾, a tiež závery, uznesenia, odporúčania a stanoviská, ako stanovuje článok 288 ZFEÚ⁽¹⁰⁾.

⁽²⁾ Biela kniha o európskom riadení, COM(2001) 428 final (Ú. v. ES 287, 12.10.2001), a oznámenia o lepšej tvorbe právnych predpisov, COM(2002) 275, 276, 277 a 278 final, 5. júna 2002.

⁽³⁾ K tejto otázke je dobré pozrieť si články Lindy A. J. Senden: *Soft Law, Self Regulation a Co-regulation in European Law: Where Do They Meet?* (v *Electronic Journal of Comparative Law*, Vol. 9, 1. január 2005) a „Soft Law and its implications for institutional balance in the EC“ (v *Utrecht Law Review*, IGITUR, Vol. 1, č. 2, december 2005, s. 79).

⁽⁴⁾ Pozri projekt SLIM – jednoduchšie právne predpisy pre vnútorný trh [COM(96) 559 final a COM(2000) 104].

⁽⁵⁾ Pozri: <http://www.eesc.europa.eu/?i=portal.en.int-opinions&itemCode=32858>.

⁽⁶⁾ Ú. v. EÚ C 175, 28.7.2009, s. 26.

⁽⁷⁾ To sa týka najmä následných výročných správ o monitorovaní uplatňovania práva EÚ, niektorých správ o stratégii zjednodušenia regulačného prostredia, početných strategických analýz programu lepšej regulácie v EÚ. Výnimky, ktoré stoja za zmienku, sú odkazy v pracovnom dokumente Komisie – Prvá správa o pokroku dosiahnutom v stratégii na zjednodušenie regulačného prostredia, COM(2006) 690 final zo 14. novembra 2006.

⁽⁸⁾ Pozri definíciu v *Soft law and its implications for institutional balance in the EC*, Linda Senden, v *Utrecht Law Review*, IGITUR, zväzok 1, č. 2, december 2005, s. 79).

⁽⁹⁾ Dok. C(2014) 4136 final z 25. júna 2014.

⁽¹⁰⁾ Komisia odkazuje na tento druh nástrojov, nie na samoreguláciu alebo spoločnú reguláciu, napríklad vo svojom oznámení *Tax policy in the European Union – Priorities for the years ahead* [COM(2001) 260 final, Ú. v. ES C 284, 10.10.2001, s. 6], najmä v bode 4.3.

4.6. Avšak táto dohoda, ako vyplýva z jej povahy, je len určitým medziinštitucionálnym záväzkom a sama osebe nepredstavuje žiadny právny záväzok pre tretie strany⁽¹¹⁾. Na druhej strane, najmä pokiaľ ide o samoreguláciu, Komisia sa domnieva, že európske inštitúcie sa musia zdržať takýchto dobrovoľných iniciatív⁽¹²⁾, a mali by len overiť, či sú postupy uvedené v dohode v súlade s ustanoveniami zmluvy.

4.7. Pokiaľ ide o spoločnú reguláciu, ktorú medziinštitucionálna dohoda jasne uprednostňuje, chcú inštitúcie podporovať dohody medzi zainteresovanými stranami, definovať štruktúru týchto dohôd v legislatívnych aktoch, posudzovať ich súlad so základnými legislatívnymi textami a s pravidlami, ktoré umožňujú ich vypracovanie, a monitorovať ich uplatňovanie. Prípadov, v ktorých sa tento zámer zrealizoval, však nie je viac ako desať⁽¹³⁾.

4.8. V každom prípade však **medziinštitucionálna dohoda v skutočnosti nedefinuje legislatívny rámec využívania týchto mechanizmov na úrovni EÚ**, okrem:

- a) zaručenia ich transparentnosti;
- b) ich neuplatniteľnosti, ak sú ohrozené základné práva alebo dôležité politické rozhodnutia;
- c) alebo situácií, v ktorých sa pravidlá musia uplatniť rovnako vo všetkých členských štátoch.

4.9. V **Európskom parlamente** sa tejto problematike venovali aj niektoré uznesenia, nielen uvedená správa výboru pre ústavné záležitosti o uzavretí Medziinštitucionálnej dohody o lepšej tvorbe práva medzi Európskym parlamentom, Radou a Komisiou⁽¹⁴⁾.

4.10. **EHSV** v mnohých stanoviskách poukázal na výhody, ale aj obmedzenia, ako aj prísne a jasne vymedzené ciele, pokiaľ ide o uplatnenie samoregulácie a spoločnej regulácie⁽¹⁵⁾, ktoré sa dajú zhrnúť takto:

- a) samoregulácia musí byť v súlade s právnymi predpismi, ktoré ju musia podporovať, musí sa dať vykonávať, overovať a kontrolovať a zároveň musí byť účinná a poskytovať jednoznačné opravné prostriedky najmä na cezhraničnej úrovni;
- b) spoločná regulácia kombinuje prvky právnych predpisov, a to najmä pokiaľ ide o jej predvídateľný a záväzný charakter, s flexibilnejším režimom samoregulácie. Výzvou, ktorej spoločná regulácia čelí, je definovanie, udržanie a zachovanie politických cieľov a zároveň umožnenie väčšej flexibility v regulačnom rámci;
- c) v demokratickom politickom rámci musí súkromná regulácia vo všeobecnosti predstavovať rozvoj alebo uplatňovanie verejnej regulácie, prípadne ju v určitých oblastiach nahrádzať. Patria sem aj nepísané pravidlá vyplývajúce z tradičných postupov alebo vnútorných pravidiel, ktoré chce zákonodarcia a verejný orgán priamo alebo nepriamo presadiť, ako napríklad deontologické kódexy určitých povolání;

⁽¹¹⁾ Ako vysvetľuje Linda Senden v už uvedenom *Soft Law, Self Regulation and Co-regulation in European Law: Where do they meet*, kde píše: „As regards the Interinstitutional Agreement on better law-making, its having at least binding force inter partes can be defended on the basis of two arguments. Firstly, it contains a number of rather compelling terms (‘agree’, ‘will’), which can be said to express the intention of the institutions to enter into a binding commitment. A confirmation of this intention can also be seen in its points 37 and 38 on the implementation and monitoring of the Agreement, providing, inter alia: ‘The three Institutions will take the necessary steps to ensure that their staff have the means and resources required for the proper implementation of the provisions of this Agreement’ (point 38). Secondly, where ‘agreed acts’ are specifically intended to reinforce interinstitutional cooperation such as the Interinstitutional Agreement at issue here, it can be argued that there is a specific duty of cooperation which in conjunction with the duty of sincere cooperation laid down in Article 10 EC may actually lead to the conclusion that such an agreed act must be considered binding upon the concluding parties.”

⁽¹²⁾ Ako sa jasne tvrdí v akčnom pláne Komisie na rok 2002: „samoregulácia na rozdiel od spoločnej regulácie nezahŕňa legislatívny akt“ [COM(2002) 278 final, s. 11]

⁽¹³⁾ Potrebné je zdôrazniť:

- a) uznesenie Rady a predstaviteľov vlád členských štátov, ktorí sa zišli v Rade 1. decembra 1997, o kódexe správania v oblasti zdanenia podnikov;
- b) nariadenie (EC) č. 80/2009 o kódexe správania pri používaní počítačových rezervačných systémov (Ú. v. EÚ L 35, 4.2.2009, s. 47). Pozri ďalšie príklady: <http://www.eesc.europa.eu/?i=portal.en.int-opinions&itemCode=32859>

⁽¹⁴⁾ Spravodajkyňa: Monica Frassoni (A5-0313/2003, 25. septembra 2003).

⁽¹⁵⁾ Zvlášť treba poukázať na postoje EHSV vyjadrené hlavne v týchto stanoviskách:

- Ú. v. ES C 14, 16.1.2001, s. 1, na tému „Zjednodušenie legislatívy jednotného trhu (SMJT)“,
- Ú. v. ES C 48, 21.2.2002, s. 130, na tému „Zjednodušenie“ (doplňujúce stanovisko),
- Ú. v. EÚ C 112, 30.4.2004, s. 4,
- Ú. v. EÚ C 255, 14.10.2005, s. 22, na tému „Priority jednotného trhu na obdobie rokov 2005 až 2010“,
- Ú. v. EÚ C 24, 31.1.2006, s. 52, na tému „Ako zlepšiť vykonávanie a dodržiavanie legislatívy EÚ“, a najmä informačná správa z 24. januára 2005.

- d) úspech spoločnej regulácie a samoregulácie závisí od viacerých faktorov: zohľadnenie všeobecného záujmu, transparentnosť systému, reprezentatívnosť a schopnosti zainteresovaných strán, existencia mechanizmov hodnotenia a monitorovania, účinnosť monitorovania vrátane sankcií v prípade potreby a ducha vzájomnej spolupráce medzi zainteresovanými stranami a verejnými orgánmi a spoločnosťou vo všeobecnosti;
- e) spoločná regulácia a samoregulácia predstavuje mnohé výhody: združenie prekážok jednotného trhu, zjednodušenie noriem, flexibilita a rýchlosť uplatňovania, uvoľnenie legislatívnych cyklov a spoločná zodpovednosť zainteresovaných strán;
- f) takisto majú svoje obmedzenia, ktoré závisia najmä od účinnosti monitorovania a sankcií, neistoty, či sa k dohodnutým kódexom pripoja všetky strany, ako aj od úplného súladu so súborom platných noriem a požiadaviek legislatívneho rámca v oblasti zdravia, bezpečnosti a služieb všeobecného záujmu.

5. Úloha regulácie, samoregulácie a spoločnej regulácie: definícia a právny základ

a) Potreba právneho základu

5.1. Európska únia je vo svojom ustanovujúcom dokumente definovaná ako spoločenstvo práva, podobne ako známy pojem právneho štátu. V spoločenstve práva platnosť akejkoľvek normy závisí od základnej splnomocňujúcej normy, ktorá sa musí nachádzať najprv v základnom texte a následne vo viacerých legislatívnych aktoch regulačnej pyramídy.

5.2. Ustanovujúci text EÚ sa dnes skladá zo Zmluvy o EÚ a ZFEÚ s rovnakou právnou silou (článok 1 tretí odsek Zmluvy o EÚ) a Charty základných práv Európskej únie, ktorá je teraz jeho neoddeliteľnou súčasťou a má tiež rovnakú hodnotu (článok 6 Zmluvy o EÚ). Všetky normy súboru právnych predpisov EÚ musia mať právny základ v niektorom z ustanovení tohto ustanovujúceho textu, či už ide o udelenie priamej legislatívnej právomoci, alebo delegovanie tejto právomoci (delegované akty a vykonávacie akty, na ktoré sa vzťahujú články 290 a 291 ZFEÚ).

5.3. Právomoci, ktoré sú na EÚ prenesené v zmluve, sú len tie, ktoré na ňu preniesli členské štáty v súlade so zásadou prenosu právomocí (článok 4 ods. 1 a článok 5 ods. 2 Zmluvy o EÚ), pričom ide o výlučné alebo spoločné právomoci (článok 2 ods. 1 a 2 ZFEÚ) a ich výklad a uplatňovanie sú ďalej obmedzené zásadou subsidiarity a proporcionality (článok 5 ods. 3 a 4 Zmluvy o EÚ).

5.4. EÚ môže delegovať výkon legislatívnej právomoci len v rozsahu, v akom jej to bolo vyslovene umožnené na tento účel, a môže delegovať len právomoci, ktoré na ňu boli prenesené (článok 13 ods. 2 Zmluvy o EÚ).

5.5. Skutočnosť, že inštitúcie EÚ (Rada, Európsky parlament a Komisia) uznávajú „alternatívny“ priestor k svojej legislatívnej právomoci, možno chápať len ako „delegovanie“ udelených právomocí. Pre ich platnosť ako „právnych predpisov Únie“ je veľmi dôležité, aby táto možnosť delegovania bola jasne stanovená v ustanovujúcich textoch, hoci forma vykonávania, spôsob uplatňovania a požiadavky tohto delegovania by sa mohli ponechať na sekundárne právne predpisy.

5.6. V skutočnosti však nie je možné v žiadnom ustanovujúcom texte vrátane Európskej charty základných práv explicitne, dokonca ani implicitne, nájsť takýto právny základ, a to ani vo veľmi širokom výklade článku 11 Zmluvy o EÚ.

5.7. Napokon ani medziinštitucionálna dohoda sama osebe nie je zdrojom práva Únie ani neoprávňuje, so záväzným charakterom pre tretie strany, žiadne delegovanie právomocí, na ktoré vždy odkazuje definícia **alternatívnych** mechanizmov regulácie v prípade, keď zmluva osobitne nevyžaduje použitie právneho nástroja (bod 16).

5.8. Bez ohľadu na „legitimitu“, na ktorú sú zamerané rôzne právne nástroje sekundárnych právnych predpisov, a na viac alebo menej podrobné vymedzenie zásad a podmienok, ktoré takéto mechanizmy musia spĺňať, aby mohli byť uznané na úrovni EÚ inštitúciami s legislatívnou právomocou, **chýba práve právny základ, ktorý by oprávňoval tieto inštitúcie, aby sa vzdali svojej legislatívnej právomoci a delegovali ju na tieto mechanizmy ako legitímnu alternatívu nástrojov regulácie EÚ definovaných v zmluvách.**

b) Špecifický nástroj definovania samoregulácie a spoločnej regulácie

5.9. Úplne odlišnou otázkou je, či namiesto toho, aby sa tieto mechanizmy považovali za alternatívu legislatívnej právomoci EÚ, by sa nemali skôr vnímať ako spôsob **doplnenia tejto legislatívy, a to v právnom rámci, ktorý by bol vopred stanovený a vymedzený s plnou transparentnosťou.**

5.10. Nazdávame sa preto, že tento rámec by sa mal vymedziť všeobecne na základe zmlúv a Charty základných práv EÚ, a nemal by byť ponechaný na slobodné zváženie jednotlivých prípadov v každom legislatívnom akte sekundárneho práva.

5.11. Táto definícia musí byť začlenená do **špecifickej medziinštitucionálnej dohody so záväzným charakterom v súlade s článkom 295 ZFEÚ**, pričom jej uplatňovanie môže byť predmetom preskúmania Súdnyh dvorom.

5.12. Patrí do právomoci EÚ „poradiť“ členským štátom, aby do svojich vnútroštátnych právnych poriadkov prevzali model vytvorený na európskej úrovni, pokiaľ ide o formy samoregulácie a spoločnej regulácie na národnej, regionálnej alebo miestnej úrovni, a EHSV sa okrem toho nazdáva, že vhodným nástrojom by bolo **odporúčanie**, v ktorom by boli uvedené zásady a požiadavky stanovené v novej medziinštitucionálnej dohode a ktoré by členským štátom odporučilo prijať a implementovať tieto zásady a požiadavky na spomenutých úrovniach svojho vnútroštátneho právneho poriadku.

5.13. EHSV sa domnieva, že ako zástupca organizovanej občianskej spoločnosti by mal byť požiadaný o vypracovanie stanoviska k tejto novej dohode (článok 304 ZFEÚ).

c) Nové vymedzenie základných pojmov

5.14. Nová medziinštitucionálna dohoda by mala opätovne vymedziť pojmy, ako aj typy a formy samoregulácie a spoločnej regulácie, aby viac zodpovedali realite.

5.15. Pojmy spoločnej regulácie a samoregulácie vymedzené v súčasnej medziinštitucionálnej dohode v skutočnosti nezodpovedajú žiadnemu zo známych pojmov právnej náuky ani neodlišujú tieto dve formy podľa rozdielov v právnych režimoch, ktoré sa na ne vzťahujú.

5.16. Tieto dva typy regulácie definované v medziinštitucionálnej dohode zároveň v plnej miere neodrážajú realitu. Nezahrňajú napríklad situácie, v ktorých sú určité režimy vytvorené kombináciou *soft law* (napr. odporúčania) alebo súkromných dohôd (napr. okrúhle stoly), a rovnako ani nadnárodné dohody súkromnej regulácie.

5.17. Medziinštitucionálna dohoda tiež opomína úlohu, ktorú majú zohrávať regulačné orgány EÚ ako nezávislá a neutrálna „tretia strana“ pri formulovaní a rokovaní o dohodách o spoločnej regulácii, podobne ako v prípade viacerých vnútroštátnych regulačných orgánov v rôznych odvetviach.

d) Hlavné zásady a základné požiadavky

5.18. Dôležitejšou časťou budúcej medziinštitucionálnej dohody bude jasná a presná všeobecná definícia súboru hlavných zásad a základných požiadaviek, ktoré budú musieť spĺňať mechanizmy samoregulácie a spoločnej regulácie, aby mohli byť uznané a/alebo odporúčané EÚ.

5.19. Treba zdôrazniť, že formy samoregulácie na európskej úrovni môžu byť vytvorené mimo rámca medziinštitucionálnej dohody na základe zmluvnej slobody a slobody združovania, ktoré sú úplne legitímne, ak sú v súlade so všeobecnými zásadami práva EÚ, ale v rámci medziinštitucionálnej dohody môžu byť uznané, len ak spĺňajú požiadavky stanovené v tejto dohode.

5.20. Súčasná medziinštitucionálna dohoda už niektoré z nich uvádza. A síce tie, ktoré sa spomínali vyššie a ktoré by sa mali zachovať, aj keď by sa možno mali lepšie definovať, a to najmä v prípadoch, v ktorých túto reguláciu nemožno uplatniť, ak sú ohrozené základné práva, v prípade dôležitých politických rozhodnutí alebo v situáciách, v ktorých sa pravidlá musia uplatňovať rovnako vo všetkých členských štátoch.

5.21. Na základe právnej náuky a skúseností viacerých hospodárskych subjektov však možno určiť celý rad iných zásad a požiadaviek, ktoré možno zhrnúť takto:

- a) Samoregulácia a spoločná regulácia musia spadať do rámca všeobecného záujmu a nepôsobiť len v prospech subjektov, na ktoré sa táto regulácia vzťahuje.
- b) Musia za každých okolností spĺňať všetky legislatívne a právne predpisy platné v Európe, počínajúc cieľmi a ustanoveniami Zmluvy o EÚ a Charty základných práv EÚ a Európskeho dohovoru o ľudských právach. Zároveň musia byť v súlade s medzinárodným právom a medzinárodnými obchodnými dohodami, najmä ustanoveniami WTO.
- c) Musia podliehať kontrole európskych a vnútroštátnych súdnych orgánov.
- d) Transparentnosť musí poskytnúť praktické a prístupné informácie pre všetkých, a to bez prekážok alebo odrádzajúcich nákladov, pričom ciele musia byť uvedené jasne a jednoznačne.
- e) Stupeň realizácie sa musí dať monitorovať na základe objektívnych kritérií a spoľahlivých ukazovateľov, ktoré vopred stanoví Komisia, a to prostredníctvom posudzovania vplyvu *ex ante* alebo *ex post*, ktoré vypracuje priamo, prípadne ich zverí nezávislým hodnotiteľom, verejným alebo súkromným, s náležitým oprávnením.
- f) Reprezentatívnosť partnerov musí zaručovať účinné uplatňovanie dohodnutých noriem a dôveryhodnosť a účinnosť ustanovení. Táto reprezentatívnosť musí byť úmerná príslušnej profesionálnej oblasti, medziodvetvovej alebo odvetvovej, ako aj rozsahu dohodnutých ustanovení, a v prípade potreby by sa mala posudzovať z kvantitatívneho (počet a podiel členov organizácie) a kvalitatívneho (schopnosť zasiahnuť v praxi s cieľom odôvodniť prijaté ustanovenia a presadiť ich plnenie) hľadiska.
- g) Dôležitým prvkom, pokiaľ ide o preukázanie hodnoty a kvality predpisov, je aj predbežná konzultácia so zainteresovanými stranami.
- h) Dohľad, hodnotenie a monitorovanie mechanizmov samoregulácie a spoločnej regulácie musí obsahovať preventívne alebo represívne (sankčné) opatrenia ako záruku ich účinnosti, a to najmä:
 - 1. mechanizmy vnútornej kontroly a sebadisciplíny vrátane posúdenia vplyvu *ex ante* ⁽¹⁶⁾;
 - 2. databázy, ktoré zaručia účinnejšie monitorovanie ⁽¹⁷⁾;
 - 3. zavedenie certifikácie pomocou referenčnej etikety alebo značky ⁽¹⁸⁾;
 - 4. prijatie vnútroštátnych kódexov na uplatňovanie európskeho kódexu správania ⁽¹⁹⁾;

⁽¹⁶⁾ Tu je potrebné uviesť:

mechanizmus samokontroly, ktorý zaviedla EFCA s cieľom zaručiť uplatňovanie kódexu správania z roku 1992 pre spoločnosti v oblasti inžinierstva a poradenstva;
záväzné ustanovenia etického kódexu advokátov EÚ, ktorý prijala v roku 1988 Rada európskych advokátskych komôr (CCBE);
disciplinárny výbor zriadený na základe kódexu správania správcov majetku s cieľom zabezpečiť jeho uplatňovanie a v prípade potreby aj rozhodovať o sankciách, ako je napríklad upozornenie, napomenutie a návrh na vylúčenie;
európske združenie European Advertising Standards Alliance (EASA), ktoré vzniklo v roku 1992, má za úlohu koordinovať a podporovať samoreguláciu v reklamnom priemysle;
monitorovanie nemeckým združením BDI (Bundesverband der Deutschen Industrie) správneho uplatňovania dohody podpísanej v roku 1995 v Berlíne medzi vládou a podnikmi o podmienkach a monitorovaní skleníkových plynov prostredníctvom znižovania emisií CO₂ v Nemecku v súlade s dohodou z Kjóta.

⁽¹⁷⁾ Taká je napríklad databáza zariadení odbornej prípravy inžinierov, ktorú v roku 1987 v rámci uplatňovania európskeho etického kódexu, zaručujúceho vzájomné uznávanie vzdelávania a odbornej prípravy, vytvorila federácia European Federation of National Engineering Associations (FEANI), ktorá má okolo tridsaťtisíc členov.

⁽¹⁸⁾ Napríklad etiketa, ktorú vytvorili členovia výboru European Insurance Committee s cieľom zdôvodniť uplatňovanie európskeho kódexu osvedčených postupov na internete, alebo bezpečnostné etikety obchodu na internete prijaté na základe etického kódexu správania pri predaji na diaľku.

⁽¹⁹⁾ Ako v prípade aplikácie európskeho kódexu správania, ktorý prijala Federácia európskych združení priameho predaja (Federation of European Direct Selling Associations) v roku 1995 a zmenila v roku 2004.

5. zavedenie technických špecifikácií súbežne s normami ⁽²⁰⁾;
 6. vypracovanie operačných príručiek uplatňovania ⁽²¹⁾;
 7. zavedenie systému peňažných sankcií (pokút) alebo iných sankcií, ako je vylúčenie alebo zrušenie akreditácie.
- i) Zároveň sa musí umožniť, aby sa mechanizmy samoregulácie a spoločnej regulácie pravidelne revidovali a upravovali vzhľadom na vývoj situácie, legislatívy a zámery ich signatárov.

5.22. Komisia musí zároveň rozhodnúť, či je z hľadiska právnej istoty a flexibility vhodné začleniť tieto štrukturálne prvky spomínaných mechanizmov do samotného textu medziinštitucionálnej dohody alebo do jej prílohy, pričom by mali rovnakú právnu hodnotu, ale mohli by byť jednoduchšie aktualizované, avšak bez toho, aby sa narušili záruky konzultácie so všetkými zainteresovanými stranami.

5.23. Toto všeobecné vymedzenie pojmov nemôže brániť možnosti, ktorá by mala byť výslovne uvedená v medziinštitucionálnej dohode, aby sa pre každý legislatívny nástroj, ktorý predpokladá využitie týchto mechanizmov, stanovili podmienky a osobitné požiadavky špecificky prispôbené príslušnému odvetviu, ako už bolo uvedené vo viacerých nariadeniach a smerniciach, v ktorých sa tieto mechanizmy spomínajú.

e) Hlavné prioritné oblasti uplatňovania

5.24. Nazdávame sa, že v zásade neexistujú odvetvia, ktoré by sa mali vylúčiť ako celok.

5.25. Uznávame však, že k niektorým odvetviám by sa z cyklických dôvodov malo pristupovať opatrnejšie alebo by mali byť pre ne presnejšie vymedzené podmienky využívania samoregulácie a spoločnej regulácie. Ide najmä o finančné služby, verejné služby alebo služby všeobecného záujmu a niektoré oblasti, ktoré sa síce priamo netýkajú definície obsahu základných práv, ale zahŕňajú spôsob, akým sa tieto práva vykonávajú, napríklad práva spotrebiteľov, ako sa uvádza vo viacerých stanoviskách EHSV.

5.26. Najčastejšími oblasťami uplatňovania sú najmä oblasti správy a sociálnej zodpovednosti podnikov a hospodárskych vzťahov.

5.27. Výbor teda víta niektoré nedávne iniciatívy Komisie, ako je napríklad Platforma CoP (*Pilot Community of Practice for better self and co-regulation*) vytvorená na základe oznámenia Komisie o sociálnej zodpovednosti podnikov ⁽²²⁾ alebo podpora dohody medzi hlavnými spoločnosťami pôsobiacej na internete o bezpečnejšom internete, alebo napríklad aj iniciatívy, ktoré vyplývajú zo smernice o elektronickom obchode ⁽²³⁾ a iniciatívy spomenuté v rôznych nástrojoch EÚ uvedených v priloženej tabuľke.

f) Výhody a nevýhody

5.28. EHSV už v predchádzajúcich stanoviskách uviedol výhody použitia mechanizmov samoregulácie a spoločnej regulácie. Podľa predchádzajúcich stanovísk EHSV možno zhrnúť najdôležitejšie výhody: „združenie prekážok jednotného trhu, zjednodušenie noriem, flexibilita a rýchlosť uplatňovania, uvoľnenie legislatívnych cyklov a spoločná zodpovednosť zainteresovaných strán“.

5.29. Takisto však treba pripomenúť ich obmedzenia, „ktoré závisia najmä od účinnosti monitorovania a sankcií, ako aj od podmienky úplného súladu so súborom platných noriem a požiadaviek legislatívneho rámca v oblasti zdravia, bezpečnosti a služieb všeobecného záujmu“, ako sa uvádza v spomínaných stanoviskách ⁽²⁴⁾.

⁽²⁰⁾ Napríklad kvantifikované požiadavky na zníženie spotreby energie práčok, na ktorých sa v roku 1999 dohodla Európska rada výrobcov domácich spotrebičov (CECED) v spolupráci s Európskou komisiou.

⁽²¹⁾ Napríklad:
— normy odbornej prípravy stanovené prostredníctvom usmernení, ktorými sa vykonáva kódex profesijných pravidiel pre európskych konzervátorov/reštaurátorov,
— príručka pre poskytovateľov internetových služieb, ktorú v roku 2001 vypracovala Milánska obchodná komora na propagáciu osvedčených postupov v tejto oblasti.

⁽²²⁾ COM(2011) 681 final.

⁽²³⁾ Smernica 2000/31/CE (Ú. v. ES L 178, 17.7.2000, s. 1).

⁽²⁴⁾ Informačná správa INT/204 z 24. januára 2005 na tému „Súčasný stav koregulácie a samoregulácie na jednotnom trhu“.

g) Alternatívne spôsoby riešenia sporov

5.30. Systémy mimosúdneho riešenia sporov sú už v súčasnosti po dlhom a namáhavom období vytvárania regulované predpismi EÚ, a to nariadením o riešení spotrebiteľských sporov online a smernicou o alternatívnom riešení sporov⁽²⁵⁾, ktoré ešte vo viacerých členských štátoch čakajú na implementáciu.

5.31. Hoci z čisto teoretického hľadiska to nie je pre vytvorenie mechanizmov samoregulácie a spoločnej regulácie podstatné, EHSV by odporučil, aby budúca medziinštitucionálna dohoda ako požiadavku súladu jasne stanovila, aby tieto mechanizmy vždy sprevádzal odkaz na možné uplatnenie systémov alternatívneho mimosúdneho riešenia sporov v súlade so spomínanými nástrojmi EÚ.

h) Úloha európskych inštitúcií, členských štátov a občianskej spoločnosti

5.32. Pri uplatňovaní týchto nástrojov majú všetky strany zapojené do legislatívneho procesu špecifické úlohy, ktoré musia prevziať na seba.

5.33. Komisia teda musí iniciovať rokovania s EP a Radu, aby preskúmala súčasnú medziinštitucionálnu dohodu, a to podľa parametrov uvedených v tomto stanovisku.

5.34. S občianskou spoločnosťou, a najmä EHSV, by sa malo konzultovať o podmienkach tohto rokovania a EHSV musí vypracovať stanovisko ku konečnému zneniu dohody ešte pred jeho formálnym prijatím.

5.35. Aj členské štáty sa musia prostredníctvom svojich parlamentov a uplatnením právomocí priznaných zmluvami v rámci preskúmania subsidiarity a proporcionality vyjadriť a príslušné vlády sa musia zaviazat, že vo vnútroštátnych právnych poriadkoch uplatnia rovnaké zásady.

5.36. Napokon Súdnemu dvoru a vnútroštátnym súdom musia byť udelené právomoci a poskytnuté prostriedky potrebné na kontrolu zákonnosti prijatých opatrení.

V Bruseli 22. apríla 2015

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Henri MALOSSE

⁽²⁵⁾ Nariadenie (EÚ) č. 524/2013 a smernica 2013/11/EÚ (Ú. v. EÚ L 165, 18.6.2013, s. 1 a s. 63).

PRÍLOHA

k stanovisku Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Uvedený bod stanoviska odbornej sekcie, ktorý bol nahradený pozmeňovacím návrhom prijatým na plenárnom zhromaždení, získal najmenej štvrtinu odovzdaných hlasov (článok 54 ods. 4 rokovacieho poriadku):

Bod 5.21 písm. h)

Kontrola a monitorovanie mechanizmov samoregulácie a spoločnej regulácie musia obsahovať preventívne alebo represívne (sankčné) opatrenia ako záruku ich účinnosti, a to najmä:

1. mechanizmy vnútornej kontroly a sebadisciplíny vrátane posúdenia vplyvu *ex ante*;
2. databázy, ktoré zaručia účinnejšie monitorovanie;
3. zavedenie certifikácie pomocou referenčnej etikety alebo značky;
4. prijatie vnútroštátnych kódexov na uplatňovanie európskeho kódexu správania;
5. zavedenie technických špecifikácií súbežne s normami;
6. vypracovanie operačných príručiek uplatňovania;
7. zavedenie systému peňažných sankcií (pokút) alebo iných sankcií, ako je vylúčenie alebo zrušenie akreditácie.

Výsledok hlasovania

Hlasy za: 91.

Proti: 41.

Zdržali sa: 28.

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Priemyselná politika pre európsky sklársky priemysel“

(2015/C 291/06)

Spravodajca: Josef ZBOŘIL

Pomocný spravodajca: Enrico GIBELLIERI

Európsky hospodársky a sociálny výbor sa 10. júla 2014 rozhodol vypracovať podľa článku 29 ods. 2 rokovacieho poriadku stanovisko z vlastnej iniciatívy na tému

„Priemyselná politika pre európsky sklársky priemysel“.

Poradná komisia pre priemyselné zmeny poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 24. marca 2015.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 507. plenárnom zasadnutí 22. a 23. apríla 2015 (schôdza z 22. apríla 2015) prijal 144 hlasmi za, pričom 3 členovia hlasovali proti a 6 sa hlasovania zdržalo, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

1.1. Hospodársky pokles vážne ovplyvnil sklársky priemysel a mal za následok zníženie kapacity a objemu výroby a výrazné zníženie počtu pracovných miest. Ak chceme zachovať pracovné miesta a vytvoriť riadne investičné prostredie pre európsky sklársky priemysel, aby si udržal vedúce postavenie v oblasti inovácií, je nevyhnutné riešiť uvedené hlavné výzvy prostredníctvom európskej priemyselnej politiky pre sklársky priemysel. Táto politika sa musí usilovať o rovnováhu medzi tromi piliermi udržateľnosti: hospodárskym, sociálnym a environmentálnym pilierom.

1.2. EÚ musí na oživenie dopytu použiť všetky nástroje, ktoré má k dispozícii, a využiť potenciál výrobkov zo skla na podporu prechodu na nízkouhlíkové a energeticky efektívne obehové hospodárstvo, čím sa vytvoria výrazné možnosti v oblasti podnikania a zamestnanosti. Musia sa zaviesť ciele inšiatív, ako napríklad ciele a dôsledné opatrenia zamerané na zníženie spotreby energie v budovách, ako aj rýchly rozvoj energetickej značky EÚ pre okná, podpora výskumu a vývoja, zlepšený zber a recyklácia skla a politicky motivovaný návrat k hospodárskemu rastu v kľúčových sektoroch (napr. v stavebníctve, automobilovom priemysle a odvetví obnoviteľných zdrojov energie).

1.3. Priemyselná politika pre európsky sklársky priemysel musí posilniť konkurencieschopnosť európskych výrobcov tak, že zabezpečí rovnaké hospodárske podmienky vo vzťahu k mimoeurópskym konkurentom z hľadiska kumulatívnym nákladov vyplývajúcich z implementácie právnych predpisov EÚ v oblasti životného prostredia, poskytne lepšie predpisy a predvídateľné regulačné prostredie a vyrieši otázky vysokých energetických nákladov v rámci pripravovanej energetickej únie. V tejto súvislosti si osobitnú pozornosť vyžaduje posúdenie vplyvu na malé a stredné podniky (MSP), ktorým sa v prípade potreby musí poskytnúť náležitá podpora. Nadchádzajúce posúdenie kumulatívneho vplyvu nákladov na tento sektor, ktoré vykoná Európska komisia, by malo slúžiť ako základ vykonávania programu „lepšej právnej regulácie“, ktorý presadzuje predseda komisie Jean-Claude Juncker.

1.4. V niektorých sektoroch sklárskeho priemyslu v Európe sa uplatňujú nekalé obchodné praktiky, a preto sa tieto sektory musia chrániť. Je nevyhnutné, aby EÚ konala rýchlejšie prostredníctvom účinných obchodných opatrení vždy, keď je ohrozená spravodlivá hospodárska súťaž. Ďalej by sa malo vykonať dôkladné posúdenie vplyvu nových alebo budúcich obchodných dohôd na európsky sklársky priemysel.

1.5. Potrebná je taká politika, ktorá lepšie zohľadní požiadavky trhu práce v systémoch vzdelávania a odbornej prípravy. Odborné vzdelávanie môže pomôcť počas prechodného obdobia, ale európsky sklársky priemysel musí tiež prilákať nové talenty a udržať si popredné miesto v oblasti inovácií.

1.6. Koordinácia a harmonizácia európskych politík má zásadný význam (v oblasti energetiky, klímy, výskumu, obchodu, životného prostredia, hospodárskej súťaže, zamestnanosti atď.). Zapojenie sociálnych partnerov vo všeobecnosti, a najmä zavedenie európskeho sektorového sociálneho dialógu by mohlo formovať priemyselnú politiku pre sklársky priemysel.

1.7. Pri revízii ETS EÚ po roku 2020 sa musí vychádzať zo spoľahlivých dôkazov a prihliadnúť na obmedzený priestor sektora na ďalšie znižovanie jeho emisií skleníkových plynov. Sklársky priemysel musí byť preto v plnej miere chránený proti riziku presunu emisií oxidu uhličitého po roku 2020 a dovedty, kým konkurenčné krajiny neprijmú porovnateľné kroky na znižovanie emisií skleníkových plynov. ETS EÚ musí zaručiť, že zariadeniam na výrobu skla sa poskytne plná výška bezplatných kvót, ktoré potrebujú, podľa referenčnej hodnoty a skutočných úrovní výroby. Okrem toho zníženie kvót by nemalo prekročiť odhadovaný potenciál znižovania emisií skleníkových plynov v tomto sektore.

1.8. Hoci model obehového hospodárstva v sektore sklenených obalov úspešne funguje už 40 rokov, potrebná je proaktívna politika, ktorou sa uzná a udrží úsilie tohto sektora a ktorá prinesie úspešné príklady v iných podsektoroch. Stimulovať sa musí najmä recyklácia v sektore stavebného skla, aby sa rozvíjali miestne systémy zberu skla.

1.9. Pri mobilizovaní vnútorných zdrojov sklársky priemysel celkovo dosiahol pozoruhodný pokrok, ale otázky týkajúce sa rovnakých hospodárskych podmienok sa musia naďalej do veľkej miery vyriešiť a musí sa uvažovať o vytvorení účinnej priemyselnej politiky pre sklársky priemysel. Sklársky priemysel je dôležitý pre hodnotový reťazec, a preto by sa mali navrhnuť také politiky, ktoré budú stimulovať výskum a dopyt po „inteligentnom“ skle a produktoch s novými vlastnosťami.

2. Úvod

2.1. Sklo je neživý materiál vyrobený z bohatých prírodných zdrojov a recyklovaného skla. Ide o produkt, ktorý je úplne recyklovateľný a veľmi sa cení pre svoje hlavné vlastnosti (t. j. výhody z hľadiska zdravia a pohodlia, konzervovania potravín, prirodzeného osvetlenia budov atď.). Používa sa tiež v mnohých aplikáciách, ktoré šetria energiu alebo vyrábajú energiu z obnoviteľných zdrojov a v mnohých aplikáciách špičkových technológií. Okrem toho je vďaka svojim vlastnostiam materiálom, ktorý inšpiruje mnoho tvorcov, architektov atď., čím podporuje dobré meno Európy v oblasti kultúry a hodnoty značky vo svete.

2.2. V roku 2012 dosiahol celkový objem výroby skla v EÚ viac než 33 miliónov ton a EÚ bola jeho najväčším celosvetovým výrobcom. Hodnota výroby predstavovala v roku 2012 asi 35 miliárd EUR. V roku 2013 výroba sklárskeho priemyslu pozostávala z 20 278 000 ton dutého skla (Európa je najväčším výrobcom dutého skla na svete), 8 095 000 ton tabuľového skla, 664 000 ton skleneného vlákna na vystužovanie, 1 108 000 ton úžitkového skla, 670 000 ton špeciálneho skla a iných druhov výrobkov zo skla.

2.3. Priamo zamestnáva približne 200 000 pracovníkov v 200 podnikoch (od malých a stredných podnikov až po nadnárodné spoločnosti) v celej Európe. Odhaduje sa, že vďaka nemu existuje viac ako 500 000 nepriamych pracovných miest. Tento priemysel sa sústreďuje v deviatich krajinách (Nemecko, Poľsko, Francúzsko, Česká republika, Taliansko, Španielsko, Spojené kráľovstvo, Belgicko a Rakúsko). Sklársky priemysel sa v EÚ sústreďuje často v oblastiach s historickými koreňmi a rodinnou tradíciou výroby skla.

2.4. Výroba v tomto odvetví sa výrazne spomalila, najmä pokiaľ ide o výrobu tabuľového skla (zníženie výroby o 20 % v rokoch 2007 až 2012). V dôsledku toho dochádza k zníženiu kapacity a značným stratám pracovných miest.

2.5. Potvrdzuje sa riziko nezvratného oslabenia európskeho sklárskeho priemyslu. Napriek tomu ide o dôležité priemyselné odvetvie v Európe, a to nielen vzhľadom na jeho vynikajúce celosvetové postavenie, ale aj vzhľadom na rozhodujúci prínos pre iné odvetvia a technológie (napr. technológie s dotykovou obrazovkou, obnoviteľné zdroje energie, OLED osvetlenie). Napríklad odvetvie obalového skla zásobuje vedúce európske značky, ktoré sa podieľajú na pozitívnej obchodnej bilancii Európy v objeme 21 miliárd EUR. Sklo zohráva kľúčovú úlohu pri dosahovaní prechodu na konkurencieschopné hospodárstvo, ktoré efektívne využíva energiu a zdroje. Pre Európu je preto dôležité rozvíjať priemyselnú politiku pre sklársky priemysel.

3. Európsky sklársky priemysel – všeobecná charakteristika

3.1. Sklársky priemysel je kapitálovo vysoko náročné priemyselné odvetvie. Táto vlastnosť sa výraznejšie prejavuje na začiatku výrobného reťazca skla, v ktorom sa vyrábajú základné výrobky. V Európe sa musí podporovať silný dodávateľský sektor, ktorý bude schopný prispievať k inováciám a životaschopnosti hodnotového reťazca.

3.2. V dôsledku hospodárskej krízy, poklesu dopytu v kľúčových odvetviach (t. j. stavebníctve a automobilovom priemysle) a rastúcej konkurencie mimoeurópskych výrobcov, ktorí sa zameriavajú na trh EÚ, možno pozorovať tieto trendy vývoja:

- Výrobu tabuľového skla v EÚ ukončilo 12 zo 62 závodov. Oproti tomu bolo v susedných regiónoch v rokoch 2008 – 2012 postavených deväť nových závodov (lacnejšia pracovná sila, energia a lacnejšie suroviny a presun emisií oxidu uhličitého) a ďalších 16 sa plánuje do roku 2016. Niektoré závody sa zameriavajú na trh EÚ (napr. Alžírsko).
- V Európe nebol postavený žiadny závod na výrobu dutého skla, ale bolo oznámených 13 nových výrobných jednotiek mimo Európy.
- Zasiahnutá bola aj výroba sklenených vlákien. Z celkového počtu deväť výrobcov pochádzajúcich z EÚ ukončil celú výrobu jeden výrobca a všetci ostatní výrobcovia pristúpili k reštrukturalizácii, v dôsledku ktorej došlo od roku 2008 k zníženiu pracovnej sily o 45 %.
- Reštrukturalizácia prebieha tiež v sektore stolového riadu a v sektore kryštálového skla zaniklo mnoho MSP a pracovných miest (t. j. Bohemia a Murano).

3.3. Nasledujúce investičné trendy prevládajú v niektorých hlavných sklárskych sektoroch:

- V stavebníctve majú skupiny pôsobiace v odvetví tabuľového skla globálne investičné stratégie. V posledných rokoch sa v stratégiách uprednostňujú investície mimo Európy najmä z dôvodu nedostatku dopytu v EÚ. Okrem toho sektor investuje tam, kde možno odôvodnene očakávať potenciálny rast a priaznivé podnikateľské a výrobné prostredie.
- V sektore skla pre automobilový priemysel ovplyvňujú hlavné faktory určujúce miesto, kde sa bude investovať, výrobcovia automobilov. Z logistických dôvodov je rozhodujúcim faktorom malá vzdialenosť medzi miestom investícií a výrobcami automobilov.
- V sektore dutého skla sa ročne investuje v priemere 610 miliónov EUR. Vzhľadom na potrebu malej vzdialenosti je sektor dutého skla miestnym priemyslom prepojeným na potravinársky, nápojový a tiež farmaceutický priemysel (viac než 50 % sklenených fliaš a pohárov dodaných zákazníkom do vzdialenosti 300 km). Tieto trhy však čelia silnému tlaku konkurenčných materiálov.
- V odvetví stolového riadu a úžitkového skla sa najviac investuje mimo Európy z dôvodu extrémneho tlaku vyvíjaného na náklady. Túto situáciu ešte zhoršuje vysoký objem dovozu z Ázie a Blízkeho východu.
- Sektor skleneného vlákna na vystužovanie je skutočne celosvetový a čelí opakujúcim sa dumpingovým praktikám (Čína), a preto pri rozhodnutiach o umiestnení investícií zohrávajú mimoriadnu úlohu náklady.

3.4. Napriek týmto alarmujúcim trendom sa Európa stále teší vedúcemu postaveniu. Historický charakter odvetvia v Európe umožnil nadobudnúť skúsenosti, know-how a kvalifikovanú pracovnú silu. Jednotlivé sektory tohto priemyselného odvetvia naďalej investujú do výskumu a vývoja tak v oblasti moderných výrobných techník, ako i v oblasti sofistikovanejších výrobkov, služieb a sietí.

4. Udržateľnosť

4.1. Udržateľnosť ako hlavná zásada je spoločnou koncepciou a všetky implementované politiky a všetky prijaté opatrenia by sa mali posudzovať na základe tejto zásady. Priemyselná politika pre sklársky priemysel sa musí usilovať o rovnováhu medzi tromi piliermi udržateľnosti: hospodárskym, sociálnym a environmentálnym pilierom.

HOSPODÁRSKY ROZMER UDRŽATEĽNOSTI

4.2. Hoci 80 % obchodu v sklárskom priemysle sa uskutočňuje v rámci EÚ, vonkajšia konkurencia narastá v niektorých pododvetviach. Je preto dôležité, aby priemyselná politika pre európsky sklársky priemysel posilňovala konkurencieschopnosť európskych výrobcov.

4.3. Táto priemyselná politika sa musí zaoberať nasledujúcimi otázkami.

- Vysoké náklady na energiu v Európe (napr. 37 % nákladov na výrobu tabuľového skla) a súvisiaci vplyv klimateckej politiky na toto energeticky náročné odvetvie.
- Kumulatívne náklady v dôsledku vykonávania európskych právnych predpisov v oblasti životného prostredia bez zabezpečenia rovnakých podmienok voči mimoeurópskym konkurentom a bez finančnej podpory na nevyhnutné úpravy, najmä pre MSP.
- Lepšia regulácia a predvídateľné regulačné prostredie, ktoré podporuje dlhodobé rozhodovanie je nevyhnutnosťou v sklárskom priemysle, ktoré sa vyznačuje dlhými investičnými cyklami.

4.4. Európsky sklársky priemysel by mal byť chránený pred nekalými obchodnými praktikami. Odvetvie nekonečného skleneného vlákna a odvetvie tabuľového a špeciálneho skla sú vystavené nekalým obchodným praktikám čínskych konkurentov a Európska komisia musí pozorne sledovať obchádzanie cla. Vo všeobecnosti je nevyhnutné, aby v prípade, že je ohrozená spravodlivá hospodárska súťaž, EÚ konala rýchlejšie prostredníctvom účinných obchodných opatrení. Ďalej by sa mali vykonať dôkladné posúdenia vplyvu nových alebo budúcich obchodných dohôd na európsky sklársky priemysel.

4.5. EÚ ešte neprekonalá následky prvej finančnej krízy a v súčasnosti čelí trvalému nedostatku investícií. Investície v EÚ klesli o viac ako 430 miliárd eur od roku 2007, keď dosiahli najvyššiu úroveň. Úroveň investícií v EÚ sa pohybuje medzi 270 a 340 miliardami EUR pod historickými udržateľnými normami. Slabé investície bránia krátkodobému oživeniu a ohrozujú dlhodobý rast sklárskeho priemyslu ⁽¹⁾. Vzhľadom na pridanú hodnotu výrobkov zo skla by EÚ mala použiť všetky nástroje, ktoré má k dispozícii, aby využila ich potenciál na podporu prechodu na nízkouhlíkové a energeticky účinné hospodárstvo. Keďže sklársky priemysel má veľký potenciál prinášať pozitívne vedľajšie účinky, výskum a vývoj by sa mali viac podporovať. Vyžaduje si to zaviesť politiku založenú na koordinovanom návrate k hospodárskemu rastu.

4.6. Ďalší potenciál by sa mohol uvoľniť v sektore výroby tabuľového skla prostredníctvom cieľov a dôsledných opatrení zameraných na zníženie spotreby energie v budovách, ako aj na rýchly rozvoj energetickej značky EÚ pre okná. Nahradenie neefektívnych okien oknami s vysokoúčinným zasklením by pomohlo zabrániť emisiám až 100 miliónov ton CO₂ ročne a zároveň by sa tým podporilo vytváranie pracovných miest na miestnej úrovni. Takisto sklené vlákna na vystužovanie prispievajú k úsiliu EÚ o dekarbonizáciu odvetvia dopravy, pretože umožňujú výrobu ľahkých kompozitných materiálov.

4.7. V štúdii z roku 2008 vypracovanej pre Európsku komisiu o konkurencieschopnosti sklárskeho priemyslu ⁽²⁾ boli správne identifikované silné a slabé stránky a príležitosti a hrozby pre tento priemysel. Sklársky priemysel dosiahol pozoruhodný pokrok, ale naďalej do veľkej miery zostáva vyriešiť otázky týkajúce sa rovnakých hospodárskych podmienok, ktoré sa musia brať do úvahy pri príprave účinnej priemyselnej politiky pre sklársky priemysel.

SOCIÁLNY ROZMER UDRŽATEĽNOSTI

4.8. Celosvetový hospodársky pokles a uvedené priemyselné trendy viedli k stratám pracovných miest v sklárskom priemysle. Sklársky priemyselne bašty boli obzvlášť postihnuté v dôsledku zatvorení sklárskych hút a následných nepriamych strát pracovných miest. V celej Európe došlo k strate pracovných miest aj v spracovateľských činnostiach na začiatku hodnotového reťazca, napr. v MSP.

4.9. Efektívna priemyselná politika pre EÚ musí zohľadniť osobitosti jednotlivých odvetví. V prípade sklárskeho priemyslu musí zmobilizovať mechanizmy na zabezpečenie koordinácie a spolupráce, ktoré budú sprevádzať reštrukturalizáciu. Celoštátne a regionálne orgány by mali spolu so sociálnymi partnermi zohrávať dôležitú úlohu v otázke sociálneho rozmeru hospodárskej transformácie.

4.10. Rozvoj sklárskeho priemyslu tiež závisí od jeho schopnosti zachovať a ďalej rozvíjať zručnosti a kompetencie svojich zamestnancov. Preto je nevyhnutné rozvíjať toto európske know-how ďalej. Je potrebná politika na poskytnutie vhodného vzdelávania, odbornej prípravy a zamestnanosti a lepšie skĺbenie systémov vzdelávania a odbornej prípravy s požiadavkami trhu práce.

⁽¹⁾ Investičný plán predsedu Junckera „Investičný plán pre Európu“, COM(2014) 903 final, príloha I.

⁽²⁾ ECORYS et al. – FWC Sector Competitiveness Studies for the European Commission – Competitiveness of the Glass Sector – 2008.

4.11. V rámci otvoreného a dynamického trhu práce sa európsky sklársky priemysel musí stať atraktívnejším, a to najmä pre mladých ľudí. Investície do energetickej účinnosti v stavebníctve, vylepšený zber a recyklácia skla, výskum a vývoj a inovácie v sklárskom priemysle prinesú významné pracovné príležitosti.

4.12. Priemyselnú politiku pre sklársky priemysel musí formovať sektorový sociálny dialóg, ktorý sociálnym partnerom umožní vymieňať si informácie o všetkých relevantných aspektoch spoločného záujmu pre budúcnosť tohto odvetvia v Európe.

ENVIRONMENTÁLNY ROZMER UDRŽATELNOSTI

4.13. Sklársky priemysel je energeticky náročné odvetvie, a preto je znižovanie spotreby energie ekonomickou nevyhnutnosťou a zároveň trvalým cieľom. Počas posledných desiatich rokov bol sklársky priemysel schopný znížiť spotrebu energie na kus, aby reagoval na dopyt v Európe (zníženie spotreby o 55 % pri výrobe tabuľového skla v rokoch 1970 až 2000 a zároveň zdvojnásobenie výroby). Ako sa uvádza v stanovisku EHSV 1205/2009, sklársky priemysel už dosiahol existujúce technické možnosti za súčasného stavu poznatkov a už sa v ňom rozšírili najlepšie dostupné technológie. Priestor na ďalšie znižovanie spotreby energie na výrobu sklenených výrobkov je preto veľmi obmedzený.

4.14. Sklársky priemysel patrí do systému ETS a všetky jeho sektory sa považujú za sektory, ktoré sú vystavené riziku presunu emisií oxidu uhličitého. Z kvantitatívneho posúdenia, ktoré Európska komisia vykonala v roku 2014, vyplýva 20 % nárast rizika tohto presunu emisií v odvetví výroby tabuľového skla v porovnaní s hodnotením z roku 2009. Systém ETS spôsobuje rýchle zníženie bezplatných kvót CO₂ pridelených sektorom vystaveným riziku presunu emisií oxidu uhličitého. Táto skutočnosť oslabuje konkurencieschopnosť európskeho sklárskeho odvetvia voči tretím krajinám. Sklársky priemysel musí byť v plnej miere chránený proti riziku presunu emisií oxidu uhličitého dovtedy, kým konkurenčné krajiny neprijmú porovnateľné kroky na znižovanie emisií skleníkových plynov. Takáto účinná ochrana proti presunu emisií oxidu uhličitého musí zaručiť, že zariadenia s najlepšimi výsledkami, pokiaľ ide o emisie skleníkových plynov, budú dostávať plnú výšku bezplatných kvót. Musia splniť skutočné úrovne výroby. Počet bezplatných kvót by sa nemal znižovať rýchlejšie ako odhadovaný potenciál znižovania emisií skleníkových plynov v sklárskom priemysle. Všeobecnejšie povedané, nový súbor opatrení v oblasti klímy jasne prekračuje adaptačnú schopnosť tohto sektora. Elimináciu emisií oxidu uhličitého možno lepšie dosiahnuť v odvetviach, ktoré nepatria do systému ETS, ako sú napr. budovy.

4.15. V sektore sklenených obalov funguje úspešný model obehového hospodárstva už 40 rokov (v EÚ sa recykluje 71 % sklenených fliaš). EÚ by v rámci politiky v oblasti obalov a odpadu mala uvažovať o uprednostňovaní trvalých materiálov, ktoré sa môžu neobmedzene recyklovať bez toho, aby sa znížila ich kvalita, čím by sa uznalo a podporilo úsilie tohto odvetvia.

4.16. Recyklácia v sektore stavebného skla sa musí stimulovať. Malo by sa uvažovať o zavedení viacerých politických nástrojov, ktoré by umožnili rozvíjať miestne iniciatívy v oblasti zberu a recyklácie stavebného skla. Na európskej úrovni by sa mali stanoviť individuálne ciele pre rôzne druhy stavebného a demolačného odpadu a audity pred búraním alebo renováciou terciárnych budov by mali byť povinné. Vďaka tomu by sa zvýšili demontáže, triedenie a zber okenných tabúl na účely recyklácie.

4.17. Recyklácia má pre sklársky priemysel rozhodujúci význam, pretože odpad zo skla pomáha znižovať množstvo energie potrebné na tavenie skla a znižovať emisie CO₂. Má potenciál vytvárať pracovné miesta v sektore a prispievať k cieľu, ktorým je obehové hospodárstvo EÚ.

V Bruseli 22. apríla 2015

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Henri MALOSSE

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému Podpora európskeho jednotného trhu spojením biomedicínskeho inžinierstva s odvetvím služieb zdravotnej a ošetrovateľskej starostlivosti

(2015/C 291/07)

Spravodajca: Edgardo Maria IOZIA

Pomocný spravodajca: Dirk JARRÉ

Európsky hospodársky a sociálny výbor sa 10. júla 2014 rozhodol podľa článku 29 ods. 2 svojho rokovacieho poriadku vypracovať stanovisko z vlastnej iniciatívy na tému

Podpora európskeho jednotného trhu spojením biomedicínskeho inžinierstva s odvetvím služieb zdravotnej a ošetrovateľskej starostlivosti.

Poradná komisia pre priemyselné zmeny (CCMI), ktorá bola poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci, prijala svoje stanovisko 24. marca 2015.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 507. plenárnom zasadnutí 22. a 23. apríla 2015 (schôdza z 23. apríla) prijal 135 hlasmi za, pričom 1 člen hlasoval proti a 2 členovia sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

1.1. Biomedicínske inžinierstvo nie je iba podmnožinou modernej medicíny. Moderná medicína zabezpečuje významný pokrok predovšetkým využívaním produktov biomedicínskeho inžinierstva ⁽¹⁾.

1.2. Význam odvetvia biomedicínskeho inžinierstva bude rásť vďaka technologickému rozvoju a potenciálu nových techník na zlepšovanie starostlivosti a rehabilitácie, čo predstavuje významný krok vpred z hľadiska zdravotnej starostlivosti a kvality života. Toto odvetvie samozrejme nie je jediné, ktoré je v tejto súvislosti relevantné, jeho význam však neustále rastie.

1.3. Európa čelí rastúcemu dopytu po kvalitných, dostupných, bezpečných a trvale spoľahlivých zdravotných službách v čase, keď sú verejné výdavky pod tlakom. Vzhľadom na rastúcu populáciu starších ľudí a znižujúci sa daňový základ nastal čas, aby Európska únia prehodnotila svoje systémy zdravotnej starostlivosti a zabezpečila ich všeobecnú dostupnosť, účinnosť a udržateľnosť poskytnutím dostatočných zdrojov.

1.4. Pre zdravé obyvateľstvo, ktoré má k dispozícii dobrú starostlivosť, potrebujeme v 21. storočí prístupy systémového inžinierstva, pomocou ktorých sa prepracujú postupy poskytovania starostlivosti podľa meniacich sa potrieb a integrujú miestne, regionálne, vnútroštátne a globálne IT siete v oblasti zdravotníctva.

1.5. Prístup k službám zdravotnej a ošetrovateľskej starostlivosti sa musí považovať za základné právo. Európsky hospodársky a sociálny výbor zdôrazňuje význam úzkeho zapojenia potenciálnych užívateľov produktov biomedicínskeho inžinierstva, predovšetkým pacientov a ich rodín, ale aj pracovníkov zdravotníckych a ošetrovateľských zariadení, do rozhodovacích procesov, aby spolu s odborníkmi v oblasti biomedicínskeho inžinierstva určovali smerovanie výskumu v tejto oblasti a následného navrhovania produktov a služieb tak, aby zodpovedali skutočným potrebám a prioritám, dali sa ľahko spravovať, a teda lepšie slúžili svojmu účelu. Do úvahy treba brať aj otázky dostupnosti, bezpečnosti, nožnej závislosti a ochrany údajov.

1.6. Je potrebné podporiť prístup k technológiám biomedicíny a súvisiacim službám najmä v krajinách s výraznými nedostatkami v tejto oblasti. Aj keď určité finančné prostriedky už boli vyčlenené na opatrenia v oblasti zdravia súvisiace so starnutím, s elektronickým zdravotníctvom a odbornou prípravou, dôrazne odporúčame rozsiahlejšie využívanie štrukturálnych fondov v oblasti zdravia.

1.7. Vytvorenie jednotného trhu prepájajúceho biomedicínske inžinierstvo s odvetvím služieb zdravotnej a ošetrovateľskej starostlivosti, v kombinácii s informačnými a komunikačnými technológiami a systematickým prístupom k zdravotníckej informatike vrátane získavania, spravovania a využívania informácií v oblasti zdravotníctva, ako aj medicíny na diaľku, bude mať pre Európsku úniu obrovské výhody a značne zvýši kvalitu a účinnosť zdravotnej starostlivosti pre všetkých.

⁽¹⁾ J. F. Kennedy, André C Linnenbank, EAMBES (diskusia v EHSV).

1.8. Európsky hospodársky a sociálny výbor podporuje lepšie uplatňovanie koncepcie „viac Európy v oblasti zdravia“, ktorá má štyri základné prvky:

- harmonizácia existujúcich právnych predpisov,
- implementácia existujúcich právnych predpisov,
- činnosť v oblasti výskumu, vývoja a inovácií,
- rovnosť prístupu s osobitným zameraním na zraniteľné skupiny v spoločnosti.

1.9. EHSV podporuje a odporúča:

- v plnej miere zaručiť zdravotnú starostlivosť a rovnaký prístup k nej pre všetkých,
- poskytovať trvalú podporu otázkam zdravia vo vzdelávacom systéme a výskumných a inovačných činnostiach v tejto oblasti,
- podnecovať politických činiteľov k vytvoreniu systému komunikácie o inováciách,
- poskytovať lepšie informácie pre trh i z neho,
- poskytovať informácie širokej verejnosti v záujme upevnenia dôvery v inovácie,
- viesť horizontálnu i vertikálnu komunikáciu,
- posilniť kontroly trhu na zaistenie bezpečnosti spotrebiteľov,
- posilniť proces normalizácie zdravotníckych pomôcok,
- začleniť elektronické predpisovanie liekov do vnútroštátnych stratégií všetkých krajín EÚ,
- zaručiť dostupnosť, interoperabilitu a otvorené zdroje pre elektronické zdravotníctvo,
- zmeniť systém tak, aby sa namiesto mikrofinančnej kontroly merali výsledky,
- konsolidovať financovazviditeľníť rozsah pôsobnosti a úlohy priemyslu lekárskeho nástrojov v hospodárstve a v zdravotnej starostlivosti napr. zavedením vlastnej kategórie pre biomedicínske inžinierstvo a ošetrovateľské služby na stránke: <http://ec.europa.eu/research/health>,
- konsolidovať financovanie výskumu a vývoja a vývoja produktov ⁽²⁾,
- financovať riadenie, šírenie a využívanie inovácií,
- preskúmať všetky systémy náhrad výdavkov a financovania, keďže súčasný stav je veľmi zložitý a môže spôsobiť významnú stratu zručností a odbornosti.

1.10. Európa by mala nasledovať príklad USA a uznať túto disciplínu za samostatný vedný odbor. Pomohlo by to tiež posilniť medzinárodnú konkurencieschopnosť európskych spoločností.

1.11. Európsky hospodársky a sociálny výbor podporuje ciele EÚ:

- zlepšiť zdravie obyvateľov sprístupnením život zachraňujúcich informácií prostredníctvom nástrojov elektronického zdravotníctva,
- zvýšiť kvalitu zdravotnej starostlivosti a zlepšiť prístup k nej začlenením elektronického zdravotníctva do zdravotnej politiky a koordinovaním politických, finančných a technických stratégií krajín EÚ,
- dosiahnuť, aby nástroje elektronického zdravotníctva boli efektívnejšie, jednoduchšie pre používateľov a všeobecne uznávané, a to zapojením profesionálov a pacientov do súvisiacich stratégií, postupov navrhovania a vykonávania.

⁽²⁾ Manfred Bammer, vedúci oddelenia pre biomedicínske systémy, AIT (diskusia v EHSV).

1.12. Odborná príprava a zamestnateľnosť biomedicínskych a biomolekulárnych inžinierov sú strategickými faktormi rozvoja vyspelej spoločnosti, keďže úzky vzťah medzi produktívnou činnosťou a ľudským zdravím je v súčasnosti stále dôležitejší pre organizáciu spoločnosti, a teda aj pre odvetvia výroby prístrojov a služieb.

1.13. Hlavné činnosti, ktoré si v súčasnosti vyžadujú odborníkov v oblasti biomedicínskeho inžinierstva, sú:

- výroba, predaj a posudzovanie zdravotníckych pomôcok a zariadení (na prevenciu, diagnostiku, liečbu, rehabilitáciu), špeciálnych materiálov, implantátov, protéz a robotických systémov pre biomedicínske aplikácie,
- stratégie súvisiace so zavádzaním a údržbou biomedicínskych zariadení a systémov,
- služby klinického inžinierstva vo verejných a v súkromných zdravotníckych zariadeniach, v oblasti športu a zábavy,
- telemedicínske a telematické aplikácie v diagnostike ochorení a ich liečbe,
- zdravotnícka informatika, najmä zdravotnícke informačné systémy a softvér na spracovanie biomedicínskych a biozobrazovacích údajov,
- biotechnológia a bunkové inžinierstvo,
- farmaceutický priemysel a potravinársky priemysel na analýzu a kvantifikáciu vzájomného pôsobenia medzi liekmi alebo látkami a biologickými parametrami,
- výrobný priemysel vo všeobecnosti: ergonómia výrobkov alebo postupov a vplyv technológií na ľudské zdravie.

1.14. Európske a vnútroštátne regulačné rámce nedokázali udržať krok s rýchlym tempom technologických zmien hlavne v aditívnej výrobe, a preto tu existuje dvojnásobná potreba regulácie: na jednej strane je potrebná špecifická legislatíva zameraná hlavne na normy a certifikáciu a na strane druhej je potrebné prehodnotiť existujúcu legislatívu z hľadiska aditívnej výroby.

1.15. Jedným z hlavných problémov je skutočnosť, že zdravotnícke pomôcky sa považujú za priemyselné výrobky, a teda môžu dostávať osvedčenia od súkromných subjektov. Je preto nevyhnutné vytvoriť špecifickejšie a primerané osvedčovanie záruky kvality. Európsky hospodársky a sociálny výbor podporuje uznesenie Európskeho parlamentu z 2. apríla 2014 o zdravotníckych pomôckach.

1.16. Osobitná pozornosť by sa mala venovať úlohe programov kozmického výskumu, ktoré tiež môžu viesť ku kľúčovým inováciám v oblasti zdravotníctva.

1.17. Európsky hospodársky a sociálny výbor odporúča, aby Komisia iniciovala vypracovanie štúdie o biomedicínskom inžinierstve v Európe, ktorá by analyzovala jeho prínosy pre priemysel a služby zdravotnej starostlivosti. Mimoriadne dôležité je analyzovať vzájomný vzťah medzi politikami, ktoré ovplyvňujú trh so zdravotníckymi službami, a politikami, ktoré sa týkajú odvetvia biomedicínskeho inžinierstva.

1.18. Na realizáciu koherentného programu zdravotnej starostlivosti s cieľom účinne uplatňovať nové technológie v zdravotnej starostlivosti je potrebný časový rámec najmenej desiatich rokov. To je v rozpore s funkčným obdobím Európskej komisie, ktoré trvá iba päť rokov, čo znamená, že vízie a stratégie sa neustále menia. Ako základ efektívnej zdravotnej starostlivosti v budúcnosti je veľmi potrebná stabilná vízia a pevné ciele. Zdravotnú starostlivosť pre všetkých občanov a rovnaký prístup k nej je potrebné zabezpečiť inováciou produktov a služieb, ako aj prostredníctvom súdržnej politiky a stratégie na realizáciu príslušných cieľov s dlhodobou perspektívou.

2. Úvod

2.1. „Naším spoločným cieľom by malo byť, aby sme každému európskemu občanovi umožnili používať digitálne technológie, byť pripojený a zdravý. A aby Európa využila túto príležitosť a ujala sa vedenia na tomto rastúcom a vysoko inovatívnom trhu“, povedala Neelie Kroes, bývalá podpredsedníčka Európskej komisie.

2.2. „Biomedicínske inžinierstvo je interdisciplinárna veda založená na medicíne, biológii a inžinierstve. Je základom pre mnohé vysoko inovatívne technológie a výrobky alebo postupy v odvetví zdravotnej starostlivosti. Biomedicínske inžinierstvo by sa malo chápať ako samostatná disciplína s cieľom lepšie zužitkovať zdroje a plne využiť príslušné možnosti. Preto je dôležité, že EÚ plne uznáva potenciál biomedicínskeho inžinierstva a dôsledne podporuje spoločný výskum v tejto oblasti.“ Takto bolo biomedicínske inžinierstvo definované v rámci odborného seminára o politike v oblasti biomedicínskeho inžinierstva, ktorý sa konal 27. marca 2012 v Európskom parlamente.

2.3. Biomedicínske inžinierstvo alebo medicínske a biologické inžinierstvo zahŕňa oblasti ako biomedicínska elektronika, biomechatronika, biomedicínska inštrumentácia, biomateriály, biomechanika, bionika, bunkové, tkanivové a genetické inžinierstvo, klinické inžinierstvo, inžinierstvo aplikované v neurovede, diagnostické a medicínske zobrazovanie, ortopedické bioinžinierstvo, rehabilitačné inžinierstvo, systémová fyziológia, bionanotechnológia a neurálne inžinierstvo.

2.4. Biomedicínske inžinierstvo je kľúčové odvetvie z hľadiska konkurencieschopnosti Európy. Na ilustráciu niekoľko údajov ⁽³⁾ o tomto odvetví:

- v súčasnosti predstavuje trh s objemom 100 miliárd EUR (odhaduje sa, že svetový trh dosiahne do roku 2020 objem 514 miliárd USD),
- pôsobí v ňom 25 000 spoločností, z ktorých 90 % tvoria malé a stredné podniky,
- poskytuje 575 000 pracovných miest,
- je na prvom mieste v počte patentových prihlášok (v roku 2012 ich bolo 10 412),
- vyznačuje sa krátkym životným cyklom produktu (približne 18 mesiacov),
- EÚ vyčlenila v rámci programu Horizont 2020 8 miliárd EUR na výskum v oblasti zdravia (z 80 miliárd EUR na 7 rokov),
- v rámci Európskeho partnerstva Iniciatíva pre inovačné lieky (partnerstvo na roky 2008 – 2014) 5 miliárd EUR, z čoho 50 % od Európskej komisie a 50 % od Európskej federácie farmaceutického priemyslu a farmaceutických združení (EFPIA) ⁽⁴⁾.

2.5. Starnúca spoločnosť, zvyšujúca sa závažnosť chronických ochorení a rastúce náklady na zdravotnú starostlivosť sa stávajú celosvetovými problémami. Keďže technológia zohráva kľúčovú úlohu v odvetví služieb zdravotnej a ošetrovateľskej starostlivosti, výskumné, inovačné, bezpečnostné otázky a vývojové činnosti v oblasti biomedicínskeho inžinierstva týkajúce sa služieb zdravotnej a ošetrovateľskej starostlivosti sú náročnými úlohami a v dnešnej spoločnosti nadobúdajú čoraz väčší sociálno-ekonomický význam.

2.6. Dobrý zdravotný stav je základom pre ľudské blaho, hospodársku prosperitu a udržateľný rozvoj. Odvetvie zdravotníctva závisí od vedeckého a technologického pokroku, ktorý ovplyvňuje zamestnanosť, inováciu, udržateľný rozvoj a rast. Podľa Svetovej zdravotníckej organizácie (WHO) je zdravotnícka technológia dôležitá pre rastúcu kvalitu zdravotnej starostlivosti a služieb súvisiacich s poskytovaním zdravotnej starostlivosti vrátane riešenia zdravotných problémov a zvyšovania kvality ľudských životov.

2.7. Dôležitou výzvou je okrem iného:

- zamerať sa na posilnenie prevencie a včasnej diagnostiky využívaním nových technológií,
- rozvíjať nielen medicínu založenú na dôkazoch, ale aj medicínu založenú na účinnosti (napr. zavedenie nových zdravotníckych postupov vďaka technologickej podpore, napr. služby na diaľku),
- poskytnúť dôkaz o nákladovej účinnosti, čo je často veľmi zložitá vzhľadom na heterogénne systémy financovania v oblasti zdravotnej starostlivosti v Európe,

⁽³⁾ Ruxandra Draghia-Akli, riaditeľka pre zdravie, GR pre výskum a inováciu, Európska komisia (diskusia v EHSV).

⁽⁴⁾ Pozri poznámku pod čiarou č. 3.

- riešiť situácie, v ktorých sú zainteresované viaceré subjekty, a konkurujúce si záujmy rôznych subjektov,
- zaoberať sa skutočnosťou, že v závislosti od klasifikácie zdravotníckej pomôcky a vynálezu môže prejsť až 10 rokov od fázy nápadu až po fázu vrátenia nákladov,
- uľahčiť prijímanie nákladovo účinných opatrení založených aj na nových technológiách, prípadne aj na diaľku, prostredníctvom stanovenia vhodných systémov náhrad.

2.8. Nová oblasť zameraná na presné medicínske postupy⁽⁵⁾ by sa mohla zaoberať týmito otázkami:

- skutočnosťou, že každý pacient je iný: jedinečné sekvencie,
- potrebou na mieru prispôbenej medicíny,
- genetickou odlišnosťou kolónií buniek a ich spoluexistenciou v rakovine,
- výskytom subkolónií buniek po zákroku výberom alebo novými mutáciami,
- závislosťou účinnosti liečby od genetickej výbavy,
- možnosťou prispôbiť náročnosť liečby prognózovaním na základe sekvencií.

2.9. Hoci disciplína biomedicínskeho inžinierstva bola uznaná vo štvrtom rámcovom programe pre výskum a inováciu v roku 1998, súčasná politika EÚ v tejto oblasti je rozdrobená. V Spojených štátoch sa biomedicínske inžinierstvo považuje za samostatnú disciplínu s osobitnými metodickými a analytickými postupmi.

2.10. Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj (OECD) uvádza, že celkové výdavky na zdravotnú starostlivosť všetkých krajín OECD dosiahli v roku 2012 priemernú výšku 9,3 % HDP, pričom v Spojených štátoch to bolo 16,9 % HDP, čo je najvyšší podiel v rámci OECD⁽⁶⁾. V Európe predstavujú výdavky na zdravotnú starostlivosť v priemere 10,4 % HDP. Z tohto podielu sa približne 7,5 % vyčleňuje na zdravotnícke technológie, pričom medzi jednotlivými členskými štátmi EÚ sú výrazné rozdiely. Navyše výdavky na zdravotnícke technológie dosahujú v Európe výšku približne 195 EUR na obyvateľa (vážený priemer) v porovnaní so sumou 380 EUR na obyvateľa v USA⁽⁷⁾.

2.11. Predpokladá sa, že biomedicínske inžinierstvo bude v Spojených štátoch v nasledujúcich rokoch najrýchlejšie rastúcim trhom práce. Podľa amerického Úradu pre štatistiku trhu práce (Bureau of Labor Statistics – BLS) sa v rokoch 2012 až 2022 predpokladá nárast zamestnanosti biomedicínskych inžinierov o 27 %⁽⁸⁾.

2.12. V rokoch 2012 a 2013 sa profesia biomedicínskeho inžiniera umiestnila na prvom mieste rebríčka najlepších zamestnaní v Amerike⁽⁹⁾.

2.13. V Európe je v tomto odvetví priamo zamestnaných približne 575 000 ľudí, mnohí z nich na vysoko odborných, prínosných a inovatívnych pracovných miestach. V oblasti zdravotníckej technológie pôsobí takmer 25 000 spoločností, z ktorých 95 % predstavujú malé a stredné podniky, ktoré investujú aj do výskumu a vývoja. Veľkosť trhu sa v súčasnosti odhaduje približne na 100 miliárd EUR. Na základe výrobných cien sa podiel európskeho trhu so zdravotníckymi technológiami odhaduje približne na 30 % svetového trhu. Ide o druhý najväčší trh so zdravotníckymi technológiami po USA (približne 40 % celosvetového trhu)⁽¹⁰⁾.

⁽⁵⁾ Prof. Ștefan N. Constantinescu, vedúci oddelenia signálnej transdukcie a molekulárnej hematológie, člen Ludwigovho inštitútu pre výskum rakoviny, de Duve Institute, Université Catholique de Louvain (diskusia v EHSV).

⁽⁶⁾ Štatistika OECD týkajúca sa verejného zdravia za rok 2014.

⁽⁷⁾ Európsky priemysel zdravotníckych technológií v číslach. MedTech Europe 2013.

⁽⁸⁾ <http://www.bls.gov/ooh/architecture-and-engineering/biomedical-engineers.htm>

⁽⁹⁾ <http://money.cnn.com/pf/best-jobs/2013/snapshots/1.html>

⁽¹⁰⁾ Pozri poznámku pod čiarou č. 7.

2.14. Európska komisia aktívne preskúmava právne predpisy a technologické požiadavky týkajúce sa pomôcok a diagnostiky a zapája sa do šírenia poznatkov a kvalifikácie.

2.15. Odvetvie zdravotníckych technológií významne prispieva k európskej ekonomike a jej konkurencieschopnosti tým, že poskytuje veľký počet kvalitných pracovných miest, priťahuje značné investície a vytvára centrá inovácií. Toto odvetvie ponúka európskemu priemyslu obrovský potenciál na globálnom trhu, ktorý treba využiť.

2.16. Veľmi dôležitú úlohu zohrávajú nanotechnológie ⁽¹¹⁾. Dnes už existujú prístupy založené na nanotechnológiách a biomateriáloch v týchto oblastiach:

- rakovina,
- ateroskleróza,
- Alzheimerova choroba,
- cukrovka,
- artritída,
- oftalmológia,
- postihnutia,
- infekčné a zápalové ochorenia.

Súčasný stav v EÚ: viac ako 700 spoločností pôsobiach v odvetví nanotechnológií a biomateriálov v EÚ: 650 miliónov EUR investovaných v rámci siedmeho rámcového programu v oblasti výskumu a technického rozvoja ⁽¹²⁾.

2.17. Veľmi dobrý príklad spolupráce, ktorá je v tejto oblasti nevyhnutná, možno nájsť vo Flámsku (Belgicko) pod názvom MedTech Flanders ⁽¹³⁾. Komplexne sa zameriava na všetky potreby, ktoré sú predpokladom pokroku v implementácii biomedicínskych inovácií – počínajúc medzisektorovou spoluprácou až po optimalizáciu postupov, účinné využívanie ľudských zdrojov, finančné hľadiská atď.

Pomáha existujúcim medicínsko-technologickým spoločnostiam v týchto oblastiach:

- vytváranie interných sietí a výmena poznatkov,
- zviditeľnenie navonok,
- spoločné využívanie zariadení a infraštruktúry,
- záležitosti týkajúce sa regulácie a kvality (QARA),
- ľudské zdroje a ich nábor,
- náhrada výdavkov,
- prístup ku kapitálu,
- podnikateľské poradenstvo,
- rozvoj nových spoločností resp. činností,
- spájanie klinických lekárov, technikov a podnikateľov,
- priblíženie technológií a inovácií k lôžkam pacientov,
- posilnenie celkového ekosystému,
- lepšia podpora klinických skúšok,

⁽¹¹⁾ Pozri stanovisko EHSV na tému Nanovedy a nanotechnológie: Akčný plán pre Európu 2005 – 2009 (Ú. v. EÚ C 185, 8.8.2006, s. 1).

⁽¹²⁾ Nicolas Gouze, generálny tajomník európskej technologickej platformy pre nanomedicínu (diskusia v EHSV).

⁽¹³⁾ Prof. Pascal Verdonck, NCBME, profesor biomedicínskeho inžinierstva, Univerzita v Gente; riaditeľ inštitútu Maria Middelares, Gent (diskusia v EHSV).

- systémy zberu údajov,
- efektívnejšia a (nákladovo) účinnejšia zdravotná starostlivosť.

3. Pripomienky

3.1. Možnosti vyplývajúce z čoraz väčšmi personalizovanej liečby a sofistikovaného navrhovania individualizovaných liekov, pomôcok, liečby, softvéru atď. vytvárajú nové príležitosti pre európske odvetvia a malé a stredné podniky. Obrovské a stále rýchlo rastúce odvetvie všeobecnej starostlivosti o starších, zdravotne postihnutých a chronicky chorých ľudí, najmä pokiaľ ide o domácu starostlivosť, okrem toho znamená, že pomoc týmto osobám pri samostatnom bývaní sa stáva dôležitou otázkou, ktorú treba brať do úvahy, keďže zvyšuje kvalitu života a bezpečnosť v domácnosti, najmä v prípade ľudí, ktorí si nemôžu dovoliť pobyt v opatrovateľských zariadeniach. Nové technológie by mali zlepšiť zdravie a bezpečnosť pri práci a umožniť pracovníkom venovať viac času osobnej asistencii (tzv. teplé ruky) deťom, starším osobám, osobám so zdravotným postihnutím a chronicky chorým.

3.2. Európsky parlament prijal 2. apríla 2014 legislatívne uznesenie k návrhu nariadenia Európskej komisie o zdravotníckych pomôckach. Jedným z opatrení, ktoré je mimoriadne dôležité, je uvedenie Európskej agentúry pre lieky (EMA) v nariadení o zdravotníckych pomôckach, najmä v súvislosti s kvalifikáciou a monitorovaním notifikovaných orgánov. Ďalšie opatrenie sa týka posilnenia úlohy iných orgánov vrátane novej Koordinačnej skupiny pre zdravotnícke pomôcky (MDCG), vytvorenej zo zástupcov príslušných orgánov členských štátov, a Výboru pre posudzovanie zdravotníckych pomôcok (ACMD), vedeckej odbornej skupiny, ktorá asistuje koordinačnej skupine MDCG. Uznesenie Európskeho parlamentu obsahuje požiadavky na posilnenie právomoci notifikovaných orgánov, ako aj „špeciálnych notifikovaných orgánov“ pre špecifické kategórie pomôcok.

3.3. Iniciatíva pre inovačné lieky (IMI), ktorá bola spustená v roku 2008, je najväčšia verejno-súkromná iniciatíva v Európe. Jej cieľom je urýchliť vývoj lepších a bezpečnejších liekov pre pacientov prostredníctvom podpory spoločných výskumných projektov a vytvárania sietí expertov z priemyselnej a akademickej sféry, čo má povzbudiť farmaceutické inovácie v Európe.

3.4. Používanie informačných a komunikačných technológií v systémoch zdravotníctva a zdravotnej starostlivosti môže zvýšiť ich efektívnosť, zlepšiť kvalitu života a uvoľniť inovácie na trhoch so zdravotníckymi službami. Cieľom nového akčného plánu elektronického zdravotníctva je odstraňovať existujúce bariéry, ktoré bránia vývoju úplného a interoperabilného systému elektronického zdravotníctva v Európe, v súlade s cieľmi stratégie Európa 2020 a iniciatívy Digitálna agenda pre Európu. Článok 14 *smernice o uplatňovaní práv pacientov pri cezhraničnej zdravotnej starostlivosti*, ktorým sa zavádza sieť elektronického zdravotníctva, predstavuje ďalší krok smerom k oficiálnej spolupráci medzi členskými štátmi v oblasti elektronického zdravotníctva.

3.5. V tejto súvislosti by sa mal osobitný dôraz klásť na elektronické predpisovanie liekov. Grécko ponúka príklady osvedčených postupov v oblasti elektronického predpisovania liekov, pričom ukázalo, že elektronické zdravotníctvo nie je luxus, ale nevyhnutnosť. Zámerom prvého návrhu usmernení EÚ pre elektronické predpisovanie liekov, ktoré mali byť prijaté v novembri 2014, je umožniť cezhraničnú interoperabilitu elektronického predpisovania liekov tak, aby sa elektronické lekárske predpisy dali jednoducho spracovať v každej krajine Európskej únie.

3.6. V rámci spoločného koordinačného a podporného projektu spolufinancovaného Európskou komisiou (Future Internet Challenge eHealth – FICHe) sú k dispozícii finančné prostriedky pre európske malé a stredné podniky a začínajúce podniky v oblasti elektronického zdravotníctva, ktoré chcú vyvíjať inovatívne aplikácie v doméne elektronického zdravotníctva s použitím technológie FIWARE.

3.7. Vyspelá medicína by mala:

- byť inteligentná všade a zaručovať mobilitu aj osobám s vážnym ochorením,
- prejsť od reaktívnej liečby k stratégiám prevencie,
- nahradiť masové prístupy individualizovanými,
- posilniť postavenie a účasť pacientov,
- zlepšiť mechanizmy na ochranu údajov.

3.8. Čoraz inovatívnejšie pomôcky, materiály a postupy, ako aj rýchle zmeny v oblastiach ako biotechnológia si vyžadujú pružné právne predpisy bez ďalších byrokratických postupov, ktoré spomaľujú prístup pacienta k inovatívnym technológiám. V tomto prípade sa zdá byť vhodné použitie delegovaných aktov, ak sa týkajú technických požiadaviek.

4. Výzvy a možnosti

4.1. Podľa Medzinárodnej federácie pre zdravotnícke a biologické inžinierstvo (IFMBE) existujú výzvy a možnosti pre biomedicínske inžinierstvo v týchto oblastiach:

- informačné a komunikačné technológie v medicíne a zdravotnej starostlivosti,
- minimálne invazívna chirurgia,
- biomedicínske snímače,
- diagnostika,
- medicínske zobrazovanie a vizualizácia údajov,
- inteligentné materiály,
- bunkové inžinierstvo a inžinierstvo kmeňových buniek,
- nanotechnológia,
- modelovanie a simulácia fyziologických systémov a ľudského tela ako celku.

4.2. Vďaka efektívnejšiemu využívaniu zdravotníckych pomôcok a vďaka integrovanému využívaniu zdravotníckych pomôcok a liekov (t. j. elektrochemoterapie) sa už rakovina považuje za chronickú chorobu, pri ktorej sa v priebehu posledných desiatich rokov prakticky trojnásobne zlepšila očakávaná dĺžka a kvalita života.

4.3. Inovatívna zdravotnícka technológia predstavuje pre európskych občanov mimoriadny prínos, keďže im pomáha žiť zdravšie a dlhšie. Mnohí ľudia, ktorí trpeli chronickým ochorením, boli zdravotne postihnutí alebo trpeli chronickou bolesťou môžu teraz viesť normálny alebo takmer normálny život. Tu je niekoľko príkladov:

- použitie koronárnych stentov pri liečbe kardiovaskulárnych chorôb znížilo počet ľudí umierajúcich na infarkt alebo trpiacich zlyhaním srdca,
- pacienti postihnutí cukrovkou majú teraz prístup k veľmi presným technológiám monitorovania glukózy v krvi, čo znižuje riziko komplikácií cukrovky, ako je slepota a poškodenie periférnych nervov,
- použitie minimálne invazívnych chirurgických postupov pri liečení aneuryziem umožňuje skrátiť čas zotavovania približne na štyri týždne v porovnaní s viac ako rokom pri starších postupoch.

4.4. Inovatívna oblasť 3D tlače bude v budúcnosti zohrávať kľúčovú úlohu pri podpore lekárov, výskumníkov a výrobcov zdravotníckych pomôcok. Technológie 3D tlače umožňujú individuálne prispôbovanie v širokej škále aplikácií v oblasti zdravotníctva, a teda výrobu pomôcok, ktoré sú úplne prispôbené potrebám konkrétneho jedinca. Už teraz existujú viaceré oblasti využitia 3D tlače s použitím špeciálnych materiálov, ktoré musia spĺňať prísne a striktné normy biokompatibility (biokompatibilné, materiály vhodné na styk s liekmi atď.). Okrem toho sa pripravujú právne predpisy týkajúce sa zaobchádzania s výrobkami vyrobenými pomocou 3D tlačiarň a vymedzujúce použitie týchto výrobkov v oblasti zdravotníctva.

5. Vzdelávanie a rozvoj v oblasti biomedicínskeho inžinierstva v Európe

5.1. Európska rada vo svojich záveroch z 20. a 21. marca 2014 naliehavo vyzvala Komisiu a členské štáty, aby za zvýšenej účasti priemyslu venovali prioritnú pozornosť nedostatku vedeckých, technických, inžinierskych a matematických zručností.

5.2. Európsky hospodársky a sociálny výbor vyzýva Komisiu, aby zabezpečila primeranú reakciu na túto požiadavku Európskej rady na európskej, vnútroštátnej aj miestnej úrovni.

5.3. Budúca stratégia Európa 2020 by mala zahŕňať opatrenia na podporu kvality a dostupnosti vedeckých, technických, inžinierskych a matematických zručností v súkromnom aj verejnom sektore.

5.4. Biomedicínske inžinierstvo v službách zdravotnej a opatrovateľskej starostlivosti môže zohrávať dôležitú úlohu pri riešení všeobecných spoločenských problémov, ako je demografický vývoj, znižovanie daňového základu a nárast dopytu po zariadeniach zdravotnej starostlivosti.

5.5. V tejto súvislosti Svetová zdravotnícka organizácia uznáva, že je potrebný väčší počet biomedicínskych inžinierov, aby sa zabezpečilo koncipovanie, preverovanie, pravidelná údržba a prevádzka zdravotníckych pomôcok a vyškolenie pracovníkov systémov zdravotnej starostlivosti na celom svete na ich bezpečné používanie⁽¹⁴⁾.

5.6. Členské štáty by mali prijať dlhodobé súdržné programy zdravotnej starostlivosti a akčné plány na rozvoj inovatívneho výskumu, nových technológií a vysokokvalitného vzdelávania v oblasti biomedicínskeho inžinierstva a v ďalších dôležitých oblastiach inžinierstva.

5.7. EÚ by mala podporovať jednotný trh pre európske odvetvie zdravotníckej technológie okrem iného prostredníctvom primeranej normalizácie v oblasti biomedicínskeho inžinierstva v kombinácii s odvetvím služieb ošetrovateľskej starostlivosti, informačnými a komunikačnými technológiami a zdravotníckou informatikou. To by mohlo priniesť obrovské výhody európskemu priemyslu a zvýšiť kvalitu zdravotnej starostlivosti.

5.8. Osobitná pozornosť by sa mala venovať malým a stredným podnikom, napríklad čo sa týka ich prístupu k financovaniu pre začínajúce podniky, podpory inovatívnej spolupráce medzi malými a strednými podnikmi a príslušnými výskumnými inštitúciami a opatrení na uľahčenie uvádzania ich produktov na trh.

5.9. Biomedicínske inžinierstvo je najrýchlejšie sa rozvíjajúcou oblasťou inžinierstva a dnes sa považuje za jednu z najslubnejších kariérnych dráh. Prepája zdravotnícke a biologické odborné disciplíny s inžinierskymi, a tým posilňuje a zvyšuje celkovú efektívnosť zdravotnej starostlivosti. Biomedicínski inžinieri navrhujú a vytvárajú inovatívne pomôcky, ako sú umelé končatiny a orgány, zobrazovacie zariadenia novej generácie a moderné protézy. Zlepšujú aj postupy genetického testovania či prípravy a podávania liekov.

5.10. Zatiaľ čo USA zaznamenali pokrok v rozvoji vzdelávania a odbornej prípravy v oblasti biomedicínskeho inžinierstva, Európa má napriek rozsiahlemu odvetviu biotechnológie, medicínskeho a biologického inžinierstva a skvelému vzdelávaciemu systému problémy s vytvorením jednotných noriem v dôsledku pretrvávajúcich jurisdikčných bariér medzi členskými štátmi. Cieľom iniciatívy BIOMEDEA, ktorá sa začala realizovať v roku 2004, je vypracovať a zaviesť vzdelávacie a profesionálne normy v tejto oblasti.

5.11. Biomedicínske inžinierstvo by sa malo uznať v smernici EÚ o uznávaní odborných kvalifikácií⁽¹⁵⁾.

5.12. Európske a národné stratégie služieb zdravotnej a ošetrovateľskej starostlivosti a programy univerzitného výskumu sa vzájomne dopĺňajú s cieľom zabezpečiť širokú vedomostnú základňu a skúsenosti, ktoré umožnia jednoducho spolupracovať s priemyslom, najmä s malými a strednými podnikmi, zakladanie podnikov, ktoré sú odnožou existujúcich a nadväzovanie medzinárodnej spolupráce. Malo by sa požadovať využívanie nových rozvíjajúcich sa technológií a lekárskeho a biologického vied, aby sa Európa stala celosvetovým lídrom v medicínskych technológiách (a riešila skutočné výzvy v oblasti medicíny).

5.13. V rámci projektu Tempus CRH – BME 150 univerzít v celej Európe ponúka spolu 309 programov biomedicínskeho inžinierstva v podobe bakalárskeho, magisterského a postgraduálneho štúdia. Cieľom európskeho magisterského programu CEMACUBE, vytvoreného v rámci programu Európskej komisie Erasmus Mundus na roky 2009 – 2013, je posilniť spoluprácu medzi inštitúciami vyššieho vzdelávania a akademickou obcou v Európe a v tretích krajinách. Erasmus Mundus už nie je študijný program, čo znamená, že v rámci programu CEMACUBE už nie sú k dispozícii žiadne stipendiá.

V Bruseli 23. apríla 2015

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Henri MALOSSE

⁽¹⁴⁾ Internetová stránka WHO, posledná konzultácia 23. marca 2015: http://www.who.int/medical_devices/support/en/

⁽¹⁵⁾ André C Linnenbank, generálny tajomník EAMBES (diskusia v EHSV).

III

(Prípravné akty)

EURÓPSKY HOSPODÁRSKY A SOCIÁLNY VÝBOR

507. PLENÁRNE ZASADNUTIE EHSV Z 22. A 23. APRÍLA 2015

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Správa Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov: Mestský rozmer politik EÚ — Kľúčové prvky mestskej agendy EÚ“

[COM(2014) 490 final]

(2015/C 291/08)

Spravodajca: Etele BARÁTH

Európska komisia sa 18. júla 2014 rozhodla podľa článku 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov: Mestský rozmer politik EÚ – Kľúčové prvky mestskej agendy EÚ“

[COM(2014) 490 final].

Odborná sekcia pre hospodársku a menovú úniu, hospodársku a sociálnu súdržnosť poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 26. marca 2015.

Európsky hospodársky a sociálny výbor 22. a 23. apríla 2015 na svojom 507. plenárnom zasadnutí (schôdza z 23. apríla 2015) prijal 151 hlasmi za, pričom 2 členovia hlasovali proti a 2 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

1.1. Zdlhávajúca finančná kríza kladie naďalej prekážky zvýšeniu hospodárskej konkurencieschopnosti Európskej únie, posilneniu sociálnej a územnej súdržnosti, ako aj ich udržaniu na súčasnej úrovni. Dnes je však uskutočnenie cieľov stratégie Európa 2020 v dôsledku nedostatkov európskych politik, resp. z dôvodu nedostatkov v ich realizácii ešte vzdialenejšie než v roku 2010.

1.2. EHSV sa domnieva, že nová Európska komisia a jej program, ktorý zverejnila s názvom Nový začiatok pre Európu, bude mať výrazný vplyv na rozvoj miest a mestských regiónov, a teda aj na obsah mestskej agendy vzhľadom na to, že sú v ňom formulované nové akcenty, pokiaľ ide o spoluprácu v oblasti riadenia, v oblasti rozširovania hospodárskych a finančných nástrojov a podstupovania rizika, ako aj pre rozvoj ľudského kapitálu a fyzickej infraštruktúry a nadväzovanie kontaktov na európskej úrovni.

1.3. EHSV sa nazdáva, že reforma hospodárskeho riadenia, zvýšenie jeho efektivity a účinnosti si vzhľadom na nové finančné zdroje a na spôsoby ich využitia vyžadujú, aby bola nanovo prehodnotená úloha miest a mestských oblastí pri hospodárskom rozvoji, tvorbe pracovných miest a vytváraní sociálnych a environmentálnych podmienok a aby sa prispôbila plneniu cieľov.

1.4. EHSV upozorňuje na skutočnosť, že súbežne s vypracovaním a prijatím mestskej agendy je potrebné, aby sa podmienkam, ktoré boli upravené prostredníctvom programu strategických investícií, prispôbili ciele stanovené v operačných programoch, ktoré na základe uplatňovaných partnerských dohôd využívajú aj európske štrukturálne fondy a kohézne fondy. Na realizáciu integrovaného rozvoja miest bude možno potrebné vyvinúť a použiť ďalšie nástroje a modely financovania.

1.5. Európsky hospodársky a sociálny výbor potvrdzuje a dopĺňa svoje postoje, podľa ktorých sú príprava mestskej agendy a jej povýšenie na plnohodnotnú politiku Únie dôležité a potrebné na odstránenie existujúcich nedostatkov. Do roku 2050 bude 80 % obyvateľstva EÚ žiť v mestách. Prosperita EÚ už dnes závisí od prosperity miest.

1.6. Výrazná pridaná hodnota by sa dala vytvoriť rozsiahlejším zapojením zdrojov miest a ich regionálnych systémov, využívaním hospodárskych a sociálnych výhod vyplývajúcich z viacúrovňového riadenia a územnou a mestskou koordináciou jednotlivých odvetvových politík, čo si však zo strany európskych orgánov vyžaduje nový prístup a úsilie. Nekoordinovaný rozvoj však v sebe skrýva riziko, že na miestnej a regionálnej úrovni môžu nastať také spoločenské a ekologické krízové situácie, ktoré môžu dokonca ohroziť aj rozvoj širšieho okolia.

1.7. Pridanú hodnotu prinesú aj možné partnerstvá na rôznych úrovniach, štruktúrovaná účasť hospodárskej a občianskej sféry na procese tvorby rozhodnutí, počnúc ich prípravou až po ich vykonávanie. EHSV navrhuje posilniť úlohu strategického plánovania založeného na širokej demokratickej účasti a zvýšiť občiansku účasť a kontrolu týchto procesov plánovania.

1.8. Mestská agenda by mala umožniť harmonický a inovatívny rozvoj politiky, riadenia, hospodárstva, infraštruktúry a úlohy spoločenských aktérov a pritom zaručiť maximálne rešpektovanie zdrojov prírodného prostredia.

1.9. EHSV sa domnieva, že pre polozenie základov mestskej agendy by bolo potrebné vypracovať aj stratégiu pre európsku mestskú sieť, kde by sa využili doteraz dosiahnuté výsledky. Úlohou stratégie pre európsku mestskú sieť je spojiť existujúce odvetvové politiky so systémom osídlenia, reálne existujúcim v praxi.

1.10. V súvislosti s preskúmaním stratégie Európa 2020 v polovici jej uplatňovania je možné a potrebné vypracovať rámec mestskej politiky s odlišným a dlhodobejším časovým horizontom založeným na koordinácii a zásade subsidiarity.

1.11. Zmierovací orgán na „najvyššej úrovni“, ktorý zahŕňa 28 členských štátov EÚ a bol zriadený, aby sa posilnilo riadenie makroregionálnych stratégií, by mohol plniť aj úlohu hlavného orgánu dohľadu nad vykonávaním koordinovaného riadenia mestskej politiky založenej na partnerstve, pričom by ho dopĺňali partneri zastupujúci regionálne, sociálne a hospodárske záujmy.

1.12. EHSV odporúča, aby Európska komisia vytvorila odborné riadiace kapacity, ktoré budú plniť úlohy súvisiace s koordinovanou realizáciou mestskej politiky, monitorovaním a hodnotením činností. V tomto rámci by sa popri medziodvetvovej skupine pre rozvoj miest existujúcej pri Európskej komisii mala vytvoriť pracovná skupina na vysokej úrovni, ktorá by sa zaoberala rozvojom miest. Úlohou tejto pracovnej skupiny by malo byť aj vypracovanie koherentnej a účinnej európskej mestskej agendy na obdobie do roku 2050.

2. Potreba vypracovania mestskej agendy

2.1. Komisia vo svojom oznámení zdôrazňuje, že „význam miest pre hospodársky, sociálny a kultúrny rozvoj a ich potenciál vytvoriť prostredie s efektívnejším využitím zdrojov sú známe dlho, politický ohlas na európskej a vnútroštátnej úrovni je však pomalý a fragmentovaný a zahŕňa síce veľa, ale nedostatočne integrovaných sektorových iniciatív.“

2.2. „Tento postoj je vyjadrený vo výzvach na vypracovanie mestskej agendy EÚ, ktoré predkladajú rôzne zainteresované strany na európskej, vnútroštátnej a miestnej úrovni. Komisia na ne reagovala a zorganizovala fórum CITIES s cieľom začať diskusiu o potrebe mestskej agendy EÚ, čím uznala požiadavky a očakávania Európskeho parlamentu, Výboru regiónov, združení miest a samotných miest, ako aj ich ochotu zapojiť sa do tohto procesu. Členské štáty nadviazali na fórum CITIES diskusiou o nutnosti vypracovať mestskú agendu EÚ.“

2.3. Európska komisia na základe širokého konsenzu medzi členskými štátmi predložila na verejnú diskusiu svoj návrh na vypracovanie mestskej agendy.

2.4. Európsky hospodársky a sociálny výbor odpovedal na túto požiadavku vypracovaním stanoviska, ktoré vychádza z doterajších poznatkov vyplývajúcich z diskusie a z oznámenia.

2.5. EHSV sa však domnieva, že jeho stanovisko sa nesmie obmedziť len na aktuálne problémy mestskej agendy, ale musí tiež poskytnúť také dlhodobé usmernenia, ktoré by pomohli Európskej komisii pri koncipovaní vhodnej agendy, ale aj členským štátom pri efektívnom plnení svojich úloh v súvislosti s vykonávaním tejto agendy.

2.6. Vzhľadom na svoju mimoriadnu úlohu pri doterajšom a budúcom rozvoji kontinentu európske mestá a ich komplexné siete predstavujú jedinečné a osobitné európske hodnoty.

2.7. Európa čelí rôznym silnejúcim hospodárskym, všeobecným sociálnym a čoraz závažnejším environmentálnym výzvam. Tieto výzvy majú územný a osobitne silný mestský rozmer. Vo všeobecnosti práve v mestách a ich okolí je napríklad najvyššia miera chudoby, sociálneho vylúčenia alebo zhoršovanie stavu životného prostredia⁽¹⁾. Tieto otázky preto predstavujú čoraz väčší problém, najmä v častiach miest postihnutých inými znevýhodneniami.

2.7.1. EHSV upozorňuje na isté výzvy spôsobené migráciou. Na jednej strane postupne narastá počet vysťahovalcov z pomalšie sa rozvíjajúcich alebo zaostávajúcich európskych miest a regiónov, v dôsledku čoho dochádza k výraznej strate hodnôt v týchto oblastiach, a na strane druhej proces prisťahovalectva do EÚ predstavuje pre mestské spoločenstvá aj kultúrne, resp. hospodárske výzvy.

2.8. Rovnako aj odpovede na ne možno nájsť v prvom rade v mestách a regiónoch, ktoré sa okolo nich vytvorili. Dobre organizované a uvážené riadené mestské regióny sú najpriaznivejšie pre hospodársky rozvoj, účinné využívanie zdrojov, hospodársku a sociálnu inováciu a sociálne začlenenie⁽²⁾.

2.8.1. Riadenie Európskej únie prešlo významným vývojom, a to najmä v dôsledku reakcií na krízu posledného desaťročia. Doterajšie odkazy inštitúcií, ako aj preskúmanie stratégie Európa 2020 v polovici jej uplatňovania kladú do popredia v prvom rade hospodársky rast, tvorbu pracovných miest, inovácie a sociálne začlenenie.

2.8.2. Osobitne dôležitou úlohou bude v budúcnosti zachovanie a obohatenie európskych demokratických hodnôt, ktorých korene sú neoddeliteľne spojené s históriou rozvoja miest.

2.9. Európske mestá a ich siete rôznej veľkosti a úrovne rozvoja sú vzhľadom na ich historické charakteristiky strážcami a kolískou všetkých týchto schopností a úloh, ktoré chce moderný svet vyjadriť pojmom inovácia.

2.9.1. Skúsenosti z nedávnej krízy ukázali, že hospodárstvo veľkomestských aglomerácií je odolnejšie voči konjunkturným výkyvom vo svetovom hospodárstve. Táto väčšia odolnosť pravdepodobne súvisí s diverzifikáciou hospodárstva veľkých miest, pevnosťou vnútorných spojení, a tým aj veľkou schopnosťou obnovy a prispôbenia sa. Mestská agenda EÚ by sa však mala osobitne zameriavať na primeraný rozvoj miestneho hospodárstva, najmä na rozvoj malých podnikov a mikropodnikov, ako aj maloobchodu a remeselných činností.

2.9.2. Veľkú časť sociálnych problémov, ktoré sú sústredené a výrazne sa objavujú v mestách, možno zvládnuť pomocou inovatívnych riešení. Podobne ako hospodárstvo, aj mestá predstavujú hlavné oblasti uplatňovania rôznych foriem sociálnej inovácie. Komplikovanosť mestských systémov a ich zložité fungovanie umožňuje obnovu hospodárstva, nástup a posilňovanie nových foriem hospodárstva.

2.9.3. S cieľom posilniť schopnosť obnovy treba naďalej stimulovať organizovanie miest do sietí a formy šírenia „osvedčených postupov“ týkajúcich sa rôznych aspektov mestských politík, čím sa bude zvyšovať európska pridaná hodnota.

⁽¹⁾ COM(2014) 490 final.

⁽²⁾ Pozri poznámku pod čiarou č. 1.

2.10. Na základe uvedených úvah preto treba privítať iniciatívu Európskej komisie vypracovať mestskú agendu a podporiť úsilie o dosiahnutie toho, aby vytváranie a rozvoj mestskej politiky boli výsledkom rozsiahlych konzultácií.

2.10.1. Súčasťou tohto procesu v jeho obnovennej a štruktúrovanej podobe by si želala zostať aj občianska spoločnosť.

3. Mestská agenda Únie

3.1. To, že Únia sa doteraz zdržala a aj v budúcnosti sa zdrží vypracovania takej politiky, ktorá by mohla konkrétne zasiahnuť do rozvoja miest, nevyplýva len zo zásady subsidiarity alebo hodnôt, ktorými sa riadi viacúrovňové riadenie, ale aj zo skutočnosti, že samotný rozvoj miest alebo vo všeobecnosti rozvoj obývaných oblastí sa oproti väčšine odvetvových politík riadi inou logikou, ktorá považuje priestorový rozmer za určujúci faktor.

3.2. Keď Únia svoju politiku sociálnej a hospodárskej súdržnosti rozšírila o cieľ územnej súdržnosti, urobila rozhodný krok v tom zmysle, aby jej prostriedky slúžili realizácii takých cieľov, ktoré majú konkrétny vplyv na priestorovú štruktúru európskej spoločnosti, hospodárstva a životného prostredia.

3.3. Na základe predchádzajúcich úspechov a nedostatkov však možno poznamenať, že hoci sa politika súdržnosti doplnila o územný rozmer, nezrealizovali sa všetky ciele. Nemohli sa dosiahnuť všetky ciele, pretože neexistuje syntetizujúca, koordinačná politika, ktorá:

- by predstavovala na jednej strane realizáciu sektorových politík stanovených na celoeurópskej úrovni a makroúrovni na miestnej a regionálnej úrovni,
- a na strane druhej by stanovovala usmernenia pre osobitnú spoluprácu samoregulačného charakteru medzi jednotlivými regiónmi a obcami ⁽³⁾.

3.4. Obsah uvedenej koordinačnej politiky by sa mal vytvárať v súlade so zásadou subsidiarity.

3.5. Trojitý cieľ stratégie Európa 2020, teda inteligentný, udržateľný a inkluzívny rozvoj, prestane byť abstrakciou, keď sa hospodárske, environmentálne a spoločenské súvislosti medzi jeho prvkami konkrétne prejavia v praxi. Oblasti ich vzájomného pôsobenia sú v mestských systémoch rôznych úrovni, kde bude možné ich definovať a merať, čo umožní ich účinný a efektívny rozvoj.

3.5.1. Uplatňovanie základných cieľov v rámci mestských systémov, ako napríklad čoraz rozsiahlejšie využívanie informačných a komunikačných technológií alebo zvyšovanie povedomia o energetike na úrovni miest (napr. iniciatívy „inteligentné mesto“), posilňuje konkurencieschopnosť Únie.

3.6. Mestská agenda na úrovni Únie môže vychádzať výlučne len z revidovaných cieľov stratégie Európa 2020, z dlhodobej stratégie novej Komisie, ktorú podporuje Európsky parlament, a vzájomného zohľadnenia dlhodobých regionálnych záujmov a záujmov mestského rozvoja, ktoré sa zakladajú na historických hodnotách.

3.7. Pripravovaná mestská agenda by mala byť zostavená tak, aby mestá, ich regióny a metropolitné oblasti mohli byť vďaka základnému vyváženému riadeniu zárukou toho, že:

- procesy, ktoré zahŕňajú činnosti sústredené na trh a hospodárstvo a fungujú na základe zákonitostí týkajúcich sa záujmu, ako aj inovácia v spoločnosti založená na historických hodnotách budú koordinovaným spôsobom a v záujme ochrany životného prostredia slúžiť rastu,
- základnými podmienkami obnovy bude, aby kvalifikovaní pracovníci, systémy služieb založené na rozvinutej infraštruktúre a prijímajúce spoločenské a prírodné prostredie, boli harmonicky k dispozícii ako zásadný a nenahraditeľný príspevok k hospodárskej činnosti mesta ⁽⁴⁾.

⁽³⁾ Pozri poznámku pod čiarou č. 1.

⁽⁴⁾ Pozri poznámku pod čiarou č. 1.

3.8. Najzákladnejšie súvislosti medzi odvetvovými politikami a mestským rozvojom možno definovať pomocou úrovne pracovnej sily, infraštruktúry a prostredia, ktoré sú pre jednotlivé činnosti potrebné. „Produkcia“ týchto troch určujúcich faktorov – popri mnohých iných – je výsadou mestských systémov.

3.8.1. Malo by sa tiež zohľadniť, že pokiaľ európske politiky, najmä tie, ktoré kladú dôraz na hospodárske a finančné opatrenia, alebo rozhodujúce prvky stratégie EÚ 2020 budú nastavené na strednodobé a dlhodobé časové obdobie, dovtedy môže byť v jednotlivých európskych odvetvových politikách veľmi odlišný časový horizont. V prípade rozvoja infraštruktúry sa môže pohybovať od 30 do 50 rokov.

3.8.2. Mestá sú výsledkom historického vývoja, a preto sa aj ich schopnosti, hodnoty a miestna spoločnosť, kvalita ich zastavaného a prírodného prostredia menia pomalšie.

3.8.3. Reakciou na túto výzvu bola regionalizácia mestských systémov, vytvorenie mestských sietí, posilnenie regionálnej koordinácie a medziinštitucionálna spolupráca vo všeobecnosti, čo umožňuje zabezpečiť špecializáciu a zároveň aj rozmanitosť. Relatívne stabilná rozvinutosť mestských funkcií, nazhromaždené znalosti a schopnosti doplnené o rozvinutú schopnosť spolupracovať predstavujú základ, ktorý umožňuje stálu obnovu a inováciu.

3.8.4. Pri tvorbeestskej agendy treba upozorniť na diferencovanosť európskych mestských sietí a na značnú odlišnosť miest, z čoho vyplýva aj potreba rôznych prístupov. Napríklad:

- integrovaný rozvoj miest, ktorý sa uplatňuje vtedy, ak sú politiky pre rozvoj miest a nástroje, ktoré im slúžia, primerane pružné, čo umožňuje, aby sa mohli aplikovať aj v odlišných, osobitných spoločenských, hospodárskych a ekologických podmienkach miest, a tým môžu zabezpečiť maximalizáciu súčinnosti medzi jednotlivými politikami,
- diferencovaná politika, ktorá zahŕňa celú mestskú sieť, v záujme porozumenia zložitým postupom spolupráce európskych miest a ich reálneho ovplyvnenia.

3.9. Preto sa zdá, že na základe uvedených skutočností je pre polozenie základovestskej agendy potrebné vypracovať aj stratégiu pre európsku mestskú sieť, kde by sa využili doteraz dosiahnuté výsledky. Európska únia tým môže poskytnúť významnú pridanú hodnotu pre zovšeobecnenie špecifických výsledkov v oblasti rozvoja miest.

3.9.1. Úlohou stratégie pre mestskú sieť je spojiť odvetvové politiky so systémom osídlení, ktoré reálne existujú v priestore. V rámci tejto stratégie by sa pre jednotlivé prvkyestskej siete mohli vypracovať rôzne stratégie, a to v jednotnom európskom rámci.

3.9.2. Európska stratégia pre mestskú sieť by slúžila ako usmernenie územného charakteru na doplnenie odvetvových politík⁽⁵⁾.

3.9.2.1. Stratégia diferencovane, ale zároveň jednotne a vyrovnane zahŕňa usmernenia pre rozvoj malých, stredne veľkých a veľkých miest, ako aj ich sietí, pričom sa zohľadňujú osobitosti faktorov, ktoré ovplyvňujú ich rozvoj.

3.10. Jedným z pozitívnych výsledkov končiacej sa krízy je väčší dôraz na zmysľovanie, ktoré presahuje rámec „HDP“, a diferencovanejšie a komplexnejšie šírenie výkladu pojmu rozvoja.

3.10.1. Významestskej agendy opodstatňuje najmä skutočnosť, že mestské a komunálne systémy zohrávajú vo vývoji ukazovateľov prvoradú úlohu, v zásadnej miere odzrkadľujú vývoj kvality života a presahujú rámec ukazovateľov, ktoré boli doteraz vymedzené v HDP.

4. Koordinačné úlohy

4.1. Všeobecné regulačné opatrenia Európskej komisie na obdobie od roku 2014 až 2020, „dohody o partnerstve“ a operačné programy vybavené prostriedkami potrebnými na ich realizáciu nie sú schopné v plnej miere vyplniť medzeru, ktorá existuje medzi systémom Komisie pre makroekonomické riadenie, cieľmi stratégie Európa 2020 a nástrojmi určenými na vykonávanie politiky súdržnosti. To potvrdzuje legitímnu potrebu realizovať mestskú politiku integrovaného charakteru.

⁽⁵⁾ Pozri poznámku pod čiarou č. 1.

4.1.1. Nevyhnutným prvkom politík, ktoré umožňujú integrované zásahy, je koordinované rozhodovanie ⁽⁶⁾.

4.1.2. Vzhľadom na uvedené systémové rozdiely sa potreby mestských systémov a sietí môžu odvetvovým spôsobom začleniť do tematických (odvetvových) politík vďaka takej koordinačnej politike, ktorá by sa sústredila na niektoré najdôležitejšie faktory, umožnila by systémom, ktoré sa vyvíjajú a prispôbujú pomalšie, spolupracovať (v zásade pomocou rozvoja sietí) a tak reagovať na krátkodobé požiadavky, a ktorá by mala aj strategický systém riadenia a operačný výkonný orgán, ktoré by boli schopné vypracúvať a realizovať korekcie prostredníctvom opatrení vychádzajúcich zo stáleho monitorovania.

4.1.3. Zmierovací orgán na „najvyššej úrovni“, ktorý zahŕňa 28 členských štátov EÚ a bol zriadený, aby sa posilnilo riadenie makroregionálnych stratégií, by mohol byť tým chýbajúcim článkom, ktorý by mohol plniť aj úlohu dohľadu nad vykonávaním navrhovanej politiky koordinácie.

4.1.3.1. Orgán vo svojej súčasnej podobe ešte nie je dostatočne komplexný. Účasť územných aktérov a sociálno-ekonomických partnerov je nutná v súvislosti s vymedzením politík a vypracovaním stratégií, ako aj vo všetkých fázach realizácie.

4.2. V rámci správy miest a riadenia regionálnych systémov, ktoré pre seba vytvorili, treba využívať reprezentatívnu spoluprácu, ktorá predstavuje demokraticky zvolené riadenie, nezávislé ekonomické záujmy a systém hodnôt spoločnosti.

4.2.1. EHSV považuje za najdôležitejšie, aby občianska spoločnosť (t. j. zástupcovia sociálno-ekonomickej sféry a rôznych záujmov) bola nespochybniteľnou súčasťou viacúrovňového riadenia Únie, a to vo všetkých fázach, počnúc prípravou rozhodnutia až po kontrolu realizácie.

4.2.2. Významným prvkom riadenia Únie je zastúpenie horizontálnych záujmov a územnej politiky, ako aj sociálno-ekonomických záujmov, ktoré zabezpečuje Výbor regiónov a EHSV a ktoré sa vzájomne dopĺňajú ⁽⁷⁾.

4.3. Dôležitou úlohou pri vypracúvaní mestskej agendy je, aby sa najmä so zreteľom na premenu ekonomickej a finančnej správy na politiku zameranú na rozvoj pozornosť sústredila na veľký počet faktorov, ktoré umožňujú dosiahnuť rovnováhu medzi odlišnými systémami a môžu predstavovať základ pre účinné zásahy.

4.3.1. Aj v tejto súvislosti treba zopakovať návrh, aby sa popri existujúcej medziútvarenej skupine pre rozvoj miest vytvorila skupina na vysokej úrovni alebo pracovná skupina, ktorá sa bude zaoberať rozvojom miest. Úlohou tejto pracovnej skupiny by malo byť vypracovanie koherentnej a účinnej európskej mestskej agendy na obdobie do roku 2050.

4.3.2. Tento návrh je v súlade s návrhom Výboru regiónov, ktorý uviedol vo svojom stanovisku (COTER-V-046, 107. plenárne zasadnutie, 25. a 26. júna 2014) a podľa ktorého je nutné, aby do vypracovania Bielej knihy o integrovanej mestskej politike boli úzko zapojené mestá, ako aj miestne a regionálne orgány, a taktiež zodpovedá tomu, na čom sa dohodli účastníci neformálnej schôdze ministrov počas gréckeho predsedníctva Rady (24. apríla v Aténach).

V Bruseli 23. apríla 2015

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Henri MALOSSE

⁽⁶⁾ Pozri poznámku pod čiarou č. 1.

⁽⁷⁾ Pozri poznámku pod čiarou č. 1.

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa určuje miera úpravy priamych platieb stanovená v nariadení (EÚ) č. 1306/2013, pokiaľ ide o kalendárny rok 2015“

[COM(2015) 141 final — 2015/0070 (COD)]

(2015/C 291/09)

Rada sa 7. apríla 2015 rozhodla podľa článku 43 ods. 2 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa určuje miera úpravy priamych platieb stanovená v nariadení (EÚ) č. 1306/2013, pokiaľ ide o kalendárny rok 2015“

[COM(2015) 141 final – 2015/0070 COD].

Vzhľadom na to, že sa výbor k obsahu návrhu vyjadril už vo svojom stanovisku v Ú. v. EÚ C 271, 19.9.2013, s. 143, prijatom 22. mája 2013 (*), a stanovisku v Ú. v. EÚ C 424, 26.11.2014, s. 73, prijatom 5. júna 2014 (**), na svojom 507. plenárnom zasadnutí 22. a 23. apríla 2015 (schôdza z 22. apríla 2015) rozhodol 152 hlasmi za, pričom 2 členovia hlasovali proti a 7 sa hlasovania zdržali, nevypracovať nové stanovisko k predmetnému návrhu, ale odkázať na postoj, ktorý zaujal v spomínanom dokumente.

V Bruseli 22. apríla 2015

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Henri MALOSSE

(*) Stanovisko EHSV na tému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o určení miery úpravy priamych platieb ustanovenej v nariadení (ES) č. 73/2009, pokiaľ ide o kalendárny rok 2013“ (Ú. v. EÚ C 271, 19.9.2013, s. 143).

(**) Stanovisko EHSV na tému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o určení miery úpravy priamych platieb podľa nariadenia Rady (ES) č. 73/2009, pokiaľ ide o kalendárny rok 2014“ (Ú. v. EÚ C 424, 26.11.2014, s. 73).

ISSN 1977-1037 (elektronické vydanie)
ISSN 1725-5236 (papierové vydanie)

Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie
2985 Luxemburg
LUXEMBURSKO

SK